

AZ AGRÁRGAZDASÁG JELLEMZŐI A MAGYAR-ROMÁN-SZERB HATÁR MENTI RÉGIÓKBAN

CARACTERISTICILE AGRICULTURII ÎN REGIUNILE DE-A LUNGUL FRONTIEREI MAGHIARO-ROMÂNĂ-SÎRBĂ

KARAKTERISTIKE POLJOPRIVREDE POGRANIČNOG REGIONA MAĐARSKE, RUMUNIJE I SRBIJE

CHARACTERISTICS OF AGRICULTURE IN THE REGIONS ALONG THE HUNGARIAN-ROMANIAN-SERBIAN BORDER

**AZ AGRÁRGAZDASÁG JELLEMZŐI
A MAGYAR-ROMÁN-SZERB HATÁR MENTI
RÉGIÓKBAN**

(A magyarországi és romániai 2010. évi, valamint
a szerbiai 2012. évi mezőgazdasági összeírások alapján)

**CARACTERISTICILE AGRICULTURII ÎN
REGIUNILE DE-A LUNGUL FRONTIEREI
MAGHIARO-ROMÂNĂ-SÎRBĂ**

(În baza datelor de la recensământul general agricol în
Ungaria și în România din anul 2010 și în Serbia din anul 2012)

**KARAKTERISTIKE POLJOPRIVREDE
POGRANIČNOG REGIONA MAĐARSKE,
RUMUNIJE I SRBIJE**

(Bazirano na rezultatima Popisa poljoprivrede 2010. godine u
Mađarskoj i Rumuniji i rezultatima Popisa poljoprivrede 2012.
godine u Srbiji)

**CHARACTERISTICS OF AGRICULTURE IN
THE REGIONS ALONG THE HUNGARIAN-
ROMANIAN-SERBIAN BORDER**

(Based on Agricultural Censuses in 2010 in Hungary
and Romania as well as in 2012 in Serbia)

© Központi Statisztikai Hivatal, 2015
Institutul National de Statistică, 2015
Republički zavod za statistiku, 2015

ISBN 978 963 235 369 2

Felelős szerkesztő – Coordonatori – Odgovorni urednici – Responsible editor

Zsolt KOCSIS-NAGY (HU)
Sorin BELEA (RO)
Andra MILOJIĆ (SRB)

Szerkesztő – Editor – Urednici – Editor

Attila RÁCZ (HU)
Maria Laura JIANU (RO)
Dragana MARKOVIĆ (SRB)
Gordana VELJKOVIĆ (SRB)

Közreműködtek – Colaboratori – Saradnici – Contributors

Rita CSISZÉRNÉ PALKÓ (HU)
Andrea KOVÁCS (HU)
Anna SZŰCS (HU)
Daniela DUMITRU (RO)
Cristina GRUESCU (RO)
Iosana MARTANOV (RO)
Ecaterina MEDJA (RO)
Snejana NEŠIN (RO)
Adina TATU (RO)
Raluca TURCU (RO)

Fordítók – Traducători – Prevod – Translators

Balázs SIPŐCZ (HU)
Žužana LAKATOŠ (SRB)
Danica ABRAHAM (SRB)
Andrej ČOVIĆ (SRB)

Romanian text: Lions United SRL

Tördelőszerkesztők – Grafică și Design – Tehničko uređivanje – Layout editors

Gabriella SIMONNÉ HORVÁTH (HU)

Borítóterv – Copertă – Grafički dizajn – Graphic design

Lounge Design Kft.

Nyomdai kivitelezés – Tipărit la – Štampa – Printed by

Xerox Magyarország Kft – 2015.045

TARTALOM – CUPRINS – SADRŽAJ – CONTENTS

BEVEZETÉS.....	5
A MAGYARORSZÁGI DÉL-ALFÖLD ÉS A ROMÁNIAI VEST RÉGIÓ MEZŐGAZDASÁGA.....	6
I. A MEZŐGAZDASÁG TERMELÉSI FELTÉTELEI.....	6
1. A gazdaságok száma.....	6
2. Földhasználat-birtokszerkezet.....	8
3. A gazdálkodók demográfiai jellemzői.....	14
II. MEZŐGAZDASÁGI TERMELÉS.....	15
1. Növénytermesztés.....	15
2. Állattenyésztés.....	17
A VAJDASÁG RÉGIÓ (REGION VOJVODINE) MEZŐGAZDASÁGA.....	20
INTRODUCERE.....	31
AGRICULTURA REGIUNILOR DÉL-ALFÖLD – UNGARIA ȘI VEST – ROMÂNIA.....	32
I. CONDIȚIILE DE PRODUCȚIE ALE AGRICULTURII.....	32
1. Numărul exploatațiilor agricole.....	32
2. Utilizarea terenului agricol-structura proprietății.....	35
3. Caracteristicile demografice ale agricultorilor (capul exploatației agricole individuală).....	41
II. PRODUCȚIE AGRICOLĂ.....	42
1. Producția agricolă vegetală.....	42
2. Efectivul de animale.....	45
AGRICULTURA REGIUNEI VOIVODINA (REGION VOJVODINE).....	48
UVOD.....	59
POLJOPRIVREDA U REGIJI JUŽNA NIZIJA (DÉL-ALFÖLD) U MAĐARSKOJ I U ZAPADNOM (VEST) REGIONU RUMUNIJE.....	60
I. USLOVI ZA POLJOPRIVREDNU PROIZVODNJU.....	60
1. Broj gazdinstava.....	60
2. Korišćenje zemljišta –struktura gazdinstva.....	62
3. Demografske karakteristike gazdinstava.....	68

II. POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA.....	70
1. Biljna proizvodnja.....	70
2. Stočarstvo.....	72
REGION VOJVODINE.....	75
INTRODUCTION.....	87
AGRICULTURE IN HUNGARIAN SOUTHERN GREAT PLAIN AND ROMANIAN WEST REGIONS.....	88
I. CONDITIONS OF AGRICULTURAL PRODUCTION.....	88
1. Number of holdings.....	88
2. Land use – farm structure.....	90
3. Demographic characteristics of holders.....	96
II. AGRICULTURAL PRODUCTION.....	97
1. Crop production.....	97
2. Livestock farming.....	99
AGRICULTURE IN REGION VOJVODINE.....	102
MÓDSZERTAN.....	113
METOD.....	116
METOD.....	119
METHODOLOGY.....	122

BEVEZETÉS

Az Európai Unió a Közös Agrárpolitika (KAP) alakításához, végrehajtásához szükséges információt a mezőgazdasági szerkezeti összeírások rendszerén keresztül biztosítja. A rendszer egymással összefüggő felvételekből áll: a tízévenkénti, teljes körű alapösszeírásokból, illetve a közbelső időszakban 2-4 évenként ismétlődő reprezentatív gazdaságszerkezeti összeírásokból.

A 2010. évi Általános Mezőgazdasági Összeírást Magyarországon és Romániában is az Európai Unió előírásainak megfelelően végezték. Kiadványunk első részében a magyarországi Dél-Alföld és a romániai Vest régió mezőgazdaságát mutatjuk be a 2010. évi Általános Mezőgazdasági Összeírás adatai alapján. Az összeírás során alkalmazott kérdőívek mind a két régióban hasonló felépítésűek, a legfontosabb ismérvek közel azonosak voltak, ennek ellenére az adatok értékelésekor az összehasonlítást nehezítették a két ország eltérő gazdasági felépítéséből eredő különbségek. Ugyancsak nehezítette az összehasonlítást a mezőgazdasági termékek sajtóságos, a romániai mezőgazdaságban használatos, magyarországitól eltérő csoportosítása. A romániai régióban az összeírás eredményeinek a bemutatásánál a fent említett sajátosságok miatt nem tudtuk minden esetben a nálunk megszokott csoportosításokat alkalmazni.

Az elemzés során a 2010. évi adatokat a magyar régióra vonatkozóan a 2000. évi, míg a romániai régió adatait a Románia területén 2002-ben végrehajtott összeírás adataival vetjük össze. A kiadványban zömmel azok az adatok szerepelnek, amelyek mind a két régióban rendelkezésre állnak.

A mezőgazdaság jövedelmezőségének csökkenése miatt mind a két régióban sokan hagynak fel a gazdálkodással. A mezőgazdaságból élők számának apadása ellenére a Dél-Alföld mezőgazdasági jellege továbbra is megmaradt. A régiót sújtó munkanélküliség, a munkahelyek számának jelentős csökkenése miatt a házkörül végzett mezőgazdasági tevékenység felértékelődhet, és hozzájárulhat a települések népességmegtartó képességének javításához. A Vest régióban is a népesség számottevő hányada él a mezőgazdaságból, de a régióban inkább az ipar és a szolgáltatások súlya a meghatározó. A magyarországi régióban a mezőgazdaság teljesítménye kiegyenlítettebb, a romániai régióban az egyes megyék mezőgazdasági tevékenysége között jelentős különbségek vannak, amit a domborzati viszonyok nagymértékben befolyásolnak.

A kiadványban a régiók mezőgazdaságának összehasonlítása mellett kitérünk az egyes megyékre jellemző növénytermesztési és állattenyésztési eredményekre, anélkül, hogy a megyéket tevékenységük alapján rangsorolnánk.

2012-ben Szerbiában is lezajlott az általános mezőgazdasági összeírás, amely során a Szerb Köztársasági Statisztikai Hivatal teljes egészében az EUROSTAT módszertani leírása és rendelete (Regulation (EC) No 1166/2008 of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008) alapján végezte el a gazdaságok összeírását.

A kiadvány második felében megjelenő tanulmányban a vajdasági gazdaságok szerkezetére vonatkozó adatok a 2012. évi általános mezőgazdasági összeírásból, míg a fontosabb termények termelési értékeinél és az állatállománynál szereplő idősorok a Szerb Köztársasági Statisztikai Hivatal éves adatgyűjtéseiből származnak.

Mivel a legutóbbi általános mezőgazdasági összeírást az egykori Jugoszláviában 1960-ban hajtották végre, így az eredményeket az azóta történt területi változások miatt időben nem lehet összehasonlítani.

A MAGYARORSZÁGI DÉL-ALFÖLD ÉS A ROMÁNIAI VEST RÉGIÓ MEZŐGAZDASÁGA

I. A MEZŐGAZDASÁG TERMELESI FELTÉTELEI

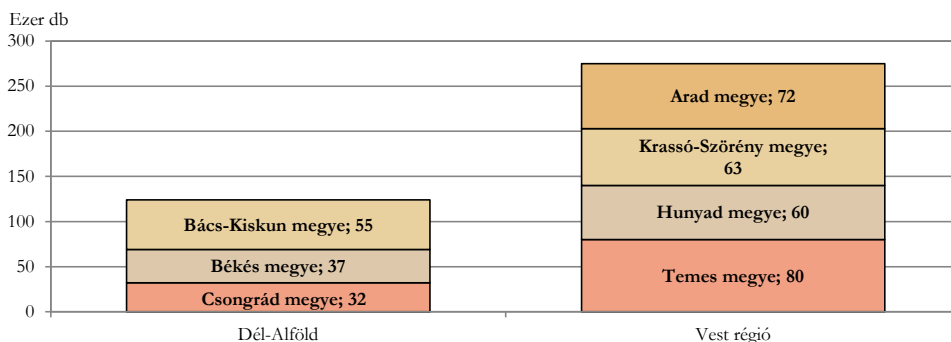
Dél-Alföld mezőgazdasági adottságai nemzetközi összehasonlításban is átlag feletti, a jó minőségű talaj és az éghajlati adottságok lehetővé teszik szinte az összes mérsékeltövi növény termesztését. Megyeiben a mezőgazdasági termelés megközelítően azonos jelentőséggel bír; emellett Bács-Kiskun megye homokos talaján a szőlő- és gyümölcsstermesztés, Békés és Csongrád megyében pedig a gabonatermesztés országos jelentőségű. A Vest régió domborzati adottságai miatt nem mindenhol megfelelőek a feltételek a mezőgazdaság számára, amiatt a gazdasági ág megyénkénti súlya számottevő különbséget mutat. Mind a két régió fontos szerepet tölt be országa mezőgazdasági termelésében, amit az ágazat által megtermelt bruttó hozzáadott érték is kifejez. A 2010-es adatok szerint a magyar régió mezőgazdasága az ágazat országos bruttó hozzáadott értékének 22,7 a saját régiója nemzetgazdasági értékének a 9,3%-át adta. Románia mezőgazdaságából származó bruttó hozzáadott értékének 12,1%-át állították elő a Vest régióban, ami a régió bruttó hozzáadott értékének 7,6%-a volt.

1. A gazdaságok száma

A 2010. évi Általános Mezőgazdasági Összeírás szerint a Magyarországon működő gazdaságok mintegy kéttizede, 124 ezer gazdaság a Dél-Alföldön működött, a gazdasági szervezetek országban belüli aránya 18, az egyéni gazdaságoké 22% volt. A 2000. évi összeíráshoz képest a magyar régióban a gazdasági szervezetek száma 33%-kal növekedett, az egyéni gazdaságoké viszont még a 60%-át sem érte el az évtized elején regisztráltak. A régió 1627 gazdasági szervezetének 47%-a Bács-Kiskun, 31%-a Békés, mintegy 22%-a pedig Csongrád megyei székhellyel rendelkezett. Az egyéni gazdaságok legnagyobb hányada, 44%-a ugyancsak Bács-Kiskun megyében gazdálkodott, a Békés megyeiek aránya 30, a Csongrád megyeieké 26%-ot képviselt. A tíz évvel korábbihoz képest a gazdasági szervezetek száma – az országot is meghaladón – Bács-Kiskun megyében növekedett a legjobban, 59%-kal, az egyéni gazdaságoké viszont itt csökkent a legnagyobb mértékben, 43%-kal.

1. ábra

A gazdaságok¹ száma, 2010*

* A csak szolgáltatást végző gazdaságokkal együtt.

¹ Gazdaságok=gazdasági szervezetek és az egyéni gazdaságok együtt.

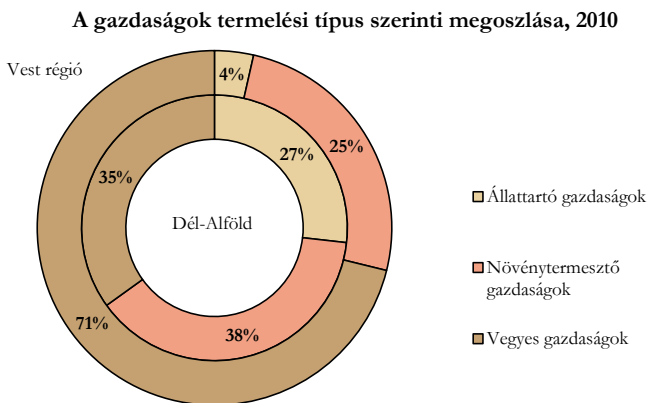
2010-ben Románia mezőgazdasági szervezeteinek 7,1%-át, közel 274 ezer gazdaságot írtak össze a Vest régióban, a gazdasági szervezetek 14, az egyéni gazdaságok 7,0%-ot képviseltek. A romániai régió megyéiben 4164 gazdasági szervezet és közel 270 ezer egyéni gazdaság működött, előbbiek száma a 2002. évihez viszonyítva több mint másfélszeresére nőtt, utóbbiaké negyedével csökkent. A régió gazdasági szervezeteinek 37%-a Temes megyében, 28%-a Arad megyében, 18%-a Krassó-Szörény megyében, 17%-a pedig Hunyad megyében gazdálkodott. Az egyéni gazdaságok közül a legnagyobb hányadot, 29%-ot, a Temes megyei gazdaságok képviselték. Mind a négy megyére jellemző a gazdasági szervezetek számának jelentős bővülése, illetve az egyéni gazdaságokénak a magyar megyékénél mérsékeltbb csökkenése. A 2002. évihez képest a gazdasági szervezetek száma Temes megyében növekedett a legjobban, 74%-kal, az egyéni gazdaságoké pedig Krassó-Szörény megyében csökkent a legkevésbé, 11%-kal.

Mind a két régióban a gazdaságok több mint 98%-a egyéni gazdaságként működött.

1.1 A gazdaságok összetétele termelési típusok szerint

A régiók gazdaságaiban a gazdaságyszám csökkenése a termelés típusa szerinti struktúra módosulásával járt. A növénytermesztő gazdaságok aránya számottevően, az állattartó gazdaságoké kissé mértékben növekedett, a vegyes gazdálkodást folytatóké viszont csökkent. A 2010. évi összeírásról a Dél-Alföldön 47 ezer növénytermesztő, mintegy 33 ezer állattartó, 43 ezer vegyes gazdálkodást folytató és 162 csak mezőgazdasági szolgáltatást nyújtó gazdaság volt. Az utóbbi évtizedekben a termelés jövedelmezőségének visszaesése nem egyformán érintette a különböző gazdálkodási típusba tartozó gazdaságokat, emiatt főként azok száma lett kevesebb, amelyek eredményessége az átlagnál erőteljesebben romlott. A legkevésbé jövedelmező kategóriába sorolható állattartás miatt az állattartó és a vegyes gazdálkodást folytató gazdaságok száma csökkent erőteljesebben, 40, illetve 51%-kal, a növénytermesztőké ennél mérsékeltbben, 28%-kal volt kevesebb a 2000. évinél. Kizárólag mezőgazdasági szolgáltatást 2010-ben a 2000. évinek már csak a negyede végzett. Az **egyéni gazdaságok** száma minden termelési típusban erőteljesen csökkent, legjobban, 50%-ot meghaladóan a vegyes gazdaságoké, de az állattartók is 40%-kal kevesebben voltak 2010-ben. A **gazdasági szervezetek** közül állattartással 25%-kal, növénytermesztéssel 5,2%-kal kevesebben foglalkoztak, mint 2000-ben, vegyes gazdálkodással viszont több mint kétszer annyian.

2. ábra

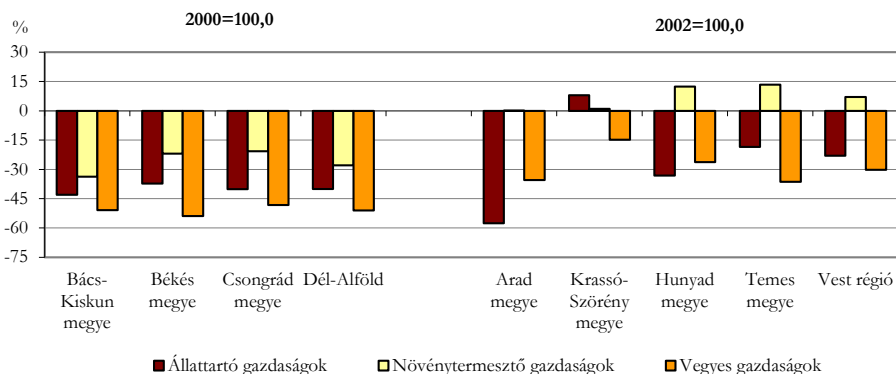

A Vest régióban a gazdaságok termelési típus szerinti összetétele lényegesen eltér a magyar régiótól. Kizárólag növénytermesztéssel 69 ezer, állattartással közel 10 ezer gazdálkodó foglalkozott, vegyes gazdálkodást 195 ezer gazdaság folytatott, míg csak mezőgazdasági szolgáltatást 9 gazdaság nyújtott 2010-ben. 2002-höz képest mind a gazdasági szervezetek, mind az egyéni gazdaságok körében nőtt a növénytermesztő gazdaságok száma, emellett emelkedett a gazdasági szervezeteknél a kizárólag állattartással foglalkozóké is.

A gazdaságok számának termelési típus szerinti változása jelentősen eltér a két régióban. Amíg a Dél-Alföld megyéiben összességében valamennyi termelési típusban csökkent a gazdaságok száma, addig a Vest régióban a csak növénytermesztő gazdaságok száma mind a négy megyében növekedett.

3. ábra

A gazdaságok számának termelési típus szerinti változása, 2010

A magyar régió megyéiben a gazdaságok termelési típus szerinti összetétel-változása nagymértékben szóródott. A vegyes gazdálkodást folytató gazdasági szervezetek száma mindhárom megyében megduplázódott. Az állattartó gazdasági szervezetek száma a 10 évvel korábbihoz képest Bács-Kiskun megyében közel negyedével növekedett, a másik két megyében csökkent: Békés megyében mintegy felére, Csongrádban 29%-ára esett vissza. A növénytermesztő gazdasági szervezetek száma az előbbihez hasonlóan Bács-Kiskun megyében nőtt, a másik két megyében 10%-ot meghaladóan csökkent. Az egyéni gazdaságok száma minden termelési típusnál mindhárom megyében számottevően elmaradt a 2000. évitől. A csak állattartással és a csak növénytermesztéssel foglalkozó egyéni gazdaságok száma Bács-Kiskun megyében, a vegyes gazdálkodóké Békés megyében csökkent a legjobban.

A Vest régióban a növénytermesztő gazdasági szervezetek száma mind a négy megyében jelentősen növekedett, leginkább – a 2002. évi kétszeresére – Temes megyében. A csak állattartó és a vegyes gazdálkodást folytatóké viszont Krassó-Szörény megye kivételével mindenhol csökkent. Az egyéni gazdaságok körében a csak állattartók száma Krassó-Szörény megyében nőtt, a többiben csökkent, legjobban Arad megyében. A növénytermesztő egyéni gazdaságok száma Hunyad és Temes megyében meghaladta a 2002. évit, a vegyes gazdálkodást folytatóké viszont minden megyében kevesebb lett.

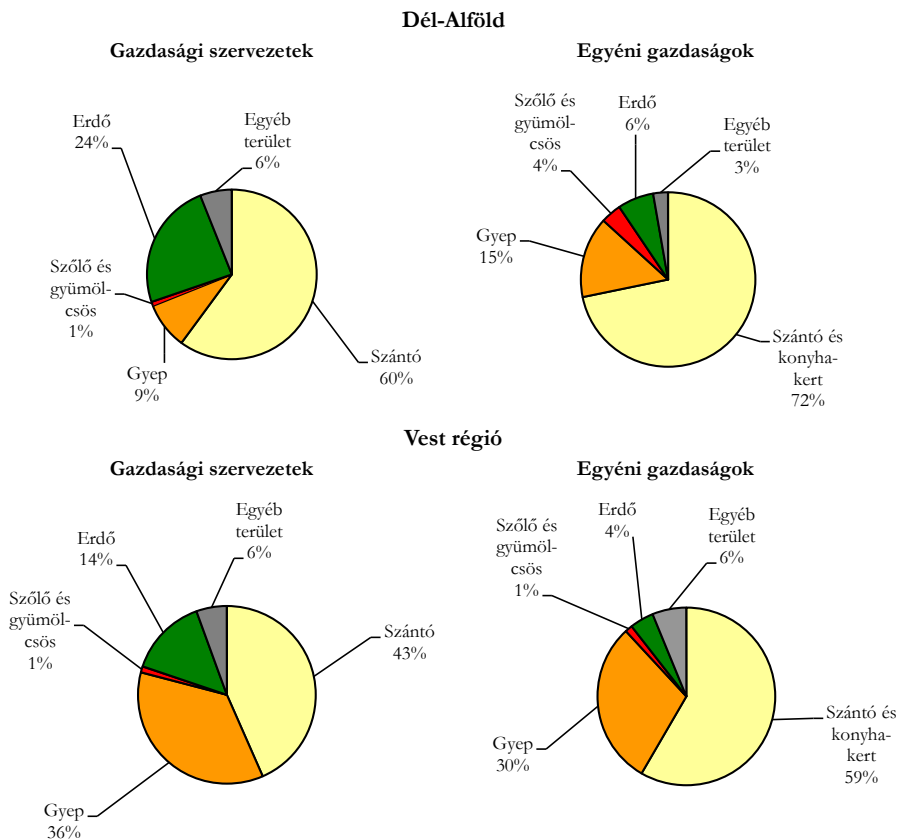
2. Földhasználat-birtokszerkezet

A 2010. évi mezőgazdasági összeírás szerint a magyar régióban a gazdaságok használatában levő 1,3 millió hektár **földterület** 46%-át a gazdasági szervezetek, 54%-át az egyéni gazdaságok művelték. A használt földterület 81%-a mezőgazdasági terület (szántó, gyümölcsös, szőlő és gyepek), mintegy 15%-a erdő volt, a nem hasznosított mezőgazdasági terület és a gazdasághoz tartozó egyéb terület

együttesen 4,5%-ot képviselt. A gazdasági szervezetek földterületén belül a mezőgazdasági terület aránya kisebb, az erdő viszont nagyobb, mint az egyéni gazdaságoknál.

4. ábra

A használt földterület művelési ág szerinti megoszlása, 2010

2010-ben a Vest régió gazdaságaiban 2,1 millió hektár földterületet használtak, ennek 58%-át a gazdasági szervezetek, 42%-át pedig az egyéni gazdaságok. Ezen belül a mezőgazdasági terület 84, az erdő 10, az egyéb terület 5,8%-ot tett ki. Dél-Alföld mezőgazdaságához hasonlóan a gazdasági szervezetek itt is nagyobb erdőterülettel és kisebb mezőgazdasági területtel rendelkeztek, mint az egyéni gazdaságok.

2.1. A mezőgazdasági terület koncentrációja

2010-ben a Dél-Alföldön 1256 gazdasági szervezet és 109 ezer egyéni gazdaság **használt mezőgazdasági területet**. A gazdasági szervezetek száma a tíz évvel korábbihoz képest másfélszeresére nőtt, az egyéni gazdaságoké viszont az 55%-ára esett vissza. A használatban levő 1,1 millió hektár mezőgazdasági terület 40%-át (428 ezer hektárt) a gazdasági szervezetek, 60%-át (651 ezer hektárt) az egyéni gazdaságok művelték.

Amíg 2000-hez képest a mezőgazdasági területet használó gazdaságok száma jelentős mértékben (44%-kal) csökkent, addig a mezőgazdasági terület csak 0,3%-kal, mintegy 3 ezer hektárral

lett kevesebb. Ennek következményeként a magyar régió gazdaságainak átlagos mezőgazdasági földterülete a 2000. évi 5,5 hektárról 2010-re 9,8 hektárra növekedett. Az egyéni gazdaságok átlaga 6,0, a gazdasági szervezeteké 340,4 hektár, az előbbi 2,8 hektárral több, az utóbbi 202,9 hektárral kevesebb a 2000. évinél.

1. tábla

Mezőgazdasági területet használó gazdaságok száma és átlagos mezőgazdasági területe, 2010

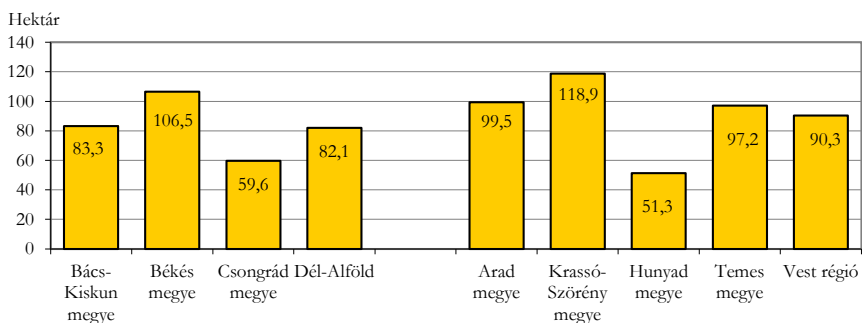
Terület	Gazdasági szervezetek	Egyéni gazdaságok	Összes gazdaság	Gazdasági szervezetek	Egyéni gazdaságok	Összes gazdaság
	száma			átlagos földterülete, hektár		
Bács-Kiskun megye	560	48 889	49 449	278,8	5,8	8,9
Békés megye	401	31 370	31 771	411,4	7,1	12,2
Csongrád megye	295	28 476	28 771	360,8	5,1	8,8
Dél-Alföld	1 256	108 735	109 991	340,4	6,0	9,8
Arad megye	1 162	69 436	70 598	224,0	2,8	6,4
Krassó-Szörény megye	694	57 773	58 467	301,8	3,0	6,5
Hunyad megye	714	57 649	58 363	124,5	2,6	4,1
Temes megye	1 518	75 197	76 715	262,5	3,5	8,6
Vest régió	4 088	260 055	264 143	234,1	3,0	6,6

A Vest régióban 4088 **gazdasági szervezet** és valamivel több mint 260 ezer **egyéni gazdaság** művelt mezőgazdasági területet, előbbieket 957,1 ezer, utóbbiakat 774,3 ezer hektáron gazdálkodtak. A mezőgazdasági területet használó gazdasági szervezetek száma a 2002. évihez képest 59%-kal növekedett, az egyéni gazdaságoké 24%-kal csökkent; a használt földterület viszont 0,7, illetve 14%-kal lett kisebb. Ennek következtében a romániai régióban a gazdaságok átlagos mezőgazdasági területe a 2002. évi 5,4 hektárról 2010-re 6,6 hektárra növekedett. A gazdasági szervezetek átlagosan 234,1, az egyéni gazdaságok 3,0 hektárt műveltek, az előbbi 140,2 hektárral csökkent, az utóbbi 0,3 hektárral nőtt. A gazdasági szervezetek átlagos mezőgazdasági területe Krassó-Szörény megyében volt a legnagyobb (301,8 hektár) és Hunyad megyében a legkisebb (124,5 hektár); az egyéni gazdaságok átlaga a Temes megyei 3,5 hektár és Hunyad megyei 2,6 hektár között alakult.

2010-ben a 100 lakosra jutó használt mezőgazdasági terület a Dél-Alföldön 82,1 hektár volt. A régió megyéi közül Békésben volt kiugró, 106,5 hektár. A Vest régióban a népességarányos mutató 90,3 hektárt tett ki, a megyék közül Krassó-Szörény 118,9 hektáros értéke volt a legnagyobb.

5. ábra

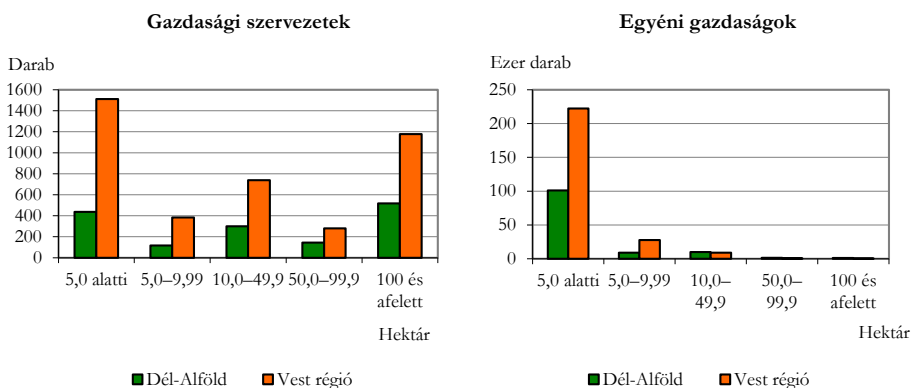
100 lakosra jutó használatban lévő mezőgazdasági terület, 2010

A használt **mezőgazdasági földterület koncentrációja** mindkét régióban lényegesen eltérő a gazdasági szervezetekben és az egyéni gazdaságokban. A magyar régióban a **gazdasági szervezetek** 44%-a legalább 50 hektár földterületet használt; e kör művelte a gazdasági szervezetek összes mezőgazdasági területének 94%-át. A Vest régióban a gazdasági szervezetek kissé több mint egyharmada gazdálkodott ekkora területen, és ide tartozott a gazdasági szervezetek összes területének 98%-a.

6. ábra

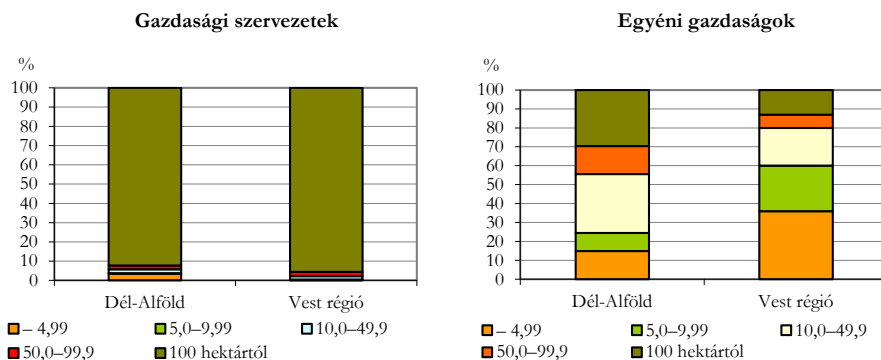
A gazdaságok száma a mezőgazdasági terület nagyság-kategóriái szerint, 2010

Dél-Alföldön az **egyéni gazdaságok** 61%-a egy hektárnál kisebb területen, az összes földterület alig 5%-án gazdálkodott. 83%-uk legfeljebb 4,9 ha nagyságú földterületet használt, amely összességében az egyéni gazdaságok mezőgazdasági területének 15%-át tette ki. Ötven hektár és afeletti területen mindössze a 2,0%-uk gazdálkodott, azonban ők művelték az egyéni gazdaságok földterületének mintegy 44%-át.

7. ábra

A gazdaságok használt mezőgazdasági területének megoszlása a terület nagyság-kategóriái szerint, 2010

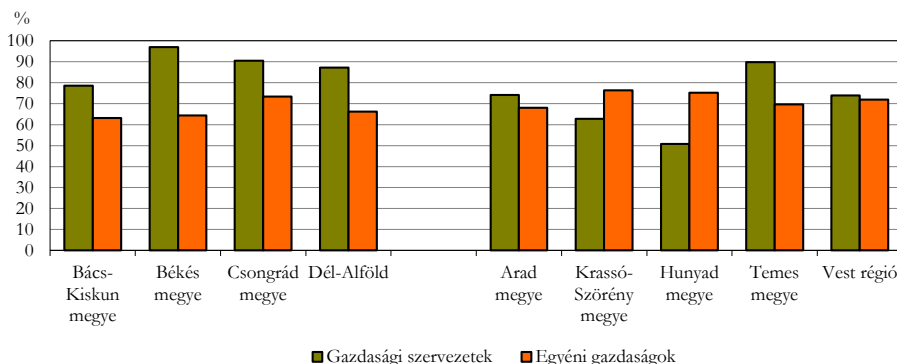
A Vest régióban az egyéni gazdaságok mezőgazdasági területének 36%-át művelték azok a gazdaságok, amelyek 5 hektár alatti földterülettel rendelkeztek; ide tartozott az egyéni gazdaságok 85%-a. A legalább 50 hektárt művelő egyéni gazdaságok az összes 0,5%-át tették ki, földterületük a kategória teljes mezőgazdasági területén belül 20%-ot képviselt.

2.2. A mezőgazdasági terület művelési ágak szerinti összetétele

A legtöbb gazdaság a szántó művelési ágban használt a legnagyobb mezőgazdasági területet. 2010-ben a Dél-Alföldön a mezőgazdasági területet használó gazdasági szervezetek 87, az egyéni gazdaságok 66%-a művelt szántót. A szántót művelő gazdaságokra jutó szántóterület átlaga 2010-ben a gazdasági szervezeteknél 336,1 az egyéni gazdaságoknál 7,1 hektár volt.

8. ábra

A szántót használó gazdaságok aránya, 2010

A Vest régióban a gazdasági szervezetek 74, az egyéni gazdaságok 72%-a használt szántót. A szántó átlagos nagysága a gazdasági szervezeteknél 171,4, az egyéni gazdaságoknál 2,6 hektár volt 2010-ben.

A használt szántó területe a Dél-Alföld megyéi közül Békés megyében volt a legnagyobb, a megye mezőgazdasági területének 91%-át foglalta el. A Vest régióban Temes megye gazdaságai gazdálkodtak a legnagyobb szántóterületen, a megye mezőgazdasági területének 77%-án. A szántóterület nagysága és aránya – a megyék földrajzi adottságainak függvényében – Krassó-Szörény és Hunyad megyében a legkisebb.

2. tábla

A mezőgazdasági terület nagysága, megoszlása főbb művelési ágak szerint, 2010

Terület	Mezőgazdasági terület, ezer hektár	Ebből			
		szántó	konyhakert	szőlő és gyümölcsös	gyep
		területek aránya, %			
Bács-Kiskun megye	439	71,9	0,3	6,1	21,7
Békés megye	388	90,8	0,3	0,3	8,6
Csongrád megye	252	84,5	0,3	1,8	13,3
Dél-Alföld	1 079	81,7	0,3	3,0	15,0
Arad megye	453	70,3	1,3	1,2	27,2
Krassó-Szörény megye	381	31,1	0,6	2,3	66,0
Hunyad megye	237	25,1	1,2	0,5	73,3
Temes megye	661	77,0	1,1	1,5	20,4
Vest régió	1 731	58,1	1,0	1,4	39,5

Szőlőültetvényeket a Dél-Alföldön a mezőgazdasági területet használó gazdasági szervezetek 7,5, az egyéni gazdaságok 11%-a művelt, gyümölcsös ültetvényeket pedig a 11, illetve 9,9%-uk. A régió megyéi közül a szőlő- és gyümölcsstermesztéssel foglalkozó gazdasági szervezetek és egyéni

gazdaságok részesedése egyaránt Bács-Kiskun megyében volt kimagasló. Az ültetvények átlagos mérete a Dél-Alföldön a gazdasági szervezeteknél 25,6 (szőlő), illetve 17,5 hektár volt (gyümölcsös), az egyéni gazdaságoknál pedig 1,4, illetve 1,0 hektár.

3. tábla

A szőlő- és gyümölcsültetvények területének megoszlása, 2010

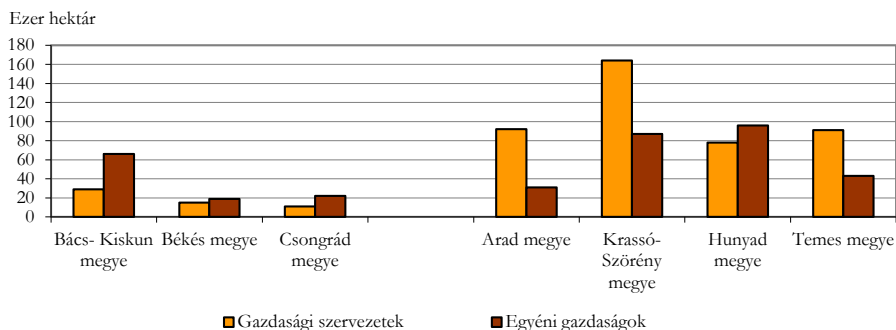
Terület	Gazdasági szervezetek	Egyéni gazdaságok
	területének megoszlása, %	
Bács-Kiskun megye	84,5	81,9
Békés megye	4,3	3,5
Csongrád megye	11,2	14,6
Dél-Alföld	100,0	100,0
Arad megye	21,7	18,6
Krassó-Szörény megye	38,6	59,3
Hunyad megye	18,2	8,0
Temes megye	21,5	14,1
Vest régió	100,0	100,0

A Vest régióban a gazdasági szervezetek 7,0, az egyéni gazdaságok 8,0%-ának volt szőlő- és gyümölcsültetvénye. A régió megyéiben mezőgazdasági területet használó gazdasági szervezetek és egyéni gazdaságok közül Krassó-Szörény megye gazdaságai foglalkoztak leginkább szőlő- és gyümölcsstermesztéssel, az előbbieket 9,4, az utóbbiakat 23%-a. Az átlagos ültetvényméret Temes megyében volt a legnagyobb, ahol a gazdasági szervezetek átlagosan 74,4, az egyéni gazdaságok 0,7 hektárt műveltek.

Gyepterületet a magyar régióban a mezőgazdasági területet használó gazdasági szervezetek 34, az egyéniéket 16%-a használt. A legnagyobb gyepterülettel a Dél-Alföldön a Bács-Kiskun megyei gazdaságok rendelkeztek, míg a gyepet használó gazdasági szervezetek és egyéni gazdaságok aránya egyaránt Csongrád megyében volt a legnagyobb. A Vest régióban a mezőgazdasági területet használó gazdasági szervezetek 47, az egyéni gazdaságok 42%-a hasznosított gyepet. Ennél nagyobb arány a Krassó-Szörény és a Hunyad megyei gazdaságokat jellemezte, egyben ők rendelkeztek a legnagyobb gyepterülettel is a régióban.

9. ábra

Gyepterületet hasznosító gazdaságok összes gyepterülete, 2010

A Dél-Alföldön a gazdaságok átlagos gyepterülete 8,9 hektár volt 2010-ben; a gazdasági szervezetek átlagosan 128,7, az egyéni gazdaságok 6,0 hektárt használtak. A Vest régió gazdasági szervezeteinek átlagos gyepterülete 222,9 hektár volt, ami több mint másfélszerese, az egyéni gazdaságok 2,4 hektáros átlaga viszont mindössze a négytizede volt a magyar régióra jellemzőnek.

3. A gazdálkodók demográfiai jellemzői

A Dél-Alföldön – az elmúlt évtizedben tapasztalt csökkenés ellenére – 2010-ben továbbra is jelentős hányadot tett ki a mezőgazdasági tevékenységgel foglalkozók, illetve az abból szerzett jövedelemből élők száma. Az egyéni gazdaságok gazdálkodóinak életkor és szakmai végzettség szerinti összetétele arra utal, hogy a fiatalabb generációk nem vállalják át szüleiktől a mezőgazdasági tevékenységet, de egyben azt is jelzi, hogy – részben az előbbieket miatt, részben az ágazat jövedelmezőségének romlása miatt – az életkor előrehaladtával egyre többen hagynak fel a gazdálkodással. A Dél-Alföld gazdálkodóinak korszerkezete az idősebb korcsoportok túlsúlyát mutatja: a 122 ezer gazdálkodó mintegy 22%-a a 25-44, közel fele a 45-64 évesek közé tartozott, a 65 éves és idősebbek aránya 30% volt. A 25 évesnél fiatalabbak kevésbé képviseltetik magukat a mezőgazdaságban, arányuk 2010-ben még az egy százalékot sem érte el. A nemek szerinti összetétel a férfiak magasabb arányát (73%) mutatja. A gazdálkodók közül kevesen rendelkeztek mezőgazdasági végzettséggel, 84%-uk az évek során megszerzett gyakorlati tapasztalattal irányította gazdaságát. Legalább középfokú szakmai végzettsége 2010-ben a gazdálkodók 10%-ának volt; ezt meghaladó arányt, 12,5%-ot, a Békés megyei gazdálkodók képviseltek. A korösszetételből adódóan magas hányadot, 46%-ot képviseltek a nyugdíjasok, többségük csupán a jövedelem kiegészítéseként gazdálkodott.

4. tábla

A gazdálkodók mezőgazdasági végzettség és nemek szerinti megoszlása, 2010

(Százalék)

Terület	Mezőgazdasági végzettség			A férfiak aránya
	legfeljebb gyakorlati tapasztalattal	alapfokú végzettséggel	közép-, és felsőfokú végzettséggel	
	rendelkezett			
Bács-Kiskun megye	84,6	6,2	9,2	71,9
Békés megye	80,3	7,2	12,5	75,3
Csongrád megye	85,4	5,2	9,4	73,1
Dél-Alföld	83,5	6,3	10,2	73,2
Arad megye	95,2	4,0	0,8	64,4
Krassó-Szörény megye	98,2	1,5	0,3	64,8
Hunyad megye	98,3	1,4	0,3	62,7
Temes megye	97,0	2,4	0,6	65,3
Vest régió	97,1	2,4	0,5	64,4

A Vest régióban az egyéni gazdálkodók mezőgazdasági végzettség szerinti összetétele még kedvezőtlenebb, mint a Dél-Alföldön. A gazdálkodók 97%-a nem rendelkezett szakmai képesítéssel, legfeljebb a megszerzett tapasztalat segítette a gazdálkodását. Szakmai képzettséggel az átlagnál nagyobb arányban az Arad megyei és a Temes megyei gazdálkodók rendelkeztek. A gazdálkodók nemek szerinti összetétele a férfiak túlsúlyát mutatja, azonban a magyar régióval szemben itt a nők gyakrabban vállalkoztak a gazdaság vezetésére.

II. MEZŐGAZDASÁGI TERMELÉS

1. Növénytermesztés

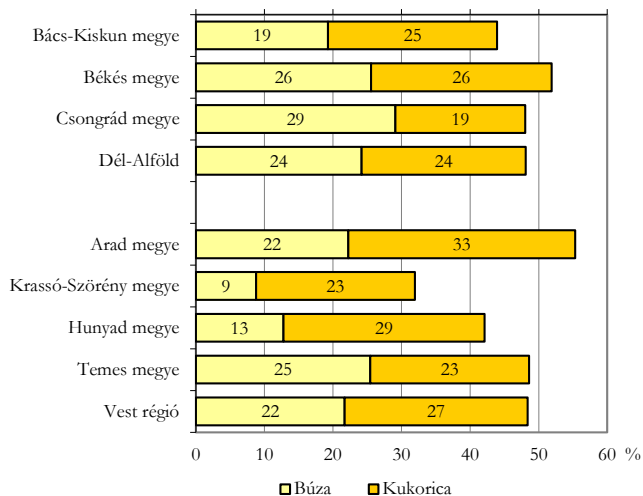
A 2010. évi összeírás adatai szerint a Dél-Alföld megyéiben **szántóföldi növénytermesztéssel** mintegy 73 ezer gazdaságban, a mezőgazdasági terület 82%-át kitevő 881 ezer hektáron foglalkoztak a gazdaságok. A szántóföldi vetésterület 42%-a a gazdasági szervezetek, 58%-a az egyéni gazdaságok használatában volt.

A szántóföldi növénytermesztést 2010-ben is hagyományosan a gabonafélék túlsúlya jellemezte. A szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó gazdasági szervezetek 78, az egyéni gazdaságok 70%-a termesztett gabonanövényt. Leginkább búzát és kukoricát vetettek, területük együttesen 78%-át adta e növénycsoport vetésterületének, de a szántóterületnek is mintegy felét lefedték. A búza területe 2010-ben 213 ezer, a kukoricáé 211 ezer hektár volt. A megyék közül a legnagyobb búza és kukorica területtel a Békés megyei gazdaságok rendelkeztek.

A Vest régióban szántóföldi növénytermesztést 2010-ben 1005 ezer hektáron 190 ezer gazdaság folytatott; a gazdasági szervezetek 518 ezer, az egyéni gazdaságok 487 ezer hektáron. A romániai régióban is a búza és a kukorica a két legnagyobb területen termelt gabonanövény, 2010-ben a szántó területének közel felét foglalták el. Búzát és kukoricát legnagyobb területen Temes megyében vetettek, a búza vetésterületi aránya Temes megyében, a kukoricáé viszont Arad megyében volt a régiós átlag feletti. A búza vetésterületének a magyar régióban 53, a kukoricáénak 65%-át az egyéni gazdaságok művelték; a román régióban az egyéni gazdaságok 37, illetve 55%-ban részesedtek a két növény vetésterületéből.

10. ábra

A búza és a kukorica vetésterületének aránya a szántó területéből, 2010

A búza mellett fontos kalászos gabonanövény még az árpa, a rozs és a zab. Az árpa termőterülete a magyar régióban 64 ezer, a román régióban 31 ezer hektár volt 2010-ben. Az árpa vetésterülete Bács-Kiskun, Békés és Temes megyében volt a legnagyobb. A másik két gabonanövény közül rozszt a Dél-Alföld, zabot pedig a Vest régió megyéiben vetettek nagyobb területen.

A gabonafélék után a Dél-Alföldön a második legnagyobb területet az ipari növények foglalták el, közülük a napraforgó és a repce termesztése a meghatározó. A gazdaságok napraforgót 101

ezer, repcét 35 ezer hektáron termesztettek. 2010-ben ipari növényeket a gazdasági szervezetek és az egyéni gazdaságok közel azonos területen vetettek, a régió vetésterületének 41%-a a Békés megyei gazdaságoké volt. A régió megyéi közül a napraforgó vetésterülete Békés megyében, a repce területe pedig Bács-Kiskun megyében volt kiemelkedő.

A Vest régióban az ipari növények vetésterületének mintegy felét a Temes megyei gazdaságok művelték. Napraforgót a régióban 59 ezer, repcét 25 ezer hektáron vetettek. A régió napraforgó területének 59, a repce területének 64%-a Temes megyében volt.

A cukorrépa termesztése mindkét régióban eltűnően van, 2010-ben a növény termőterülete régióként még a 2,5 ezer hektárt sem érte el.

A szálas- és lédús takarmánynövények termesztését nagyban meghatározza az állatállomány alakulása. A takarmánynövények területe 2010-ben a dél-alföldi megyékben a szántóterület 7,9%-át foglalta el, míg ugyanez az arány a romániai régióban 6,4% volt. A Dél-Alföld megyéi közül a takarmánnyal bevetett terület – az egyébként legnagyobb állatállománnyal rendelkező – Bács-Kiskun megyében volt kiemelkedő, itt található az országos terület 11%-a, amely a megyék közül a legnagyobb. Dél-Alföld gazdasági silókukoricát az országos terület 18%-án, 13 ezer hektáron vetettek, a megyék közül Bács-Kiskun rendelkezett a legnagyobb területtel. A lucernaszéna termőterülete ingadozásokkal ugyan, de egyre inkább csökkenő tendenciát mutat, 2010-ben a Dél-Alföldön 46 ezer hektáron vetettek lucernát. Az országos lucernaterület 13%-a Bács-Kiskun megyében található, további 16%-a pedig a régió másik két megyéjében.

A Vest régióban 64 ezer hektáron folyt a zölden betakarított takarmánynövények termesztése, ennek 78%-át az egyéni gazdaságok művelték. A zöldtakarmány vetésterületi aránya Krassó-Szörény és Hunyad megyében volt a legnagyobb, ahol a szántó területének a 9,3%, illetve a 14%-át tette ki. Ugyanakkor a zöldtakarmány vetésterületének nagysága Arad és Temes megyében volt jelentős, a takarmánynövények régiós vetésterületének 38, illetve 32%-át foglalta el. Silókukoricát a régióban mintegy 2400 hektáron vetettek, ennek zöme a gazdasági szervezetekhez tartozott.

2010-ben szántóföldi zöldségtermesztést a Dél-Alföldön 24 ezer hektáron folytattak a gazdaságok, az országos terület 44%-án, a tíz évvel korábbinál 5,3%-kal kisebb területen. A zöldségterület 54%-a az egyéni gazdaságok használatában állt. A szántóföldi és a hajtatott zöldségtermesztés hagyományosan kiemelt jelentőségű a Dél-Alföldön: a főbb zöldségfélék közül több esetben az országos átlagnál nagyobb területen, jelentős mennyiséget állítanak elő. 2010-ben a Dél-Alföldön művelték a sárgadinnye országos területének 68%-át, mindhárom megyében szinte kizárólag csak az egyéni gazdaságok részvételével. A vöröshagyma, a paradicsom és a zöldbab területek közel 60%-a is a Dél-Alföldön található; a paradicsom vetésterülete Békésben, a zöldbabé Bács-Kiskunban, a vöröshagymáé pedig Csongrád megyében országosan is a legnagyobb. A sárgarépa termőterületének több mint fele, a görögdióé közel fele a Dél-Alföld gazdaságainak művelése alatt állt, az előbbi legnagyobb arányban a Csongrád megyei, az utóbbit a Békés megyei gazdálkodók művelték.

A Vest régió megyéiben 2010-ben 4073 hektáron termesztettek zöldségféléket, főként az egyéni gazdaságokban. A romániai régió megyéi közül Temes megye rendelkezett a legnagyobb területtel, a régió zöldségterületének mintegy felét ebben a megyében művelték. A zöldségfélék közül számottevő területet foglalt el a görög- és a sárgadinnye.

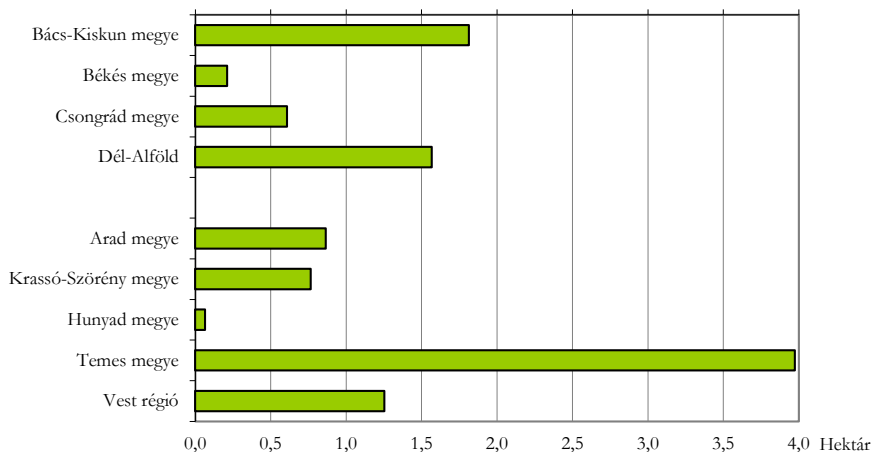
A Dél-Alföldön a törzsés gyümölcsösök területének 22-22%-a alma és őszibarack, 19%-a meggy, 16%-a szilva, 7,1%-a kajszibarack volt, a többi gyümölcsfajta részesedése egyenként 5% alatti. Megyéi közül Bács-Kiskunban a legnagyobb az almaültetvények aránya (27%) – mely még itt is jelentősen elmarad az országostól (39%) –, a második legnagyobb arányú a meggy (24%), a harmadik a szilvaültetvények területe (19%). Csongrád megyében a gyümölcsösök 56%-a őszibarack ültetvény, mely mellett csak az alma területének aránya haladta meg a tíz százalékot. Békés megyében a törzsés ültetvények közel negyede szilva, a dió, a meggy és az alma részesedése 18, 16, illetve 14%. A dél-alföldi megyék bogycs-gyümölcsöseinek túlnyomó része bodza: Csongrádban és Bács-Kiskunban megközelíti, illetve meghaladja a 90, Békésben a 80%-ot. A gyümölcsös ültetvények 82%-át az egyéni gazdaságok művelték.

A Vest régióban 2010-ben a törzsös gyümölcsösök területén, a mintegy 18 ezer hektáron belül a legnagyobb hányadot a szilva (47%) és az alma (40%) területe adta. Az alma termesztése Arad, Krassó-Szörény és Temes megyében közel azonos területen folyt. A szilvaültetvények nagysága Krassó-Szörény megyében volt kimagasló, itt található a régió szilvaültetvény területének 60%-a. A többi gyümölcsfajta területi aránya általában 3% alatti. A törzsös gyümölcsös ültetvények 44%-a a gazdasági szervezetek, 56%-a az egyéni gazdaságok művelésében állt. Bogyós gyümölcsöt a régióban 113 hektáron termesztettek, melynek nagyobb részét a gazdasági szervezetek hasznosították.

A Dél-Alföld megyéiben a szőlőtermesztéssel foglalkozó 12 ezer gazdaság 84%-ának volt borszőlő, 22%-ának csemegezőlő, 5,9%-ának pedig egyéb szőlő ültetvénye. A szőlőültetvények 19 ezer hektáros területének a borszőlő területe a 96, a csemege és egyéb szőlőé pedig a 4,1%-át foglalta el. A szőlőültetvények 87%-át az egyéni gazdaságok tartották fenn. A szőlőterület mérete a 2000. évihez képest – a kivágás támogatása miatt – összességében csökkent, amit egyértelműen az egyéni gazdaságok szőlőültetvényeinek a felszámolása okozott, mivel a gazdasági szervezetek területe csaknem kétszeresére nőtt. A Bács-Kiskun megyei szőlőtermesztő gazdaságok ültetvényterülete országos összehasonlításban is kimagasló, itt található az ország szőlőterületének 29%-a.

11. ábra

A szőlőültetvények átlagos területe, 2010

A Vest régióban közel 3500 gazdaság – jellemzően egyéni gazdaság – termesztett szőlőt, az ültetvények területe mintegy 4400 hektárt tett ki. A romániai régió gazdaságai is zömmel borszőlőt termesztettek, a csemegezőlő területi aránya mindössze 8% volt. Szőlőtermesztéssel főként Arad és Krassó-Szörény megye gazdaságai foglalkoztak, itt található a régió ültetvényeinek 44, illetve 33%-a. A gazdaságok átlagos ültetvény mérete 1,3 hektár volt 2010-ben, Temes megye gazdaságainak átlaga ennek mintegy háromszorosa.

2. Állattenyésztés

A mezőgazdaságban érvényesülő negatív tendenciák leginkább az állattartásban mutatkoztak meg, melynek következtében az állatállomány jelentősen csökkent. A 2010. évi mezőgazdasági összeírás a Dél-Alföldön 90 ezer állattartó gazdaságot számlált, 453 gazdasági szervezetet és 89,5 ezer egyéni gazdaságot. Az utóbbi évtizedben az állattartás jövedelmezőségének folyamatos romlása és az értékesítési gondok következménye lett az állatállomány és az állattartó gazdaságok számának erőteljes visszaesése. E gazdaságok száma a tíz évvel korábbinak alig valamivel több mint a fele;

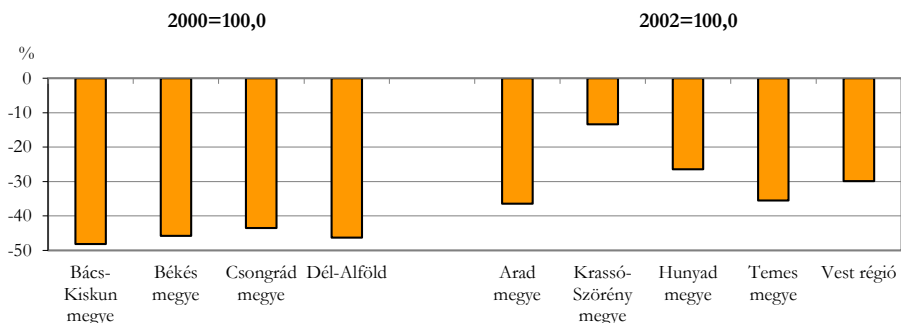
ezen belül a gazdasági szervezeteké 7,2%-kal lett kevesebb, az egyéni gazdaságoké viszont csaknem a felére csökkent.

A Vest régióban is jelentős mértékben visszaesett az állattartás. A 2010-ben összeírt 204,5 ezer állattartó gazdaságból 342 a gazdasági szervezet és 204,2 ezer az egyéni gazdaság. Számuk a 2002. évinél összességében 30%-kal lett kevesebb, ebből az egyéni gazdaságoké az átlaggal egyezően, a gazdasági szervezeteké ennél mérsékeltebben, 22%-kal csökkent.

Az állattartó gazdaságok felszámolása a magyar régió megyéiben közel azonos arányban történt, a román régióban viszont Arad és Temes megye gazdaságai hagytak fel leginkább az állattartással.

12. ábra

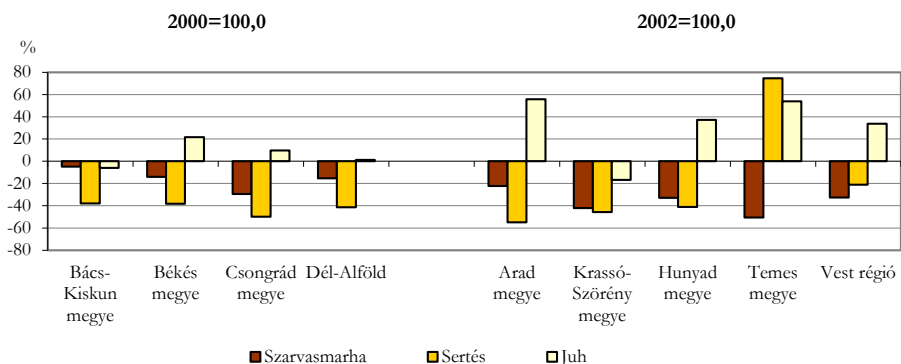
Az állattartó gazdaságok számának változása, 2010

A Dél-Alföldön az állattartó gazdasági szervezetek egyharmada szarvasmarhát, negyede sertést, az egyéni gazdaságok többsége inkább sertést és tyúkot tartott. A 2010. évi összeírás 150 ezres szarvasmarha-állománya 85%-a a 2000. évinek, ennek az állománynak kissé több mint felét a gazdasági szervezetek istállózták. A szarvasmarha-állomány csökkenése megyénként eltérő: a 2010. évi összeírásakor Bács-Kiskunban 4,9, Békésben 14, Csongrádban 30%-kal kevesebb szarvasmarhát írtak össze, mint 2000-ben. A legtöbb szarvasmarhát tartó gazdaság és a legnagyobb állomány Bács-Kiskun megyében volt. A szarvasmarha tartása 2010-ben is a gazdasági szervezeteknél volt jelentősebb, állományuk 11%-kal nagyobb volt, mint az egyéni gazdálkodóké. Az állomány tekintélyes hányada 2010-ben is a nagygazdaságokban koncentráldott. A 2010-ben összeírt 67 ezres tehénállomány 45%-át tette ki a teljes szarvasmarha-állománynak.

13. ábra

A fontosabb állatok állományának változása, 2010

A Vest régióban 542 gazdasági szervezet és mintegy 67,7 ezer egyéni gazdaság tartott szarvasmarhát, a magyar régióéval megegyező 150 ezres állomány 16, illetve 84%-át. A gazdasági szervezetek átlagosan 43, az egyénié 2 szarvasmarhát tartottak. A régióban a 2002. évihez képest 33%-kal kisebb lett az állomány, csak a legnagyobb állománnyal rendelkező – a régió szarvasmarha-állományának 27%-át istállózó – Arad megyében csökkent a régió átlagánál kisebb mértékben. A tehénállomány 88%-a volt a szarvasmarha-állományának.

A sertéstartási kedv visszaesése miatt a Dél-Alföldön 2010-ben összeírt 844 ezer sertés mintegy 600 ezer darabbal volt kevesebb a 2000. évinél. Dél-Alföld gazdaságaiban tartották 2010-ben az ország sertésállományának a 26%-át. A sertések 39%-át a Bács-Kiskun, 37%-át a Békés, 24%-át a Csongrád megyei gazdaságok nevelték. A gazdaságok közül az egyénié számolták fel leginkább az állományukat, körükben 2010-ben Bács-Kiskun megyében 61, Békésben 63, Csongrádban 59%-kal kevesebb sertést tartottak. Az anyakocák számának ennél is erőteljesebb visszaesése a sertésállomány további csökkenését vetíti előre. 2010-ben az anyakocák aránya mindössze 7,7%-a volt a sertésállományának.

A Vest régió gazdaságaiban a 2010. évi összeírás során 740 ezer sertést írtak össze, a 2002. éviének a 79%-át. A sertések 82%-a a gazdasági szervezetek tulajdonában volt. A legnagyobb állományt (637 ezer darabot) Temes megye gazdaságai nevelték. Az anyakocák száma 2010-ben 87 ezer volt a régióban, mely a sertésállomány 12%-át tette ki.

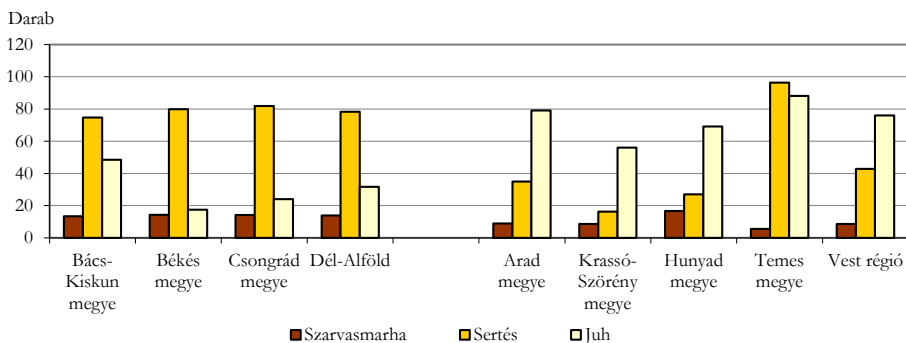
2010-ben Dél-Alföld gazdaságai 341 ezer juhot tartottak, ennek 93%-át az egyéni gazdaságok. 2000-hez képest a juhok állománya 1,2%-kal nőtt. A legtöbb juhot a Bács-Kiskun megyei gazdaságok nevelték, az országosból való részesedésük 2010-ben 18% volt.

A Vest régióban 2010-ben 1317 ezer juhot tartottak, számuk a 2002. évihez képest egyharmadával gyarapodott. A növekedés a régió megyei közül az állomány 44%-át nevelő Temes megyében és a 27%-át gondozó Arad megyében több mint másfélszeres volt.

A 2010. évi összeírás szerint a Dél-Alföld megyéiben a gazdaságok 7190 ezer tyúkot tartottak, az országos állomány 20%-át. A Vest régióban 3211 ezer tyúkot számoltak, a legtöbbet Temes megyében.

14. ábra

A 100 hektár mezőgazdasági területre jutó szarvasmarha-, sertés- és juhállomány, 2010

A 100 hektár mezőgazdasági területre jutó állatállomány nagysága régióként, megyénként és állatfajonként jelentősen eltér egymástól. A Dél-Alföldön a mezőgazdasági területre vetített szarvasmarha- és sertésállomány több mint másfélszerese volt a Vest régióban istállózottaknak, a juhállomány viszont még a felét sem érte el a román régióban tartottaknak.

A VAJDASÁG RÉGIÓ (REGION VOJVODINE) MEZŐGAZDASÁGA

A Vajdaság (Vojvodina) az öt szerbiai régió egyike, amely mintegy 21614 km²-en terül el az ország északi részén, és annak 26%-át fedi le. A régió lakossága a 2011-es népszámlálás szerint, 1931809 fő, ami az összlakosság 24% -át jelenti.

A Vajdaság régió (Region Vojvodine) (NUTS3 szerint) hét körzetből tevődik össze:

- Nyugat-Bácska (Zapadnobačka)
- Dél-Bánát (Južnbanatska)
- Dél-Bácska (Južnobačka)
- Észak-Bánát (Severnobanatska)
- Észak-Bácska (Severnobačka)
- Közép-Bánát (Srednjobanatska)
- Szerémség (Sremska)

1. ábra

A Vajdaság régió (Region Vojvodine)

A Vajdaságban (Vojvodina) 2012-ben mintegy 148 ezer gazdaságot írtak össze, amelyből 146 ezer volt családi gazdaság (99%). Többségük (72 ezer) növénytermesztéssel foglalkozik.

A régióban 296 ezer fő foglalkozik mezőgazdasági termeléssel, amely a Vajdaság (Vojvodina) 15 évesnél idősebb lakosságának 18%-át jelenti. A mezőgazdaságban dolgozók 38%-a nő, 62%-a pedig férfi.

A régió összes mezőgazdasági földterületének nagysága 1681 ezer hektár, amelynek 96%-án folyik a termelés.

A gazdaságok mezőgazdasági területének átlagos nagysága 10,9 hektár, ebből a szántóföldek és konyhakertek átlagosan 9,9 hektárt tesznek ki. A régióban a mezőgazdasági terület döntő hányada szántóföld és kert, ami a megművelt mezőgazdasági földterület 91%-át adja.

A fontosabb haszonnövények közül leginkább búzát, kukoricát, cukorrépát, napraforgót és szóját termesztnek. Ezen haszonnövények 2004 és 2013 közötti terméseredményeit összehasonlítva megállapítható, hogy mindegyik esetében nőtt a termés mennyisége: a búzáé 3,5%-kal, a kukoricáé 6,1%-kal, a cukorrépáé 7,7%-kal, a napraforgóé 16%-kal, a szójáé pedig 19%-kal.

A mezőgazdasági gépállományon belül mintegy 108 ezer a kéttengelyű traktorok száma, amelyből a legtöbb a Dél-Bácska körzetben (Južnobačka) található, 22 ezer darab. A régióban 100 hektár megművelt mezőgazdasági területre 7 használatban lévő kéttengelyű traktor jut, a körzetek közül a legtöbb a Szerémségben (Sremska), átlagosan 9 darab.

Az üzemeltetett kombájnok száma a Vajdaság (Vojvodina) régióban 10 ezer darab, vagyis 100 hektár szántóföldre átlagosan 1 kombajn jut.

A Vajdaságban (Vojvodina) az 500 kg-os állategység egyenértékre átszámítva (számosállat, LSU érték) az állatállomány 686 ezer egységet tesz ki. A legtöbb állategységnek megfelelő állatállomány, 158 ezer darab, a Dél-Bácska körzetben (Južnobačka) található, ami az összes 23%-a. A használatban lévő mezőgazdasági területre jutó számosállat állomány szintén a Dél-Bácska körzetben (Južnobačka) a legmagasabb, 100 hektárra átlagosan 55 darab jut.

A gazdasági haszonállatok közül szarvasmarhát, sertést, juhot és baromfit tenyésztnek leginkább. A legmagasabb számban a sertést tenyésztik, amelyből az összeírás idején a Vajdaságban (Vojvodina) 1398 ezer darab volt. A régió körzetei közül Dél-Bácskában (Južnobačka) található a Vajdaság (Vojvodina) sertésállományának 24%-a.

A fontosabb gazdasági haszonállat fajok tíz éves szaporulatát vizsgálva látható, hogy a 2013-as szarvasmarha állomány 14%-kal, a baromfiállomány 93%-kal meghaladta, míg a sertésállomány 10%-kal alulmúlta a 2004. évit.

A mezőgazdaságban dolgozók számának éves munkaerőegységre átszámított értéke (AWU) a Vajdaságban (Vojvodina) 138 ezer főt tesz ki. Ebből legnagyobb arányban az egyéni gazdálkodók és az összeírt mezőgazdasági tevékenységet végző gazdasági szervezetek vezetői részesedtek (45%). Az egyéni gazdaságokban tevékenykedő családtagok és rokonok az összes éves munkaerőegység 34%-át, az állandó alkalmazottak a 12%-át, míg az időszakos alkalmazottak a 8,9%-át jelentették.

1. tábla

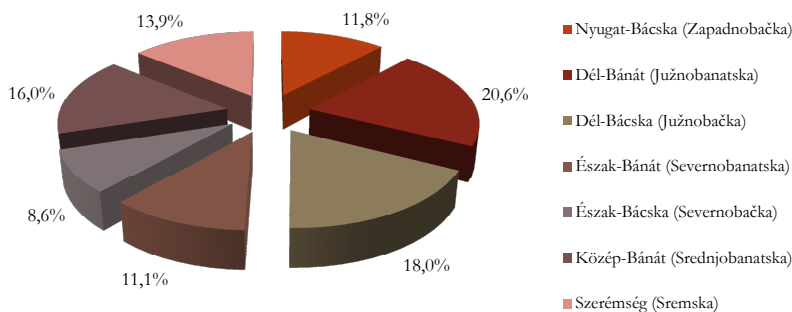
A Vajdaság régió (Region Vojvodine) főbb jellemzői

Körzet	Lakosság száma, fő	Terület, km ²	Mezőgazdasági terület, ha	Gazdaságok száma			Éves munkaerő egység (AWU), fő	Állatállomány, állategység (LSU)
				összesen	egyéni gazdaságok	gazdasági szervezetek		
Nyugat-Bácska (Zapadnobačka)	188 087	2 488	198 075	18 337	18 196	141	16 425	71 002
Dél-Bánát (Južnabanatska)	293 730	4 246	346 413	25 629	25 359	270	22 963	84 222
Dél-Bácska (Južnobačka)	615 371	4 026	302 322	31 867	31 547	320	29 238	158 140
Észak-Bánát (Severnabanatska)	147 770	2 328	186 247	14 345	14 231	114	13 239	78 873
Észak-Bácska (Severnobačka)	186 906	1 784	144 993	11 361	11 223	138	12 082	86 629
Közép-Bánát (Srednjobanatska)	187 667	3 257	269 663	16 772	16 630	142	15 791	84 416
Szerémség (Sremska)	312 278	3 485	233 496	29 313	29 083	230	28 226	123 104
Vajdaság összesen (Region Vojvodine)	1 931 809	21 614	1 681 209	147 624	146 269	1 355	137 964	686 386

A Vajdaság (Vojvodina) legnagyobb területű körzete a Dél-Bánát (Južnobanatska), amely a régió területének 20%-át fedi le. Ugyanakkor Dél-Bácskában (Južnobačka) található a legtöbb gazdaság, a legnagyobb állatállomány (állategységben kifejezve), valamint a mezőgazdasági munkaerő állománya (éves munkerőegységben kifejezve) is itt a legnagyobb.

2. ábra

A Vajdaság (Vojvodina) mezőgazdasági területének megoszlása körzetek szerint

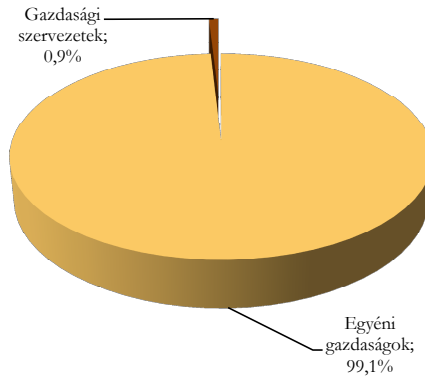
A legnagyobb kiterjedésű mezőgazdasági terület Dél-Bánátban (Južnobanatska) található, a legkisebb pedig Észak-Bácskában (Severnobačka).

2. tábla

A Vajdaság régió (Region Vojvodine) főbb mezőgazdasági jellemzői

Körzet	A mezőgazdasági területek aránya az ösztérületből, %	A mezőgazdaságban alkalmazottak (a 15 évesnél idősebb népesség %-ában)	A gazdaságok megoszlása	
			egyéni gazdaságok, %	gazdasági szervezetek, %
Nyugat-Bácska (Zapadnobačka)	79,6	22,3	99,2	0,8
Dél-Bánát (Južnobanatska)	81,6	20,6	98,9	1,1
Dél-Bácska (Južnobačka)	75,1	12,0	99,0	1,0
Észak-Bánát (Severnobanatska)	80,0	22,1	99,2	0,8
Észak-Bácska (Severnobačka)	81,3	14,7	98,8	1,2
Közép-Bánát (Srednjobanatska)	82,8	20,8	99,2	0,8
Szerémség (Sremska)	67,0	22,3	99,2	0,8
Vajdaság összesen (Region Vojvodine)	77,8	17,9	99,1	0,9

A gazdaságok gazdálkodási forma szerinti megoszlása a Vajdaságban (Vojvodina)

A régióban a gazdaságok kevesebb, mint 1%-a gazdasági szervezet, melyek a Vajdaság (Vojvodina) összes mezőgazdasági földterületének 27%-át művelik.

A legtöbb gazdasági szervezet (320) Dél-Bácskában (Južnobačka) van, ugyanakkor az arányuk Észak-Bácskában (Severnobačka) legnagyobb, a körzetben összeírt 11 ezer gazdaság 1,2%-a.

3. tábla

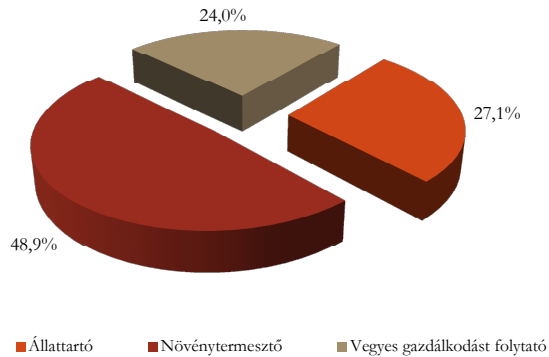
Gazdaságok a termelés típusa szerint

Körzet	Gazdaságok száma				Gazdaságok aránya, %		
	összesen	állattartó	növény- termesztő	vegyes gazdálko- dást foly- tató	állattartó	növény- termesztő	vegyes gazdálko- dást foly- tató
Nyugat-Bácska (Zapadnobačka)	18 337	5 827	7 973	4 537	31,8	43,5	24,7
Dél-Bánát (Južnobatanatska)	25 629	5 536	14 885	5 208	21,6	58,1	20,3
Dél-Bácska (Južnobačka)	31 867	9 181	16 476	6 210	28,8	51,7	19,5
Észak-Bánát (Severnobatanatska)	14 345	3 002	7 374	3 969	20,9	51,4	27,7
Észak-Bácska (Severnobačka)	11 361	2 836	5 641	2 884	25,0	49,7	25,4
Közép-Bánát (Srednjobanatska)	16 772	4 930	7 968	3 874	29,4	47,5	23,1
Szerémség (Sremska)	29 313	8 679	11 815	8 819	29,6	40,3	30,1
Vajdaság összesen (Region Vojvodine)	147 624	39 991	72 132	35 501	27,1	48,9	24,0

A Vajdaságban (Vojvodina) a gazdaságok zöme növénytermesztéssel, mégpedig gabonafélék termesztésével (56 ezer gazdaság) foglalkozik. Ezen gazdaságok 52%-a Dél-Bácskában (Južnobačka) található.

4. ábra

A gazdaságok számának termelési típus szerinti megoszlása a Vajdaságban (Vojvodina)

4. tábla

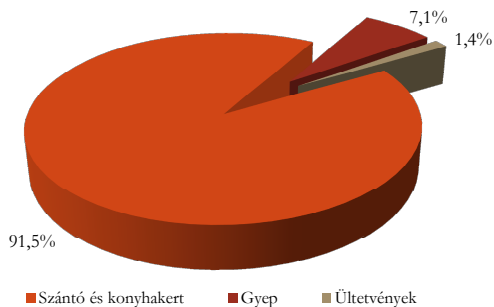
A használt mezőgazdasági terület művelési ágak szerint

(Hektár)

Körzet	Használt mezőgazdasági terület	Konyhakert	Szántó	Gyep	Ültetvények		
					gyümölcsös	szőlő	egyéb
Nyugat-Bácska (Zapadnobačka)	191 356	647	179 435	9 662	1 473	103	35
Dél-Bánát (Južnobanatska)	319 595	1 052	292 069	22 273	2 291	1 783	126
Dél-Bácska (Južnobačka)	286 793	953	274 012	7 953	2 636	1 076	164
Észak-Bánát (Severnobanatska)	178 301	373	154 501	21 821	1 330	254	22
Észak-Bácska (Severnobačka)	140 269	338	133 571	2 925	2 893	490	53
Közép-Bánát (Srednjobanatska)	263 386	681	218 873	42 595	1 090	126	23
Szerémség (Sremska)	229 195	1 703	213 715	7 409	5 153	1 172	44
Vajdaság összesen (Region Vojvodine)	1 608 896	5 747	1 466 176	114 638	16 865	5 003	468

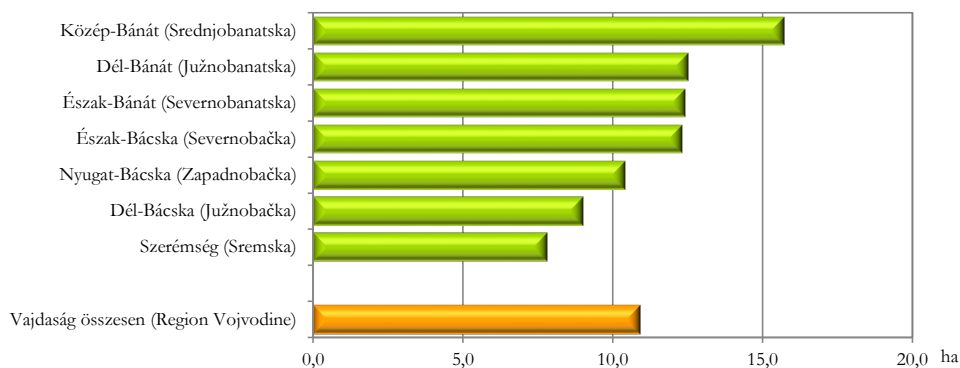
5. ábra

A használt mezőgazdasági terület művelési ágak szerinti megoszlása a Vajdaságban (Vojvodina)

6. ábra

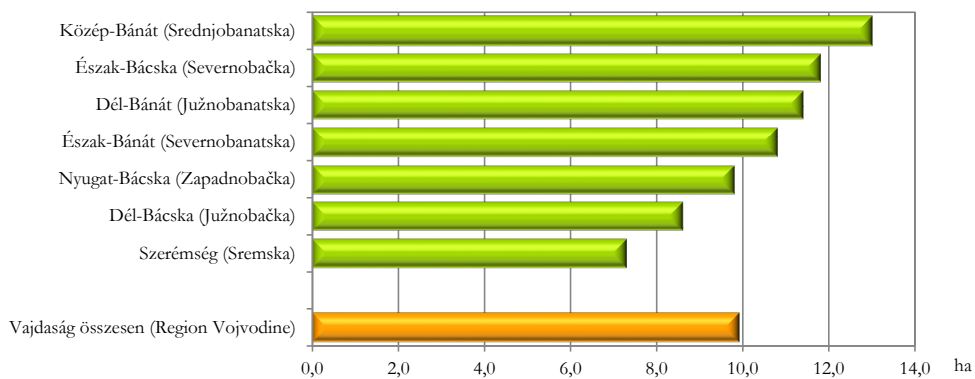
A gazdaságok által használt mezőgazdasági terület átlagos nagysága

Közép-Bánátban (Srednjobanatska) a legnagyobb az átlagos birtoknagyság, 15,7 hektár, a legkisebb a Szerémségben (Sremska), ahol 7,8 hektár.

7. ábra

Egy gazdaságra jutó szántó és kert átlagos nagysága

A szántóföld és kert gazdaságonkénti átlagos nagysága Közép-Bánátban (Srednjobanatska) a legnagyobb, 13 hektár, a legkisebb pedig a Szerémségben (Sremska) 7,3 ha.

5. tábla

Gazdaságok száma a használt mezőgazdasági földterület nagysága szerint

Körzet	Össze- sen	Nem használ mező- gazdasági földte- rületet	A használt mezőgazdasági terület nagysága					
			1,0 ha és az alatt	1,1-2,0 ha	2,1-5,0 ha	5,1-10,0 ha	10,1-50,0 ha	50 ha felett
Nyugat-Bácska (Zapadnobačka)	18 337	980	6 635	2 921	3 330	1 835	1 965	671
Dél-Bánát (Južnbanatska)	25 629	812	8 023	3 341	4 608	3 425	4 190	1 230
Dél-Bácska (Južnobačka)	31 867	814	10 959	4 565	5 893	3 635	4 019	982
Észak-Bánát (Severnobanatska)	14 345	427	3 486	2 244	3 331	2 211	2 101	545
Észak-Bácska (Severnobačka)	11 361	649	3 057	1 766	2 326	1 398	1 613	552
Közép-Bánát (Srednjobanatska)	16 772	592	5 310	2 141	2 864	2 262	2 700	903
Szerémség (Sremska)	29 313	780	10 044	4 191	5 917	4 193	3 528	660
Vajdaság összesen (Region Vojvodine)	147 624	6 054	47 514	21 169	28 269	18 959	20 116	5 543

A Vajdaságban (Vojvodina) a gazdaságok közel harmada (32,2%) 1 hektár, vagy annál kisebb mezőgazdasági földterületen gazdálkodik, ez az arány Dél-Bácskában (Južnobačka) meghaladja 34%-ot. A földet nem használó gazdaságok aránya 4,1%, az 50 hektár feletti földet használó gazdaságoké pedig 3,8%.

6. tábla

A használt mezőgazdasági terület nagyság-kategóriák szerint

(Hektár)

Körzet	Összesen	A használt mezőgazdasági terület nagysága					
		1,0 ha és az alatt	1,1-2,0 ha	2,1-5,0 ha	5,1-10,0 ha	10,1-50,0 ha	50 ha felett
Nyugat-Bácska (Zapadnobačka)	191 356	2 510	4 142	10 723	12 757	42 511	118 713
Dél-Bánát (Južnbanatska)	319 595	3 095	4 813	15 181	24 493	90 595	181 418
Dél-Bácska (Južnobačka)	286 793	3 846	6 553	19 114	25 825	86 625	144 831
Észak-Bánát (Severnobanatska)	178 301	1 686	3 260	10 935	15 651	42 997	103 772
Észak-Bácska (Severnobačka)	140 269	1 353	2 557	7 599	9 949	34 682	84 130
Közép-Bánát (Srednjobanatska)	263 386	1 781	3 080	9 505	16 277	58 821	173 923
Szerémség (Sremska)	229 195	3 696	6 058	19 631	29 815	70 571	99 424
Vajdaság összesen (Region Vojvodine)	1 608 896	17 968	30 462	92 689	134 766	426 802	906 209

A Vajdasági (Vojvodina) régióban az 50 hektár feletti mezőgazdasági területet használó gazdaságok, művelik a összes mezőgazdasági terület 56,3%-át, míg az 1 hektár vagy annál kisebb mezőgazdasági területet használók csupán az 1,1 %-át.

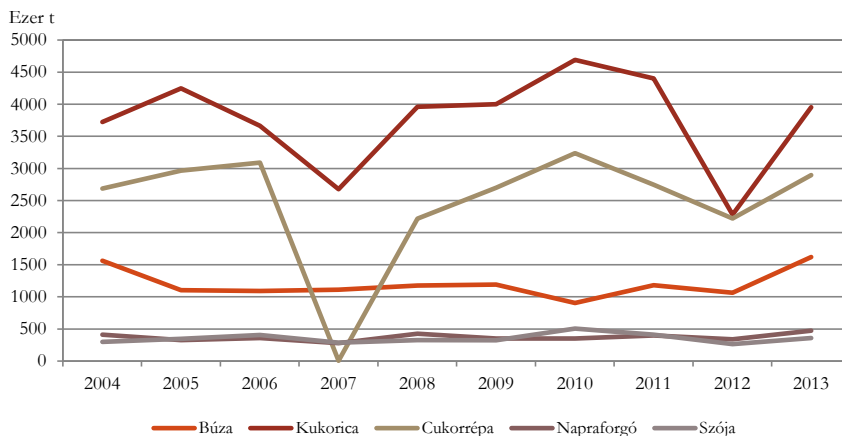
A fontosabb szántóföldi növények termőterülete

7. tábla

Körzet	(Hektár)				
	Búza	Kukorica	Cukorrépa	Napraforgó	Szója
Nyugat-Bácska (Zapadnobačka)	38 032	70 987	17 976	13 962	25 133
Dél-Bánát (Južnbanatska)	55 479	140 186	6 105	58 371	18 188
Dél-Bácska (Južnobačka)	44 996	97 293	15 875	8 961	82 870
Észak-Bánát (Severnobanatska)	38 743	62 342	4 702	24 213	3 373
Észak-Bácska (Severnobačka)	33 613	62 774	4 324	14 298	3 073
Közép-Bánát (Srednjobanatska)	64 501	89 912	4 443	39 612	4 755
Szerémség (Sremska)	54 928	86 810	12 235	8 756	28 851
Vajdaság összesen (Region Vojvodine)	330 293	610 304	65 660	168 173	166 242

8. ábra

A fontosabb szántóföldi növények termelismennyiségeinek alakulása a Vajdaságban (Vojvodina)

8. tábla

Állatállomány főbb gazdasági haszonállat-fajonként

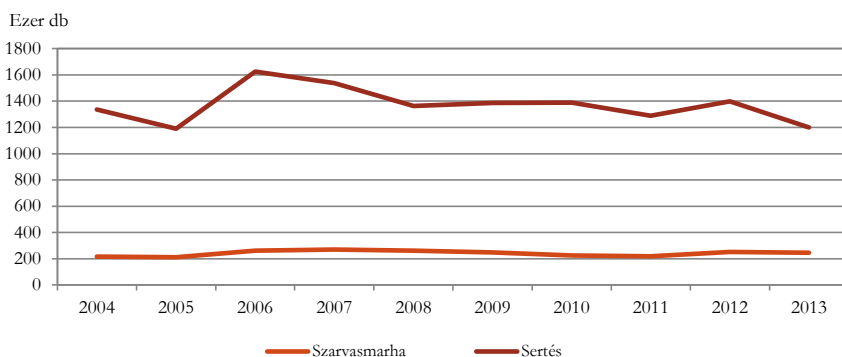
(Ezer darab)

Körzet	Szarvasmarha	Sertés	Juh	Baromfi
Nyugat-Bácska (Zapadnobačka)	29 812	155 919	24 981	702
Dél-Bánát (Južnbanatska)	27 021	133 741	48 030	2 676
Dél-Bácska (Južnobačka)	47 537	332 512	52 632	3 005
Észak-Bánát (Severnobanatska)	38 326	163 956	41 642	404
Észak-Bácska (Severnobačka)	33 962	198 441	21 113	1 163
Közép-Bánát (Srednjobanatska)	38 936	85 974	41 481	2 807
Szerémség (Sremska)	36 840	327 953	41 895	1 216
Vajdaság összesen (Region Vojvodine)	252 434	1 398 496	271 774	11 973

A Vajdaságban (Vojvodina) sertést tartanak a legnagyobb számban, a legtöbbet a Szerémségben (Sremska). Ez utóbbi a régió sertésállományának 23%-át teszi ki. Szarvasmarhából Dél-Bácskában (Južnobačka) van a legtöbb, itt található a régió szarvasmarha-állományának 19%-a.

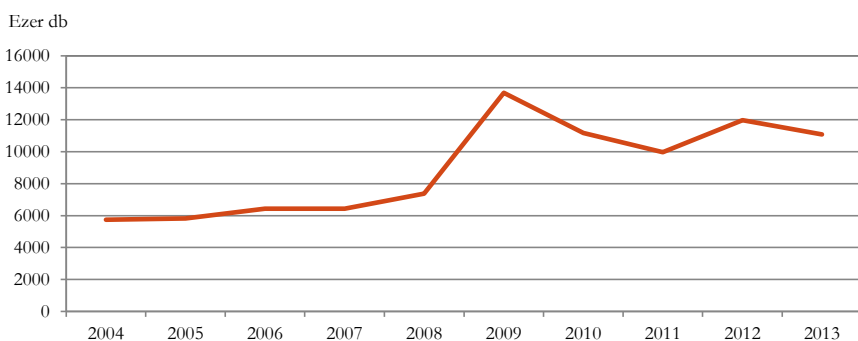
9. ábra

A szarvasmarhák és a sertések számának alakulása a Vajdaságban (Vojvodina)

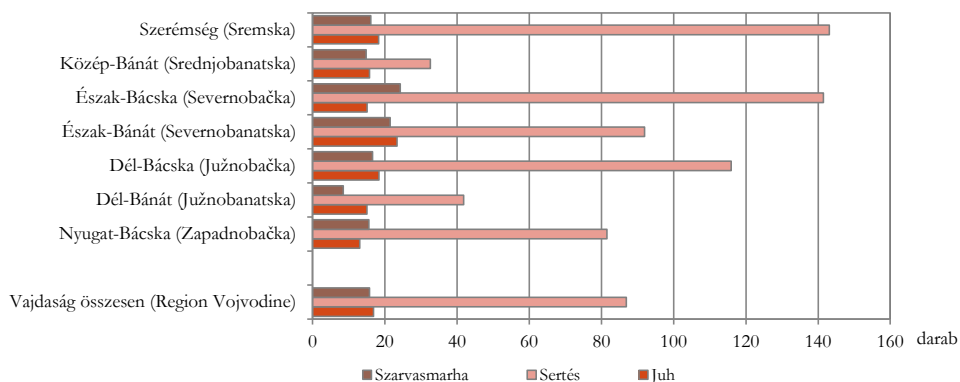
10. ábra

A baromfiállomány alakulása a Vajdaságban (Vojvodina)

11. ábra

100 hektár mezőgazdasági területre jutó állatállomány főbb gazdasági használat-fajként a Vajdaságban (Vojvodina)

9. tábla

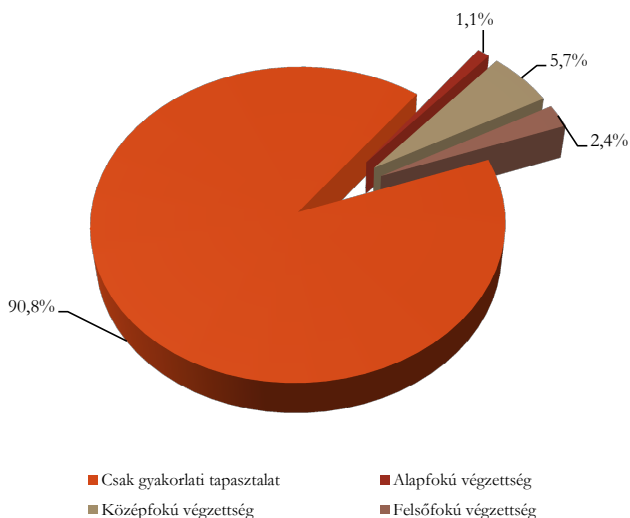
Gazdaságok száma és az éves munkaegység a gazdaság irányítójának életkora szerint

Körzet	Gazdaságok száma (db), ahol a gazdaság irányítója					Éves munkaegység (AWU), fő				
	35 év alatti	35-44	45-54	55-64	65 éves és idősebb	35 év alatti	35-44	45-54	55-64	65 éves és idősebb
		éves					éves			
Nyugat-Bácska (Zapadnobačka)	1 318	2 541	4 323	5 539	4 616	1 475	3 049	4 497	4 749	2 654
Dél-Bánát (Južnobańska)	1 766	3 495	5 914	7 805	6 649	2 411	3 536	5 483	6 993	4 541
Dél-Bácska (Južnobačka)	2 454	4 616	7 635	9 263	7 899	2 619	4 859	8 321	9 201	4 239
Észak-Bánát (Severnobańska)	1 210	2 101	3 629	3 920	3 485	1 286	2 459	3 997	3 401	2 095
Észak-Bácska (Severnobačka)	963	1 746	2 641	3 170	2 841	1 483	2 371	3 351	3 023	1 854
Közép-Bánát (Srednjobańska)	1 409	2 498	4 214	4 849	3 802	1 522	3 234	4 681	4 038	2 316
Szerémség (Sremska)	1 865	3 911	7 736	8 789	7 012	2 276	4 578	8 168	8 423	4 782
Vajdaság összesen (Region Vojvodine)	10 985	20 908	36 092	43 335	36 304	13 074	24 084	38 498	39 827	22 481

A csaknem 148 ezer gazdaságirányító közül a legtöbben 55 és 64 év közöttiek (29%). A 35 év alatti fiatal gazdaságirányítók aránya ugyanakkor 7,4%.

12. ábra

Az irányítók számának megoszlása a legmagasabb mezőgazdasági végzettségük szerint a Vajdaságban (Vojvodina)

10. tábla

Mezőgazdasági géppállomány tulajdonforma szerint a Vajdaságban (Vojvodina)

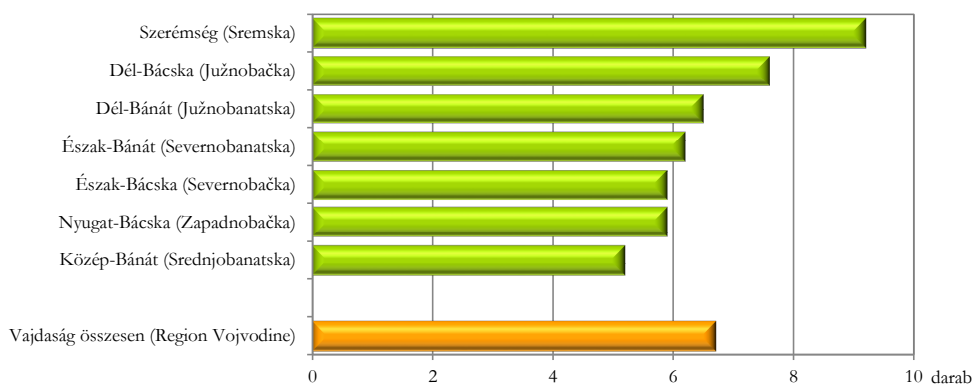
(Darab)

Körzet	Egytengelyű traktorok		Kéttengelyű traktorok		Kombájnok	
	száma	Ebből: 2011/2012-ben használatban lévő	száma	Ebből: 2011/2012-ben használatban lévő	száma	Ebből: 2011/2012-ben használatban lévő
Nyugat-Bácska (Zapadnobačka)	1 267	1 161	11 251	10 855	1 140	1 085
Dél-Bánát (Južnbanatska)	2 028	1 817	20 644	19 984	1 922	1 865
Dél-Bácska (Južnobačka)	1 747	1 596	21 912	21 339	2 186	2 123
Észak-Bánát (Severnbanatska)	1 412	1 270	10 993	10 765	1 190	1 122
Észak-Bácska (Severnobačka)	861	786	8 291	8 078	1 120	1 073
Közép-Bánát (Srednjobanatska)	1 677	1 498	13 605	13 225	1 611	1 524
Szerémség (Sremska)	1 615	1 497	21 049	20 726	1 484	1 420
Vajdaság összesen (Region Vojvodine)	10 607	9 625	107 745	104 972	10 653	10 212

2011/2012-ben a gazdaságokban található mintegy 108 ezer kéttengelyű traktor 97%-a volt üzemben. Hasonló a helyzet a kombájnoknál is, a csaknem 11 ezer kombájn 96%-a volt használatban.

13. ábra

A kéttengelyű traktorok száma 100 hektár mezőgazdasági területre

INTRODUCERE

Uniunea Europeană asigură informațiile necesare modelării și execuției Politicii Agrare Comune (PAC) prin recensămintele structurale ale agriculturii. Sistemul de colectare a datelor are la bază două cercetări statistice importante stâns legate între ele: Recensământul General Agricol (RGA), cu periodicitate la zece ani, și respectiv Ancheta Structurală în Agricultură, care se realizează în perioadele intermediare, o dată la 2-4 ani.

Recensământul General Agricol din anul 2010 a fost realizat în Ungaria și România, în conformitate cu normele Uniunii Europene.

În prima parte a publicației noastre prezentăm agricultura Regiunii Dél-Alföld din Ungaria și a Regiunii Vest din România pentru anul 2010, pe baza datelor RGA.

Chestionarele utilizate în studiu sunt similare ca structură, în ambele regiuni fiind respectate cele mai importante principii specifice. Cu toate acestea, compararea rezultatelor a fost dificilă din cauza diferențelor existente între structurile economice ale celor două țări. De asemenea, compararea rezultatelor a fost dificilă datorită grupării specifice a produselor agricole în România, diferită față de cea folosită în Ungaria. Anumite grupări uzuale din Ungaria nu și-au gasit corespondentul în grupările produselor agricole folosite în România.

Pentru a face o analiză a datelor, au fost comparate datele de la Recensământul General Agricol din anul 2010 în ambele regiuni cu datele recensământului anterior, adică cel efectuat în anul 2000 în Ungaria și în anul 2002 în România. În această publicație se regăsesc, în mare parte, doar acele date comparabile din cele două regiuni.

Din cauza scăderii rentabilității agriculturii, mulți abandonează practicarea acestei activități. Cu toate că numărul celor care își câștigă existența din agricultură a tot scăzut de-a lungul timpului Regiunea Dél-Alföld și-a menținut caracterul agricol.

Din cauza șomajului, care afectează regiunea și a scăderii semnificative a numărului locurilor de muncă, activitățile agricole în gospodărie pot deveni importante ca opțiune și pot contribui la îmbunătățirea capacității de menținere în regiune a populației. În Regiunea Vest o proporție semnificativă a populației trăiește din agricultură, dar industria și serviciile sunt dominante ca pondere. În regiunea maghiară performanța agriculturii este mai echilibrată pe județele componente, spre deosebire de regiunea română, unde există diferențe semnificative între județe, influențate de relief.

În publicație, pe lângă compararea agriculturii celor două regiuni prezentăm și rezultatele caracteristice ale județelor privind producția vegetală și cea animală, fără a clasifica județele.

Recensământul agricol în Republica Serbia a fost efectuat în anul 2012. Pentru cercetarea structurii exploatațiilor agricole (a gospodăriilor) și a despre metodelor producției agricole au fost utilizate instrumentele, sfera de cuprindere, noțiunile și definițiile conform metodologiei Eurostat și regulamentului UE (Regulation (EC) No 1166/2008 of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008).

Datele menționate despre structura exploatațiilor agricole pentru Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) au fost culese cu ocazia Recensământului agricol din 2012, iar datele privind producția principalelor culturi agricole și numărul de animale din cercetările statistice anuale curente a Institutului Republican de Statistică.

Întrucât Recensământul agricol în Republica Serbia a fost efectuat în anul 1960, nu se pot face comparații de date în dinamică despre structura exploatațiilor agricole.

AGRICULTURA REGIUNILOR DÉL-ALFÖLD – UNGARIA ȘI VEST – ROMÂNIA

I. CONDIȚIILE DE PRODUCȚIE ALE AGRICULTURII

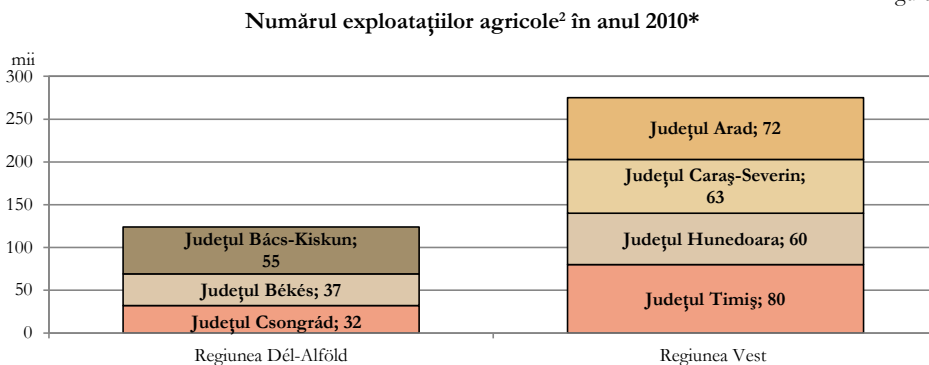
În regiunea Dél-Alföld resursele agricole sunt peste medie, conform standardelor internaționale, calitatea bună a solului și condițiile climatice permițând cultivarea aproape a tuturor culturilor din regiunea temperată. În general, în județele regiunii maghiare producția agricolă are o importanță aproximativ egală. În județul Bács-Kiskun, având un sol nisipos, viticultura și pomicultura sunt considerate, însă, de importanță națională, iar în județele Békés și Csongrád cultivarea cerealelor se consideră, de asemenea, importanță națională. În Regiunea Vest datorită caracteristicilor topografice ale regiunii nu peste tot sunt condiții potrivite pentru agricultură, prin urmare, ponderea agriculturii pe județe arată o diferență considerabilă. Ambele regiuni, și cea maghiară și cea română joacă un rol important în producția agricolă a țării lor, așa cum arată și valoarea adăugată brută produs în sectorul agricol. Conform datelor din 2010, agricultura regiunii maghiare a dat 22,7% din valoarea adăugată brută al ramurii, iar în structura valorii adăugate brute cu care regiunea contribuie la cel național 9,3% revine agriculturii. În Regiunea Vest valoarea adăugată brută a agriculturii a fost de 12,1% din totalul valorii adăugate brute realizată, și 7,6% din valoarea adăugată brută a regiunii.

1. Numărul exploatațiilor agricole

Conform rezultatelor Recensământul Agricol General din anul 2010, în jur de 20% din exploatațiile agricole maghiare funcționau în regiunea Dél-Alföld, adică aproximativ 124 mii; aici se găsesc 18% dintre exploatațiile agricole cu personalitate juridică de la nivel național și 22% din exploatațiilor agricole individuale. În comparație cu recensământul din anul 2000, în regiunea maghiară numărul exploatațiilor agricole cu personalitate juridică a crescut cu 33%, cu toate acestea exploatațiile agricole individuale nu au atins procentul de 60% din numărul celor înregistrate la începutul deceniului.

Dintre cele 1627 exploatații agricole cu personalitate juridică din regiune, 47% aveau sediul înregistrat în județul Bács-Kiskun, 31% în județul Békés, și 22% în județul Csongrád. Cea mai mare parte din exploatațiile agricole individuale, 44% își desfășurau activitatea în județul Bács-Kiskun, în județul Békés 30%, iar în județul Csongrád 26%. În comparație cu situația de acum zece ani, numărul exploatațiilor agricole cu personalitate juridică a crescut cel mai mult în județul Bács-Kiskun, cu 59%, și tot aici a scăzut cel mai mult procentul exploatațiilor agricole individuale, cu 43%.

Figura 1.

* Numărul total al exploatațiilor agricole include și numărul exploatațiilor agricole fără suprafață agricolă utilizată și fără efective de animale (ex.:ciupercăriile).

2 Exploatații agricole = exploatații agricole cu personalitate juridică și exploatații agricole fără personalitate juridică.

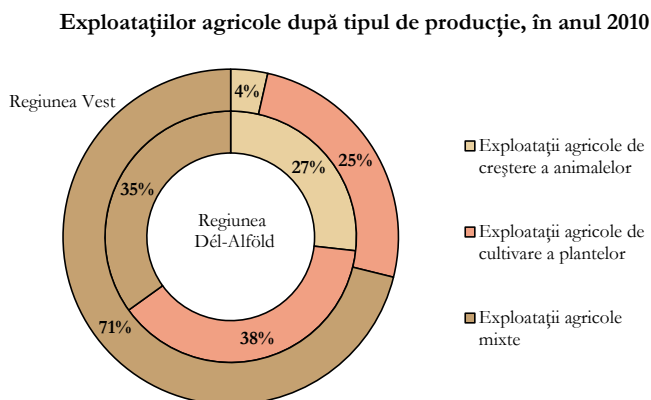
În Regiunea Vest în anul 2010, s-au înregistrat aproape 274 de mii de exploatații agricole, ceea ce reprezintă 14% din exploatațiile agricole cu personalitate juridică de la nivel național și 7,0% din exploatațiile agricole individuale. În județele regiunii Vest din România funcționau 4164 exploatații agricole cu personalitate juridică și aproape 270 de mii de exploatații agricole individuale. Numărul exploatațiilor agricole cu personalitate juridică în anul 2010 față de anul 2002 a crescut cu mai mult de 150%, iar numărul exploatațiilor agricole individuale a scăzut cu o pătrime. Dintre exploatațiile agricole cu personalitate juridică 37% funcționau în județul Timiș, 28% în județul Arad, 18% în județul Caraș-Severin, iar 17% în județul Hunedoara. În cazul exploatațiilor agricole individuale scăderea moderată a exploatațiilor agricole individuale în comparație cu județele maghiare. Față de anul 2002, județul Timiș înregistrează creșterea cea mai mare a numărului exploatațiilor agricole cu personalitate juridică de 74%, în timp ce județul Caraș-Severin înregistrează ce mai mică scădere, de 11%, a numărului exploatațiilor agricole individuale.

În ambele regiuni, mai mult de 98% dintre exploatațiile agricole au funcționat ca exploatații agricole individuale.

1.1. Exploatații agricole după tipuri de producții

În economia regională maghiară declinul exploatațiilor agricole a fost însoțit de modificarea structurii acestora, după tipul producției. Exploatațiile agricole de producție vegetală au crescut semnificativ ca număr, în timp ce exploatațiile agricole de creștere a animalelor au cunoscut o creștere ușoară, iar cele mixte au scăzut ca număr. La recensământul din anul 2010, în regiunea Dél-Alföld au fost aproximativ 47 mii de exploatații agricole de producție vegetală, 33 de mii de exploatații agricole de creștere a animalelor, 43 mii de exploatații agricole cu activitate mixtă și doar 162 societăți furnizoare de servicii agricole. În ultimele decenii scăderea rentabilității producției nu a afectat la fel de mult exploatațiile agricole. În categoria activităților mai puțin profitabile se numără creșterea animalelor, ca atare numărul exploatațiilor agricole de creștere a animalelor, dar și cele mixte a scăzut puternic, cu 40% respectiv cu 51%. În cazul exploatațiilor agricole de producție vegetală scăderea a fost mai moderată, de 28% față de statistica din anul 2000. Exclusiv servicii în agricultură în anul 2010 prestau doar un sfert din firmele existente în anul 2000. Numărul exploatațiilor agricole individuale a scăzut puternic la fiecare categorie de producție, procentul cel mai mare, cu peste 50% fiind înregistrat la cele mixte, urmate de cele de creștere a animalelor, care au scăzut cu peste 40% în anul 2010 față de anul 2000. În cazul exploatațiilor agricole cu personalitate juridică, în anul 2010 față de anul 2000, numărul celor care se ocupau cu creșterea animalelor a scăzut cu 25%, în timp ce numărul celor de producție vegetală cu 5,2%, iar a celor mixte a scăzut cu mai mult de două ori.

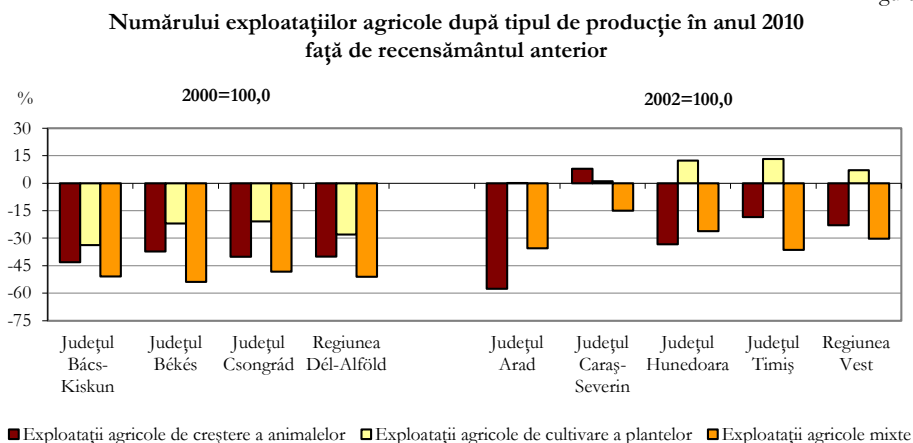
Figura 2.

În Regiunea Vest structurarea a exploatațiilor agricole după tipul de producție a arătat o diferență semnificativă față de regiunea maghiară. Conform datelor recensământului din 2010, din totalul exploatațiilor agricole cele numai cu suprafață agricolă utilizată erau cca 69 mii, iar exploatații agricole numai cu efective de animale aproape 10 mii, în timp ce exploatațiile agricole mixte – cu suprafață agricolă utilizată și efective de animale erau aproape 195 mii. În totalul exploatațiilor agricole din regiune sunt cuprinse 9 exploatații fără suprafață agricolă utilizată și fără efective de animale – prestatoare de servicii agricole. Față de anul 2002 așa în privința exploatațiilor agricole cu personalitate juridică în cât exploatațiilor agricole individuale a crescut numărul celor care au numai suprafață agricolă utilizată. În același timp a crescut numărul acelor exploatații agricole cu personalitate juridică care au numai efective de animale.

Există o diferență semnificativă, de la un recensământ la altul în ceea ce privește numărul exploatațiilor agricole din cele două regiuni. În timp ce în regiunea Dél-Alföld și în județele maghiare numărul exploatațiilor agricole a scăzut la toate tipurile de producție, în județele din regiunea Vest numărul exploatațiilor agricole cu suprafață agricolă utilizată a crescut în toate cele patru județe.

Figura 3.

În ultimii 10 ani în județele regiunii maghiare au avut loc modificări semnificative cu privire la activitatea exploatațiilor agricole.

În toate cele trei județe s-a dublat numărul exploatațiilor agricole cu personalitate juridică de producție mixtă. Numărul exploatațiilor agricole cu personalitate juridică de creșterea animalelor a crescut aproape cu un sfert în Județul Bács-Kiskun, diminuându-se în celelalte două județe: în județul Békés, la aproape jumătate, iar în județul Csongrád la 29%. Numărul exploatațiilor agricole cu acitivitate de producție agricolă vegetală, a crescut doar în județul Bács-Kiskun, iar în celelalte două județe a scăzut cu mai mult de 10%. Numărul exploatațiilor agricole individuale s-a redus considerabil față de anul 2000 în fiecare din cele trei județe maghiare. Numărul eploatațiilor agricole individuale cu producție agricolă exclusiv vegetală sau exclusiv animală a scăzut cel mai mult în județul Bács-Kiskun, iar cele mixte au scăzut cel mai mult în județul Békés.

În Regiunea Vest numărul exploatațiilor agricole cu personalitate juridică de producție vegetală a crescut semnificativ în toate cele patru județe, cea mai mare creștere fiind înregistrată în județul Timiș, unde s-a atins un nivel dublu față de anul 2002. Numărul exploatațiilor agricole care se ocupă exclusiv de creșterea animalelor, precum și cele mixte a scăzut în trei din cele patru județe ale regiunii române, excepție făcând județul Caraș-Severin. De asemenea, în cazul exploatațiilor agricole individuale, numărul celor care se ocupă exclusiv de creșterea animalelor în județul Caraș-Severin a

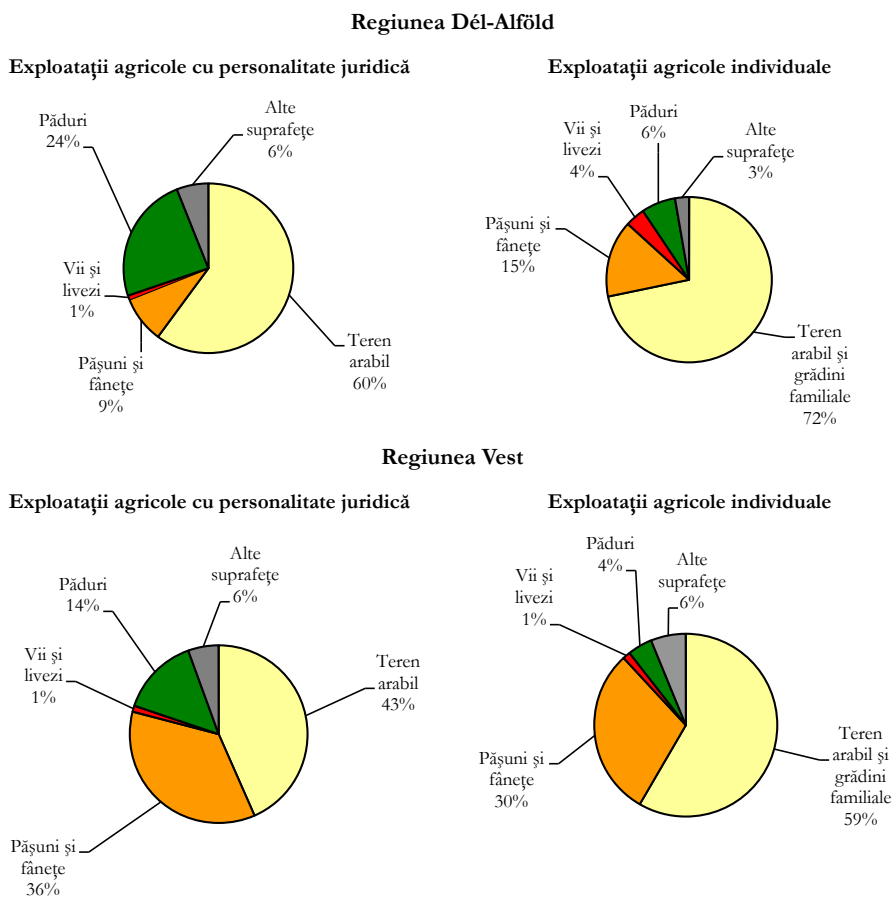
crescut, în timp ce în celelalte județe s-a diminuat, cea mai mare scădere fiind înregistrată de județul Arad. Numărul exploatațiilor agricole individuale de producție agricolă vegetală a depășit nivelul din anul 2002 în județele Hunedoara și Timiș, în celelalte două județe fiind în scădere, în timp ce numărul celor cu producție agricolă mixtă a scăzut în toate cele patru județe ale regiunii de Vest.

2. Utilizarea terenului agricol-structura proprietății

Conform Recensământului agricol din 2010 în regiunea maghiară suprafața agricolă aflată în exploatare era de 1,3 milioane de hectare; 46% este utilizată de exploatațile agricole cu personalitate juridică, iar un procent de 54% de către exploatațile agricole individuale. Terenurile agricole (terenuri arabile, plantații pomicole, vii și fânețe) reprezintă 81% din suprafața aflată în folosință, aproximativ 15% este ocupată de păduri, iar suprafața agricolă neutilizată și alte suprafețe aparținând exploataților agricole reprezintă împreună 4,5%. Din suprafața totală deținută de exploatațile agricole cu personalitate juridică, proporția terenurilor arabile este mai mică comparativ cu proporția acestora în total suprafață aflată în posesia exploataților agricole individuale. Suprafața de păduri deținută de exploatațile agricole cu personalitate juridică este mai mare decât în cazul exploataților agricole individuale.

Figura 4.

Structura suprafeței agricole pe categorii de folosință, în anul 2010

În anul 2010 în Regiunea Vest se exploatau 2,1 milioane hectare, 58% fiind în utilizarea exploatașilor agricole cu personalitate juridică, iar 42% în posesia exploatașii agricole individuale. Un procent de 84% din suprafața totală îl constituiau terenurile agricole, pădurile ocupau 10%, iar restul de 5,8% alte destinații – fânețe, vii și livezi, iazuri, curți construcții, ș.a.. Ca și în cazul regiunii Dél-Alföld, suprafața de păduri deținută de exploatașii agricole cu personalitate juridică este mai mare decât cea aflată în posesia exploatașilor agricole individuale, iar procentul de teren arabil în total suprafață este mai mare în cazul exploatașilor agricole individuale.

2.1. Concentrarea

În 2010 în regiunea Dél-Alföld funcționau 1256 exploatașii agricole cu personalitate juridică și aproape 109 mii exploatașii agricole individuale ce aveau în exploatare terenuri agricole; numărul exploatașilor agricole cu personalitate juridică cu suprafața agricolă utilizată, față de datele recensământului anterior, a crescut cu 150%, în timp ce numărul exploatașilor agricole individuale s-a redus la 55%. Din cele 1,1 milioane hectare suprafața agricolă aflată în exploatare, 40%, adică 428 mii hectare, erau cultivate de exploatașii agricole cu personalitate juridică, iar 60% – a 651 mii hectare – de exploatașii agricole individuale.

De remarcat este că numărul exploatașilor agricole care utilizau suprafața agricolă s-a redus semnificativ cu 44%, în timp ce terenul agricol utilizat s-a redus doar cu 0,3%, adică cu aproximativ 3 mii hectare. Ca urmare, față de media de 5,5 hectare cât era în anul 2000 suprafața medie de teren exploatată, în anul 2010 aceasta a crescut la 9,8 hectare. În anul 2010 media suprafeței în cazul exploatașilor agricole individuale era de 6,0 hectare, iar în cazul exploatașilor agricole cu personalitate juridică era de 340,4 hectare; față de valorile din 2000 prima a crescut cu 2,8 hectare, iar cealaltă s-a diminuat cu 202,9 hectare.

Tabelul 1.

Numărul exploatașilor agricole care utilizau suprafața agricolă și suprafața agricolă utilizată ce revine în medie pe o exploatare agricolă care utilizează suprafața agricolă, în anul 2010

Județe Regiuni de dezvoltare	Exploatașii agricole cu personalita- te juridică	Exploatașii agricole fără personalita- te juridică	Total exploatașii agricole	Exploatașii agricole cu personalita- te juridică	Exploatașii agricole individuale	Total exploatașii agricole
	număr			suprafața medie de teren, hectare		
Județul Bács-Kiskun	560	48 889	49 449	278,8	5,8	8,9
Județul Békés	401	31 370	31 771	411,4	7,1	12,2
Județul Csongrád	295	28 476	28 771	360,8	5,1	8,8
Regiunea Dél-Alföld	1 256	108 735	109 991	340,4	6,0	9,8
Județul Arad	1 162	69 436	70 598	224,0	2,8	6,4
Județul Caraș-Severin	694	57 773	58 467	301,8	3,0	6,5
Județul Hunedoara	714	57 649	58 363	124,5	2,6	4,1
Județul Timiș	1 518	75 197	76 715	262,5	3,5	8,6
Regiunea de Vest	4 088	260 055	264 143	234,1	3,0	6,6

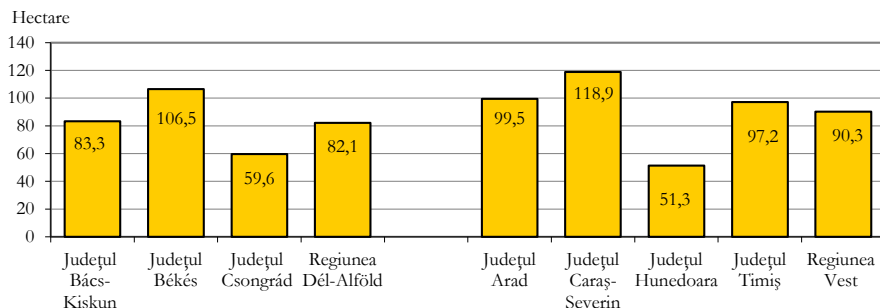
În Regiunea Vest un număr de 4088 exploatașii agricole cu personalitate juridică și puțin peste 260 mii exploatașii agricole fără personalitate juridică aveau în exploatare o suprafață agricolă de 1731,4 mii hectare, primele se gospodăreau pe o suprafață de 957,1 mii hectare, iar celelalte pe o suprafață de 774,3 mii hectare. Numărul exploatașilor agricole cu personalitate juridică cu suprafața agricolă utilizată a crescut cu 59% față de 2002, iar numărul exploatașilor agricole fără personalitate juridică cu suprafața agricolă utilizată a scăzut cu 24%, în timp ce suprafața agricolă utilizată a scăzut cu 0,7%, respectiv cu 14. Așa în regiunea din România suprafața agricolă utilizată ce revine în medie pe o exploatare agricolă care utilizează suprafața agricolă a crescut de la 5,4 hectare în anul

2002 la 6,6 hectare în 2010, în cazul exploatațiilor agricole cu personalitate juridică ce utilizează suprafață agricolă, suprafața agricolă utilizată ce revine în medie pe o exploatație este de 234,1 hectare (cu 140,2 ha mai puțin ca în anul 2002), iar în cazul exploatațiilor agricole individuale care utilizează suprafață agricolă, suprafața agricolă utilizată ce revine în medie pe o exploatație era 3,0 ha în anul 2010 (cu 0,3 hectare mai mult decât în 2002). Cea mai mare suprafață agricolă utilizată ce revine în medie unei exploatații agricole cu personalitate juridică ce utilizează suprafață agricolă era în județul Caraș-Severin (301,8 hectare), iar cea mai mică în județul Hunedoara (124,5 hectare); în cazul exploatațiilor agricole individuale care utilizează suprafață agricolă, suprafața ce revine în medie unei exploatații era între 3,5 hectare în județul Timiș și 2,6 hectare în județul Hunedoara.

În 2010 suprafața agricolă la 100 de locuitori în Regiunea Dél-Alföld era de 82,1 hectare, cea mai mare valoare a indicatorului fiind înregistrată în cazul județului Békés (106,5 hectare). În Regiunea Vest suprafața agricolă utilizată la 100 de locuitori era de 90,3 hectare, în Caraș-Severin fiind înregistrată cea mai ridicată valoare 118,9 hectare.

Figura 5.

Suprafața agricolă utilizată la 100 de locuitori, în anul 2010

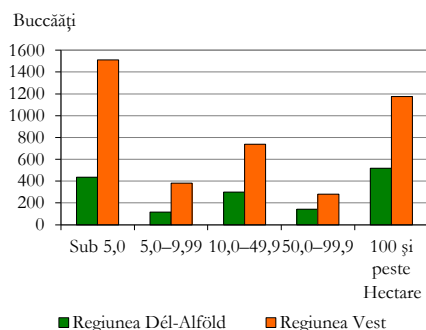

Concentrația suprafațelor agricole utilizate arată diferențe semnificative între exploatațiile agricole cu personalitate juridică și exploatațiile agricole individuale. În regiunea maghiară 44% dintre exploatațiile agricole cu personalitate juridică utilizează cel puțin 50 hectare și dețineau 94% din total suprafață agricolă utilizată. În Regiunea Vest puțin peste o treime dintre exploatațiile agricole cu personalitate juridică lucrează pe suprafețe mai mari de 49 hectare, suprafața agricolă utilizată de acestea reprezentând 98% din total suprafața agricolă utilizată de exploatațiile agricole cu personalitate juridică.

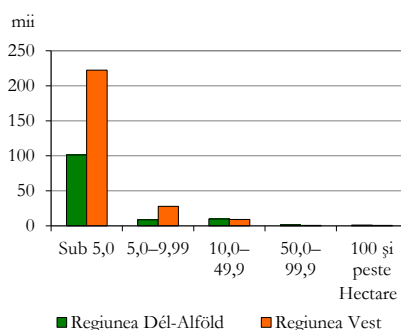
Figura 6.

Numărul exploatațiilor agricole după mărimea-categoria terenurilor agricole, 2010

Exploatații agricole cu personalitate juridică

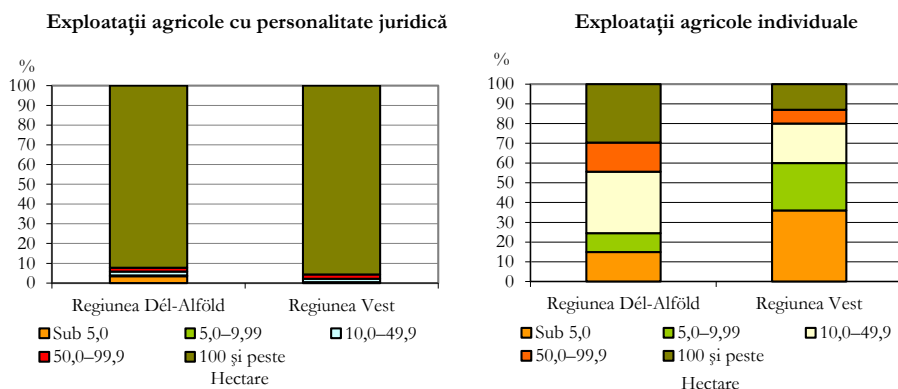
Exploatații agricole individuale

În Regiunea Dél-Alföld 61% din exploatațile agricole individuale lucrează o suprafață sub un hectar, iar suprafața lucrată de acestea reprezintă doar 5% din suprafața agricolă totală. 83% dintre exploatașilor agricole individuale lucrează doar 15% din total terenul agricol, având suprafețe medii de 4,9 hectare. 2,0% dintre exploatașii agricole individuale utilizează cel puțin 50 hectare reprezentând 44% din total suprafață agricolă utilizată de acestea.

Figura 7.

Distribuția suprafeței agricole utilizată de exploatașii agricole după mărimea-categoria suprafeței, 2010

În Regiunea Vest un procent de 36% din suprafața agricolă utilizată alături în posesia exploatașilor agricole fără personalitate juridică era folosită de acele exploatașii agricole cu o suprafață de teren în medie sub 5 hectare, în această categorie incluzându-se 85% din exploatașii agricole fără personalitate juridică. Exploatașii agricole individuale care cultivau cel puțin 50 hectare reprezintă 0,5% din numărul exploatașilor agricole individuale și aveau în folosință 20% din toată suprafața agricolă utilizată de exploatașii agricole individuale.

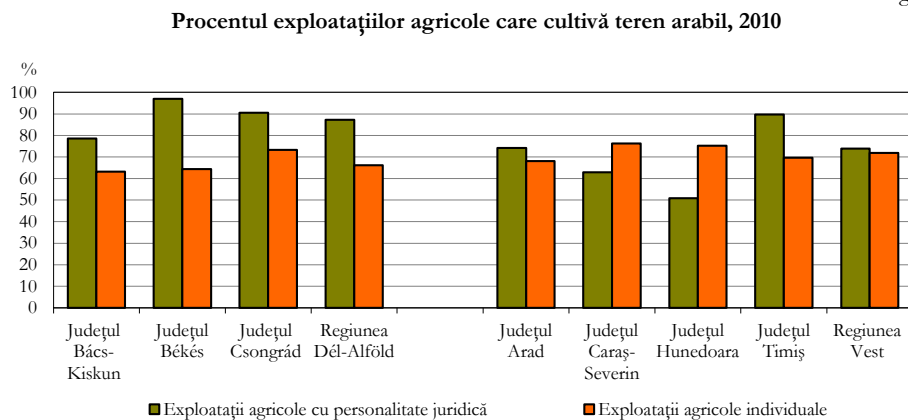
2.2. Suprafața agricolă după modul de folosință

Cele mai multe exploatașii agricole aveau în folosință teren arabil și totodată în structura suprafeței agricole ponderea cea mai mare era deținută de terenurile arabile. În anul 2010, în Regiunea Dél-Alföld 87% dintre exploatașii agricole cu personalitate juridică și 66% dintre exploatașii agricole individuale care folosesc suprafețe agricole cultivau terenuri arabile. Media suprafeței terenului arabil în 2010 în cazul exploatașilor agricole cu personalitate juridică era de 336,1 hectare, iar la exploatașii agricole individuale de 7,1 hectare.

În Regiunea Vest 74% dintre exploatașii agricole cu personalitate juridică utilizau teren arabil, iar în cazul exploatașilor agricole individuale procentul era de 72%. În anul 2010, valoarea medie a terenului arabil per exploataș agricolă cu personalitate juridică era de 171,4 hectare, iar în cazul exploatașilor agricole fără personalitate juridică era de 2,6 hectare.

În județul Békés aproape 91% din suprafața agricolă a județului era formată din teren arabil, fiind cea mai mare suprafață dintre toate județele regiunii Dél-Alföld. În același timp în Regiunea Vest, în județul Timiș 77% din suprafața agricolă utilizată a județului era folosită ca teren arabil. În județele Caraș-Severin și Hunedoara, în principal datorită reliefului, mărimea și raportul suprafeței terenului arabil sunt cele mai mici.

Figura 8.

Tabelul 2.

Suprafața agricolă utilizată pe categorii de folosință, în anul 2010

Județe Regiuni de dezvoltare	Suprafața agricolă utilizată, mii hectare	Din care			
		teren arabil	grădini familiale	vii și livezi	pășuni și fânețe
		procent, %			
Județul Bács-Kiskun	439	71,9	0,3	6,1	21,7
Județul Békés	388	90,8	0,3	0,3	8,6
Județul Csongrád	252	84,5	0,3	1,8	13,3
Regiunea Dél-Alföld	1 079	81,7	0,3	3,0	15,0
Județul Arad	453	70,3	1,3	1,2	27,2
Județul Caraș-Severin	381	31,1	0,6	2,3	66,0
Județul Hunedoara	237	25,1	1,2	0,5	73,3
Județul Timiș	661	77,0	1,1	1,5	20,4
Regiunea de Vest	1 731	58,1	1,0	1,4	39,5

În Regiunea Dél-Alföld 7,5% dintre exploatațiile agricole cu personalitate juridică aveau culturi de viță de vie și 11% aveau livezi, iar dintre exploatațiile agricole individuale 11% și 9,9%. Dintre județele regiunii în județul Bács-Kiskun se aflau cele mai multe exploatații agricole cu personalitate juridică și exploatațiile agricole individuale care se ocupau de cultura de viță de vie și pomi fructiferi. Dimensiunea medie a suprafețelor cultivate în Regiunea Dél-Alföld era de 1,4 hectare, în cazul exploatațiilor agricole cu personalitate juridică media fiind de 20,8 hectare, iar la exploatațiile agricole individuale de 1,2 hectare.

Tabelul 3.

Date privind culturile de viță de vie și livezi, în anul 2010

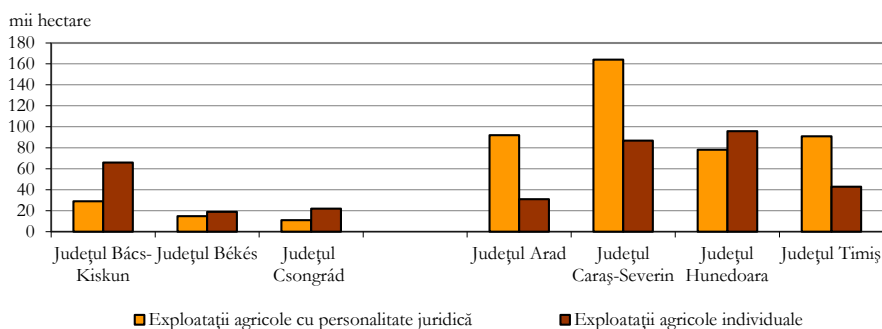
Județe Regiuni de dezvoltare	Exploatații agricole cu personalitate juridică	Exploatații agricole individuale
	suprafață distribuție, %	
Județul Bács-Kiskun	84,5	81,9
Județul Békés	4,3	3,5
Județul Csongrád	11,2	14,6
Regiunea Dél-Alföld	100,0	100,0
Județul Arad	21,7	18,6
Județul Caraș-Severin	38,6	59,3
Județul Hunedoara	18,2	8,0
Județul Timiș	21,5	14,1
Regiunea Vest	100,0	100,0

În Regiunea Vest 7,0% din exploatațiile agricole cu personalitate juridică și 8,0% din exploatațiile agricole individuale aveau culturi de viță de vie și pomi fructiferi. În județul Caraș-Severin se regăsește ponderea cea mai mare a culturilor de viță de vie (9,4%) și a pomilor fructiferi (23%). În județul Timiș exploatațiile agricole cu personalitate juridică aveau o suprafață medie de culturi permanente de 74,4 hectare, iar exploatațiile agricole fără personalitate juridică de 0,7 hectare.

În regiunea maghiară 34% dintre exploatațiile agricole cu personalitate juridică dețineau pășuni, iar în cazul exploatațiilor agricole individuale de 16%. Suprafețele cele mai mari din Regiunea Dél-Alföld erau în Județul Bács-Kiskun. Județul Csongrád avea cel mai mare procent de exploatațiilor agricole cu personalitate juridică și exploatațiilor agricole individuale cu fânețe. În Regiunea Vest 47% dintre exploatațiilor agricole cu personalitate juridică și 42% dintre exploatațiile agricole individuale, aveau în exploatare pășuni și fânețe, județele Caraș-Severin și Hunedoara având procent mai ridicat, depășind chiar media regiunii.

Figura 9.

Suprafața totală de pășuni și fânețe, în anul 2010

În Regiunea Dél-Alföld suprafața medie de fânețe pe o exploatație agricolă era de 8,9 hectare în anul 2010; o exploatație agricolă cu personalitate juridică avea în medie 128,7 hectare, iar o exploatație agricolă individuală folosea în medie 6,0 hectare. În Regiunea Vest o exploatație agricolă cu personalitate juridică folosea o suprafață medie de fânețe de 222,9 hectare, cu peste 150% mai mare decât cea utilizată în regiunea maghiară, dar media de 2,4 hectare per exploatație agricolă individuală era 40% din media aferentă regiunea maghiară.

3. Caracteristicile demografice ale agricultorilor (capul exploatației agricole individuală)

În Regiunea Dél-Alföld în ultimul deceniu, procentul de persoane care se ocupau cu agricultura, respectiv care obțineau venituri din agricultură a rămas în continuare destul de mare. În cadrul exploatațiilor agricole individuale distribuția după vârstă și pregătire profesională sugerează faptul că generațiile mai tinere nu calcă pe urma părinților în privința activității în agricultură, iar din cauza reducerii veniturilor obținute din această activitate, cu înaintarea în vârstă tot mai mulți renunță la practicarea agriculturii. Distribuția după vârstă a lucrătorilor (capul exploatației agricole individuală) în agricultură în Regiunea Dél-Alföld arată preponderența categoriilor celor în vârstă: din cele 122 mii agricultori aproximativ 22% aveau vârste cuprinse între 25-44 ani, aproape jumătate erau în categoria de vârstă 45-64 ani, iar cei cu vârsta de peste 65 ani era de 30%. În agricultură cei cu vârsta sub 25 ani sunt cel mai slab reprezentați, procentul lor în anul 2010 nu atingea nici 1%; iar după sexe 73% sunt bărbați. Dintre agricultori puțini au studii de specialitate în agricultură 84% dintre ei folosindu-se de experiența acumulată de-a lungul anilor. Pregătire cel puțin medie sau superioară, în anul 2010, aveau 10% dintre agricultori; această medie era mai mare în Județul Békés, de 12,5%. Structura pe grupe de vârstă ne arată că un procent mare era reprezentat de pensionari (46%), marea lor majoritate ocupându-se de agricultură în scopul completării veniturilor.

Tabelul 4.

Distribuția agricultorilor după pregătire, pe sexe, 2010

(Procent)

Județe Regiuni de dezvoltare	Pregătire în domeniul agriculturii			Procentul bărbaților
	Experiență practică	Pregătire de bază	Pregătire medie și superioară	
Județul Bács-Kiskun e	84,6	6,2	9,2	71,9
Județul Békés	80,3	7,2	12,5	75,3
Județul Csongrád	85,4	5,2	9,4	73,1
Regiunea Dél-Alföld	83,5	6,3	10,2	73,2
Județul Arad	95,2	4,0	0,8	64,4
Județul Caraș-Severin	98,2	1,5	0,3	64,8
Județul Hunedoara	98,3	1,4	0,3	62,7
Județul Timiș	97,0	2,4	0,6	65,3
Regiunea de Vest	97,1	2,4	0,5	64,4

În Regiunea Vest pregătirea de specialitate în domeniul agriculturii este și mai slabă decât în Regiunea Dél-Alföld. 97% dintre agricultori nu au pregătire profesională de specialitate, cel mult experiența dobândită îi ajută în activitatea lor. De pregătire medie și superioară dispuneau într-o proporție mai mare agricultorii din județele Arad și Timiș. Distribuția pe sexe arată preponderența bărbaților și în cazul regiunii din România, dar în cazul femeilor care s-au implicat în conducerea exploatației agricole individuale procentul este mai mare în regiunea română față de regiunea maghiară.

II. PRODUCȚIE AGRICOLĂ

1. Producția agricolă vegetală

Conform datelor Recensământului General Agricol din 2010, în județele din Regiunea Dél-Alföld aproximativ 73 mii de exploatații agricole se ocupau cu culturi agricole pe teren arabil, reprezentând 82% din suprafața agricolă de 881 mii hectare. Din această suprafață arabilă 42% era cultivată de exploatații agricole cu personalitate juridică și 58% de exploatații agricole individuale.

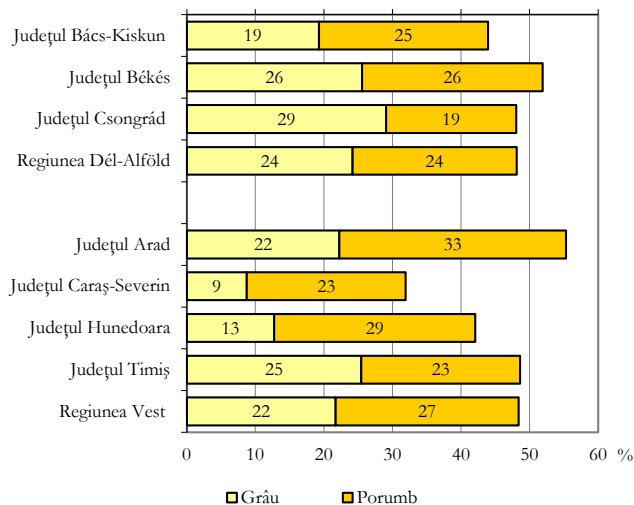
Și în anul 2010 în mod tradițional se remarcă preponderența cultivării cerealelor. 78% dintre exploatații agricole cu personalitate juridică și 70% dintre exploatațiile individuale se ocupau de cultura cerealelor, în principal grâu și porumb; din suprafața terenului arabil aproximativ jumătate era ocupată cu aceste culturi. Suprafața cultivată cu grâu în anul 2010 era de 213 mii de hectare, iar cea cultivată cu porumb a fost de 211 mii hectare. Județul în care s-a cultivat cea mai mare suprafață de grâu și porumb a fost județul Békés.

În anul 2010, în Regiunea Vest, 190 mii de exploatații agricole utilizau 1005 mii hectare teren arabil; din care exploatații agricole cu personalitate juridică foloseau 518 mii de hectare, iar exploatațiile agricole individuale 487 mii hectare. În regiunea din România grâul și porumbul erau cerealele cultivate pe suprafața cea mai mare, în anul 2010 aproape jumătate din terenul arabil fiind ocupat de aceste două culturi. Grâu și porumb s-a semănat în procentul cel mai mare în județele Timiș și Arad, procentul suprafeței semănată cu grâu fiind cel mai mare în județul Timiș, iar județul Arad deține cel mai mare procent la suprafața cultivată cu porumb, ambele depășind media regiunii.

În regiunea maghiară 53% din suprafața ocupată de grâu și 65% din cea ocupată de porumb a fost a exploatațiilor agricole individuale; în timp ce în regiunea românească acestea dețineau 37% din suprafața cultivată cu grâu și 55% cu porumb.

Figura 10.

Procentul suprafeței semănată cu grâu și porumb în total suprafață teren arabil, în anul 2010

Pe lângă grâu spelt, alte cereale importante sunt orzul, secara și ovăzul. Suprafața cultivată cu orz în anul 2010 în regiunea maghiară era de 64 mii hectare, în regiunea românească 31 mii hectare. În județele Bács-Kiskun, Békés și Timiș se găsesc cele mai mari suprafețe cultivate cu secară. În județele Regiunii Dél-Alföld s-a cultivat mai mult secară, iar în județele Regiunea Vest mai mult ovăz.

După cereale, în Regiunea Dél-Alföld, a doua cea mai mare suprafață a fost destinată plantelor industriale; dintre acestea cele mai semnificative culturi fiind cele de floarea soarelui și rapiță. Exploatațiile agricole au cultivat floarea soarelui pe o suprafață de 101 mii hectare, iar rapița pe 35 mii hectare. În anul 2010 exploatațiile agricole cu personalitate juridică și exploatații agricole individuale au semănat plante industriale pe suprafețe aproximativ egale; exploatațiile agricole din județul Békés dețineau 41% din suprafața regiunii maghiare cultivată cu astfel de plante. Dintre județele regiunii, în județul Békés s-a semănat mai multă floarea soarelui, iar în județul Bács-Kiskun mai multă rapiță.

În Regiunea Vest, aproximativ jumătate din suprafața semănată cu plante industriale a fost reprezentată de exploatațiile agricole din județul Timiș. Floarea soarelui a fost semănată în regiune pe o suprafață de aproximativ 59 mii hectare, iar rapița pe 25 mii hectare. 59% din suprafața semănată cu floarea soarelui și 64% din suprafața semănată cu rapiță din regiune se afla în județul Timiș.

Cultivarea sfeclei de zahăr este pe cale de dispariție în ambele regiuni; în anul 2010 suprafața cultivată cu această plantă, pe regiuni, nu atingea nici 2,5 mii hectare.

Cultivarea plantelor furajere este determinată în mare măsură de evoluția șeptelului. În anul 2010 în Regiunea Dél-Alföld suprafața cultivată cu plante furajere se făcea pe 7,9% din terenul arabil, pe când în regiunea din România acest procent era de 6,4%. Dintre județele Regiunii Dél-Alföld, plante furajere erau cultivate în județul Bács-Kiskun, unde se crește și cel mai mare număr de animale, aici fiind 11% din suprafața națională cultivată cu plante furajere. Cu acest procent județul ocupa locul întâi pe plan național. Exploatațiile agricole din regiunea Dél-Alföld cultivau porumb pentru siloz pe 18% din suprafața cultivată la nivel național, 13 mii hectare, în județul Bács-Kiskun fiind cea mai mare suprafață. Cultivarea lucernei a avut o tendință de scădere. În anul 2010 în Regiunea Dél-Alföld pe o suprafață de 46 mii hectare s-a cultivat lucernă. Din suprafața semănată cu lucernă pe plan național, 13% se găsește în județul Bács-Kiskun, iar alte 16% în alte două județe ale regiunii.

În Regiunea Vest, pe o suprafață de 64 mii hectare, s-au cultivat plante furajere verzi 78% din această suprafață aparținând exploatațiilor agricole individuale. Plante furajere s-au cultivat cel mai mult în județul Hunedoara unde procentul a atins 14% din suprafața terenului arabil, și în județul Caraș-Severin unde acest procent a depășit 9,3% din suprafața terenului arabil. Totodată județul Arad cultiva 38% din suprafața semănată cu plante furajere a regiunii, iar județul Timiș 32%. Porumb pentru siloz s-a semănat în regiune pe o suprafață de aproximativ 2400 hectare, marea majoritate a acestei suprafețe fiind în posesia exploatațiilor agricole cu personalitate juridică.

În anul 2010, în Regiunea Dél-Alföld, pe o suprafață de 24 mii hectare se cultivau legume, aceasta reprezentând 44% din suprafața cultivată pe plan național, dar fiind cu 5,3% mai mică decât în urmă cu zece ani. 54% din suprafața cultivată cu legume era în folosința exploatațiilor agricole individuale. În Regiunea Dél-Alföld legumicultura în sere are importanță ridicată. În regiune se cultivă legume pe o suprafață mai mare decât media națională, rezultând o producție importantă. În anul 2010 în Regiunea Dél-Alföld se afla 68% din suprafața națională destinată pepenilor, suprafața lucrată în toate cele trei județe aproape exclusiv de exploatațiile agricole individuale.

Aproape 60% din suprafața națională cultivată cu ceapă roșie, tomate și fasole se afla în Regiunea Dél-Alföld; suprafața utilizată pentru tomate a fost cea mai mare în județul Békés, pentru fasole în județul Bács-Kiskun, iar pentru ceapă roșie în județul Csongrád. Mai mult de jumătate din suprafața semănată cu morcovi, și aproape jumătate din suprafața semănată cu pepene verde se află în Regiunea Dél-Alföld, morcovii fiind cultivați în procentul cel mai mare de exploatațiile agricole din județul Csongrád, iar pepene verde de cele din județul Békés.

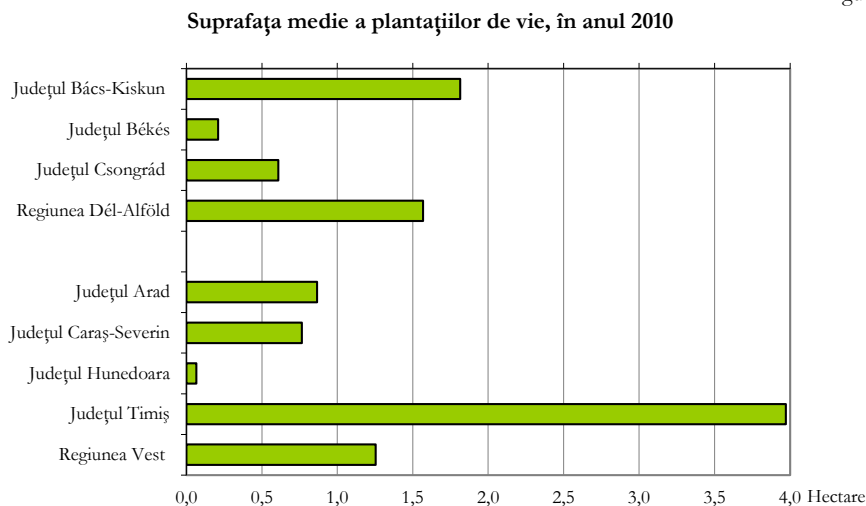
În anul 2010 în județele din Regiunea Vest s-au cultivat legume pe o suprafață de 6023 hectare mai ales de către exploatațiile agricole individuale. Dintre județele regiunii din România, județul Timiș dispunea de suprafața cea mai mare din regiune destinată cultivării legumelor, aproximativ jumătate din legumele din regiune cultivându-se aici. Din total suprafață cultivată cu legume în regiune, 9% revine plantelor leguminoase pentru boabe (554,2 hectare), iar din aceasta categorie mai bine de jumătate din suprafață este cultivată cu fasole boabe (318,9 hectare). O suprafață semnificativă era destinată cultivării pepenilor verzi și galbeni, 14% din total suprafață (829,2 hectare). Suprafața cultivată în sere și solarii reprezintă doar 2% din total suprafață (143,3 hectare).

În Regiunea Dél-Alföld, 22-22% din suprafața de livezi cu pomi fructiferi erau ocupată de livezi de meri și piersici, 19% de vișini, 16% de pruni, 7% de caiși, și sub 5% din suprafață era ocupată de livezi de nuci, peri și cireși. Dintre județele regiunii maghiare în județul Bács-Kiskun procentul cel mai mare este destinat merilor (27%), pe locul doi ca procent fiind plantațiile de vișini (24%), iar pe locul al treilea cu 19% plantațiile de pruni. În județul Csongrád 56% dintre livezi sunt plantate cu piersici, pe lângă care doar procentul plantațiilor de meri a depășit 10%. În județul Békés aproape un sfert din plantațiile de pomi sunt reprezentate de pruni, în timp ce procentul plantațiilor de nuci, vișini și meri este de 18%, 16% respectiv 14%. În județele Regiunii Dél-Alföld marea majoritate a suprafeței cultivate cu plante bacifere este ocupată de soc: în județul Csongrád aceasta se apropie de 90%, în județul Bács-Kiskun depășește 90%, iar în județul Békésben este de peste 80%. Din total suprafață cultivată cu plante bacifere 82% era cultivată de exploatații agricole individuale.

În Regiunea Vest, în anul 2010, plantațiile de pomi fructiferi se întind pe o suprafață de aproximativ 18 mii hectare, cel mai mare procent ca suprafață fiind ocupat de pruni (47%) și de meri (40%). Cultivarea merilor s-a făcut în județele Arad, Caraș-Severin și Timiș pe suprafețe aproximativ egale. Cea mai mare suprafață a plantațiilor de pruni se găsește în județul Caraș-Severin, 60% din suprafața cultivată cu pruni din întreaga regiune. Un procent de 44% din suprafața cultivată cu pomi fructiferi aparține exploatațiilor agricole cu personalitate juridică, 56% fiind în gospodărirea exploatațiilor agricole individuale. În privința suprafeței cultivate cu plante bacifere în Regiunea Vest se cultivă o suprafață de 113 hectare, suprafața mai mare fiind lucrată de exploatațiilor agricole cu personalitate juridică.

În județele Regiunii Dél-Alföld din 12 mii de exploatații agricole care se ocupau cu viticultura un procent de 84% cultivau struguri pentru vin, 22% struguri de masă, și 5,9% alte soiuri de struguri. Din cei 19 mii hectare ocupate cu viticultura suprafața plantată cu vie destinată vinului ocupa 96%, pe când suprafața destinată strugurilor de consum și altor categorii ocupa doar 4,1%. Un procent de 87% din plantațiile viticole era în gospodărirea exploatațiilor agricole individuale. Suprafața plantațiilor viticole, din cauza susținerii defrișărilor, a scăzut față de anii precedenți. Județul Bács-Kiskun din regiune rămâne însă un județ important la nivel național, din perspectiva viticulturii, aici se găsește 29% din suprafața viticolă a țării, iar numărul exploatațiilor agricole care se ocupă cu viticultura este mare.

Figura 11.

În Regiunea Vest aproape 3500 exploatații agricole se ocupau de plantații viticole, marea majoritate fiind exploatații agricole individuale, iar suprafața plantațiilor de vie era de aproximativ 4400 hectare. Exploatațiile agricole din regiune au cultivat în mare măsură struguri pentru vin, procentul strugurilor pentru consum fiind de doar 8%. Cel mai mare procent de exploatații agricole care se ocupau cu viticultura era deținut de județul Arad 44%, urmat de județul Caraș-Severin cu 33%. La nivelul regiunii suprafața medie a unei plantații viticole era de 1,3 hectare în anul 2010, în timp ce în județul Timiș suprafața medie a unei plantații viticole era de 3 ori mai mare.

2. Efectivul de animale

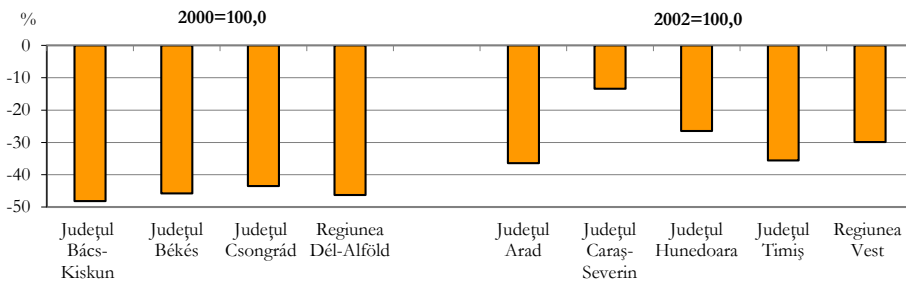
Tendențele negative din agricultură se manifestă cel mai mult în zootehnie, drept urmare șeptelul a scăzut semnificativ. În Recensământul General Agricol din 2010, în Regiunea Dél-Alföld s-au numărat 90 mii exploatații agricole care se ocupau cu creșterea animalelor, dintre care 453 erau exploatații agricole cu personalitate juridică și 89,5 mii exploatații agricole individuale. În ultimul deceniu ca urmare a deteriorării treptate a rentabilității zootehniei și a problemelor de comercializare, șeptelul a scăzut semnificativ și numărul exploatațiilor agricole care se ocupau cu creșterea animalelor s-a redus semnificativ. Numărul acestor exploatații este cu ceva mai mult de jumătate față de numărul celor existente cu un deceniu în urmă; în cadrul acestora numărul exploatațiilor agricole cu personalitate juridică s-a diminuat cu 7,2%, iar al exploatațiilor agricole individuale a ajuns la jumătate.

Și în Regiunea Vest a scăzut semnificativ zootehnia. Din cele 204,5 mii de exploatații agricole care se ocupau cu creșterea animalelor în anul 2010, 342 erau exploatații agricole cu personalitate juridică, iar 204,2 mii erau exploatații agricole individuale; numărul lor total față de datele din 2002 a scăzut cu 30%, exploatațiile agricole individuale au scăzut ajungând la nivelul mediei regiunii, iar numărul exploatațiilor agricole cu personalitate juridică a înregistrat o scădere mai moderată, cu doar 22%.

Lichidarea exploatațiilor agricole din zootehnie în județele din regiunea maghiară a avut loc în proporție asemănătoare, în schimb, în regiunea românească în județele Arad și Timiș renunțarea la activitatea de creștere a animalelor a fost mai pronunțată.

Figura 12.

Numărului exploatațiilor agricole care se ocupă cu creșterea animalelor, în anul 2010 față de recensământul anterior

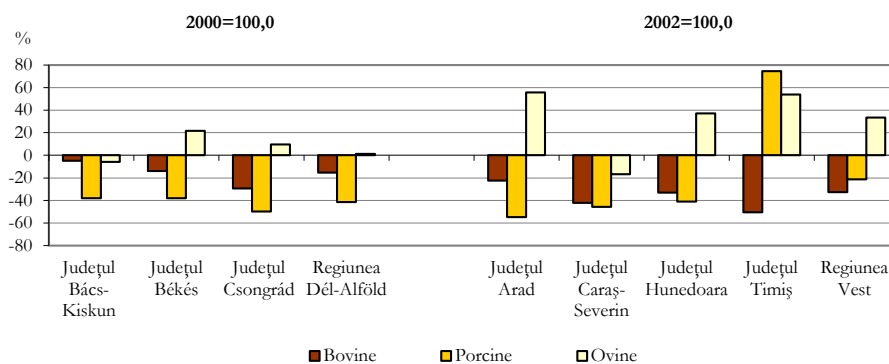

În Regiunea Dél-Alföld o treime dintre exploatațiile agricole cu personalitate juridică din domeniul zootehnic se ocupa de creșterea bovinelor, un sfert se ocupau cu creșterea suinelor, în timp ce marea majoritate a exploatațiilor agricole individuale se ocupa cu creșterea suinelor și a păsărilor. La recensământul din anul 2010 un șeptel de 150 mii de bovine reprezinta doar 85% din valoarea anului 2000, mai mult de jumătate din numărul animalelor fiind crescute de exploatațiile

agricole cu personalitate juridică. Scăderea șeptelului de bovine arată diferențe semnificative între județe. Recensământul din anul 2010 a relevat în județul Bács-Kiskun o scădere a șeptelului de 4,9%, în județul Békés de 14%, iar în județul Csongrád scăderea a fost de aproape 30% față de anul 2000. Exploatațiile care dețineau cele mai multe bovine erau în județul Bács-Kiskun. De creșterea bovinelor și în anul 2010 s-a ocupat, procentual mai mult, exploatațiile agricole cu personalitate juridică, numărul de animale aflate în îngrijirea acestora fiind cu 11% mai mare decât la exploatațiile agricole individuale. Un procent semnificativ al șeptelului în anul 2010 era concentrat în cadrul marilor exploatații. În anul 2010 numărul vacilor recensate era de 67 mii capete, reprezentând 45% din totalul șeptelului de bovine. Prin scăderea numărului de vaci în Regiunea Dél-Alföld s-a ajuns sub media națională.

Figura 13.

Șeptelul de bovine, porcine și ovine, în anul 2010 față de recensământul anterior

În Regiunea Vest un număr de 542 exploatații agricole cu personalitate juridică și aproximativ 67,7 mii exploatații agricole individuale creșteau bovine; cu un șeptel de 150 mii de bovine, exploatațiile agricole cu personalitate juridică dețineau 16% din efectivul de bovine, iar exploatațiile agricole individuale 84% din totalul efectiv bovine. O exploatație agricolă cu personalitate juridică deținea în medie 43 bovine, în timp ce o exploatație agricolă individuală avea în medie 2 bovine. În regiune, față de datele din 2002, șeptelul s-a redus cu 33%, doar în județul Arad procent a scăzut mai puțin decât media regiunii, aici șeptelul fiind și cel mai mare în regiune. În totalul efectivelor de bovine, procentul efectivelor de vaci era de 88%.

Datorită scăderii apetitului pentru creșterea suinelor în regiunea Dél-Alföld la recensământul din anul 2010 s-au numărat 844 mii suine, cu aproximativ 600 mii capete mai puțin decât în anul 2000. În exploatațiile agricole din Regiunea Dél-Alföld în anul 2010 se creștea 26% din numărul de porcine. 39% din numărul de porcine erau deținute de exploatațiile agricole din județul Bács-Kiskun, 37% de județul Békés, iar 24% de județul Csongrád. De remarcat este că exploatațiile agricole individuale au renunțat, într-o mai mare măsură, la creșterea porcilor, în 2010 creșterea porcinelor în cazul acestora abia a atins procentul de 40% din nivelul înregistrat cu un deceniu în urmă. Scăderea capetelor de suine pe județele regiunii se prezenta astfel: în județul Bács-Kiskun numărul suinelor a scăzut cu 61%, în județul Békés cu 63%, iar în județul Csongrád cu 59%. Scăderea tot mai pronunțată a numărului scroafelor cu purcei a dus la scăderea și mai drastică a numărului de suine. În anul 2010 procentul scroafelor cu purcei a fost de doar 7,7% din totalul suinelor.

În gospodăriile Regiunii Vest, la recensământul din anul 2010 s-au numărat 740 mii suine, care reprezintă 79% din numărul înregistrat în anul 2002. 82% din efectivul de suine se aflau în posesia exploatațiilor agricole cu personalitate juridică. Cel mai mare număr (637 mii capete) era deținut de exploatațiile agricole din județul Timiș. La nivel de regiune cele 87 de mii de scroafe cu purcei reprezentau 12% din totalul de suine.

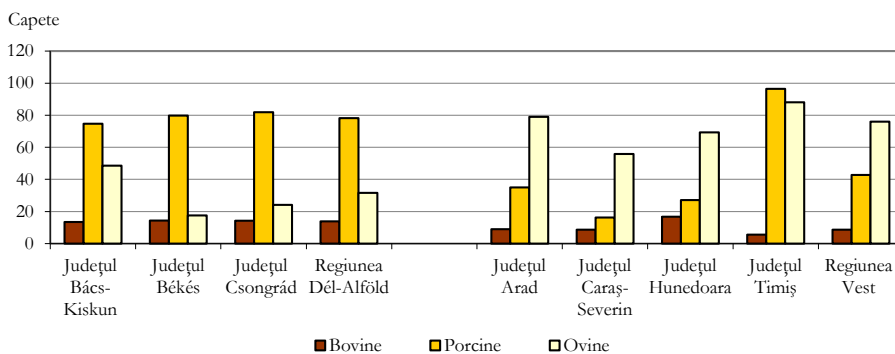
În exploatațile agricole din Regiunea Dél-Alföld, în anul 2010, se creșteau 341 mii ovine, 93% dintre acestea fiind deținute de exploatații agricole individuale. Față de datele din anul 2000 numărul de ovine a crescut cu 1,2%. Exploatațiile agricole din județul Bács-Kiskun dețineau cel mai mare numărul de ovine în anul 2010, acesta reprezentând 18% din totalul de ovine la nivel național.

În Regiunea Vest în anul 2010 numărul de ovine era de 1317 mii capete, numărul lor față de anul 2002 fiind cu o treime mai mare; cea mai mare creștere, de peste 50%, a fost înregistrată în județul Timiș care deținea 44% din total efectiv de ovine al regiunii, urmat de județul Arad care deținea, în anul 2010, 27% din total efectiv de ovine al regiunii.

Recensământul General Agricol din anul 2010 a înregistrat în județele regiunii Dél-Alföld un număr de 7190 mii găini, reprezentând 20% din totalul de găini înregistrate la nivel național. În Regiunea Vest s-au numărat 3211 mii găini, numărul cel mai mare fiind înregistrat în județul Timiș.

Figura 14.

Numărul de bovine, porcine și ovine la suprafața de 100 hectare, în anul 2010

Numărului de capete ce revine la o suprafața agricolă de 100 hectare a înregistrat diferențe semnificative între regiuni, județe și specii de animale. În Regiunea Dél-Alföld numărul de bovine și porcine care revine la 100 de hectare ear cu 150% mai mare față de cel din Regiunea Vest, numărul de ovine la 100 hectare însă nu a atins nici jumătate din cel înregistrat în regiunea românească.

AGRICULTURA REGIUNEI VOIVODINA (REGION VOJVODINE)

Voivodina (Vojvodina) este una din cele cinci regiuni în Republica Serbia, care ocupă 21614 km² din partea de nord a țării și reprezintă 26 % din suprafața totală a Serbiei. În Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) conform recensământului populației din 2011, trăiesc 1931809 locuitori, ce reprezintă 24% din populația totală a Republicii Serbia.

Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) este formată din șapte zone (NUTS3) și anume :

- Bacica de Vest (ZapadnoBačka)
- Banatul de Sud (Južnobanatska)
- Bacica de Sud (Južnobačka)
- Banatul de Nord (Severnobanatska)
- Bacica de Nord (Severnobačka)
- Banatul de Centru (Srednjobanatska)
- zona Sremului (Sremska)

Figura 1.

În Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) există în total 147624 exploatații (gospodării) agricole, din care 146269 exploatații agricole familiale (99,1%). Cel mai mare număr de exploatații este specializat pentru producția vegetală (72132).

De agricultură se ocupă 296111 de locuitori, reprezentând 17,9% din totalul populației ocupate din Regiunea Voivodina (Region Vojvodine). Din totalul numărului de persoane care se ocupă cu agricultură, 38,3% sunt femei.

Suprafața agricolă totală în Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) este de 1681209 ha, din care cea în folosință depășește 95%.

Mărimea medie a suprafeței agricole în folosință utilizată de o gospodărie în Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) este de 10,9 ha, iar cea arabilă și în grădini familiale este de 9,9 ha. În Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) domină suprafețele de teren arabil și grădini, acestea fiind până la 91,1% din totalul suprafeței agricole în folosință.

Principalele culturi agricole care se cultivă sunt: grâul, porumbul, sfecla de zahăr, floarea soarelui și soia. Dacă se urmărește producția acestor culturi în ultimii zece ani, se poate constata că la toate aceste culturi producția a crescut față de anul 2004 și anume: la grâu cu 3,4%, la porumb cu 6%, la sfecla de zahăr cu 7,7%, la floarea soarelui cu 16,1% și la soia cu 19,4%.

Dacă este vorba despre mecanizarea agriculturii, trebuie menționat că în Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) există 107745 tractoare (cu două osii- dublă tracțiune), din care cel mai mare număr se află în zona Bacica de Sud (Južnobačka), 21912.

La 100 ha de teren agricol în folosință în Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) sunt folosite 7 tractoare (cu osii duble-tracțiune dublă). Cel mai mare număr de tractoare la 100 ha teren agricol este utilizat în zona Sremului (Sremska), adică 9 tractoare.

În Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) sunt utilizate 10212 combine, care reprezintă 0,7 combine pe 100 ha teren arabil.

În Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) există și activitate de creșterea de animalelor. Din numărul total de animale (LSU), adică 686386 capete câte există în Regiunea Voivodina (Region Vojvodine), 23% se găsesc în zona Bacica de Sud (Južnobačka) și reprezintă 158140 capete. Această zonă este pe primul loc și după numărul de capete de animale (LSU) la 100 ha teren agricol utilizat, avânt 55 de capete la 100 ha teren agricol utilizat.

Din numărul total de animale existente, cel mai mult se cresc bovine, porcine, oi și păsări. Cele mai numeroase animale care se cresc în Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) sunt porcine, în număr de 1398496, din care cele mai multe sunt în zona Bacica de Sud (Južnobačka), sunt 24% din totalul de porcine din regiune.

Dacă privim perioada ultimelor zece ani pe tipuri de animale, se poate constata că a crescut numărul bovinelor cu 14%, a scăzut numărul porcinelor cu 10,3% și a crescut numărul păsărilor cu 93%.

Numărul anual total al zilelor lucrate (AWU) de către forța de muncă angajată în agricultură în Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) a fost de 137964. Cel mai mare număr anual zile lucrate a fost consumat pentru activități agricole din partea capului gospodăriilor (44,5%), din partea membrilor familiei și a rudelor care efectuează activități agricole 34,2%; angajații permanenți în gospodării au consumat 12,3% iar cei sezonieri și a persoane angajate pe bază de convenție 8,9% din numărul total de zile.

Tabelul 1.

Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) caracteristici principale

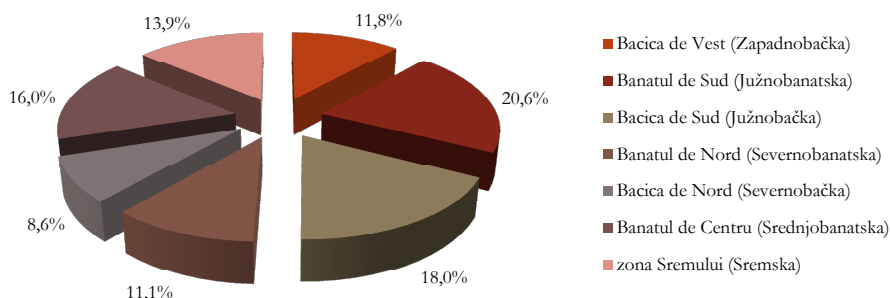
Zona	Populația, număr	Suprafața, km ²	Teren agricol, ha	Exploatații agricole, număr			Număr anual de zile lucrate număr	Capete de animale LSU, număr
				Total	Familiale	Persoane juridice		
Bacica de Vest (Zapadnobačka)	188 087	2 488	198 075	18 337	18 196	141	16 425	71 002
Banatul de Sud (Južnabanatska)	293 730	4 246	346 413	25 629	25 359	270	22 963	84 222
Bacica de Sud (Južnobačka)	615 371	4 026	302 322	31 867	31 547	320	29 238	158 140
Banatul de Nord (Severnobanatska)	147 770	2 328	186 247	14 345	14 231	114	13 239	78 873
Bacica de Nord (Severnobačka)	186 906	1 784	144 993	11 361	11 223	138	12 082	86 629
Banatul de Centru (Srednjobanatska)	187 667	3 257	269 663	16 772	16 630	142	15 791	84 416
zona Sremului (Sremska)	312 278	3 485	233 496	29 313	29 083	230	28 226	123 104
Regiunea Voivodina (Region Vojvodine)	1 931 809	21 614	1 681 209	147 624	146 269	1 355	137 964	686 386

Banatul de Sud (Južnobańska) ocupă suprafața cea mai mare din Regiunea Voivodina (Region Voivodine) (20%).

În zona Bacica de Sud (Južnobańska) se găsește cel mai mare număr de exploatații agricole, se cresc cele mai multe animale și s-a utilizat cel mai mare număr anual total de zile lucrante (AWU) în activitățile agricole.

Figura 2.

Repartizarea suprafeței agricole din zonă în suprafața totală a Regiunii Voivodina (Region Voivodine)

Cea mai mare suprafață agricolă o are zona Banatul de Sud (Južnobańska) și reprezintă 21% din totalul terenului agricol din Voivodina (Voivodina), iar zona Bacica de Nord (Severnobańska) are cea mai mică suprafață agricolă.

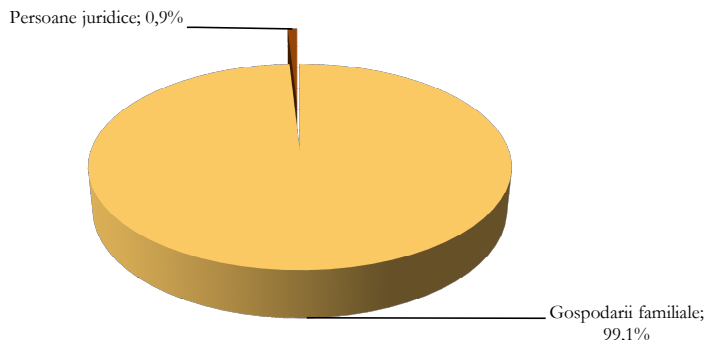
Tabelul 2.

Prezentarea principalilor indicatori în Regiunea Voivodina (Region Voivodine)

Zona	Ponderea terenului agricol în total suprafață, %	Ponderea forței de muncă angajate în agricultură în totalul populației (peste 15 ani), %	Ponderea gospodăriilor familiale în totalul numărului de exploatații din zonă %	Ponderea exploatațiilor persoanelor juridice în totalul numărului de exploatații din zonă, %
Bacica de Vest (Zapadnobańska)	79,6	22,3	99,2	0,8
Banatul de Sud (Južnobańska)	81,6	20,6	98,9	1,1
Bacica de Sud (Južnobańska)	75,1	12,0	99,0	1,0
Banatul de Nord (Severnobańska)	80,0	22,1	99,2	0,8
Bacica de Nord (Severnobańska)	81,3	14,7	98,8	1,2
Banatul de Centru (Srednjobańska)	82,8	20,8	99,2	0,8
zona Sremului (Sremska)	67,0	22,3	99,2	0,8
Regiunea Voivodina (Region Voivodine)	77,8	17,9	99,1	0,9

Figura 3.

**Ponderea numărului de exploatații după statutul juridic în Regiunea Voivodina
(Region Vojvodine)**

Ponderea exploatațiilor persoanelor juridice în totalul numărului de exploatații în Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) este de 0,9% și ele se ocupă de 27% din totalul suprafeței agricole din regiune.

Zona cu cel mai mare număr de exploatații a persoanelor juridice este zona Bacica de Sud (Južnobačka) cu 320 de exploatații, iar zona cu cea mai mare pondere a exploatațiilor persoanelor juridice în numărul total al exploatațiilor este zona Bacica de Nord (Severnobačka) cu un număr total de 11361 exploatații, din care 138 sunt exploatații a persoanelor juridice.

Tabelul 3.

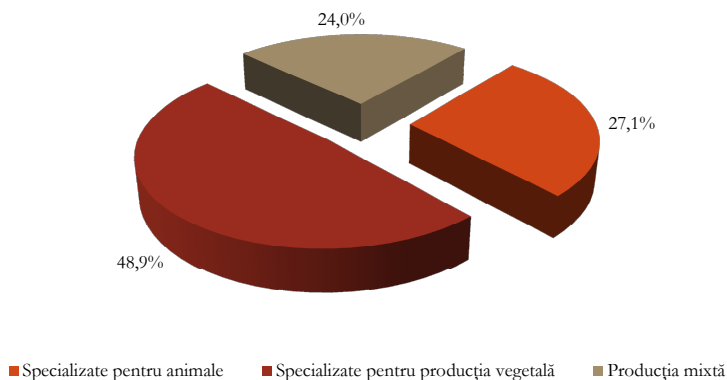
Exploatațiile agricole după tipul de producție

Zona	Exploatații agricole, număr				Ponderea suprafețelor agricole, %		
	Total	Specializate pentru animale	Specializate pentru producția vegetală	Producția mixtă	Specializate pentru animale	Specializate pentru producția vegetală	Producția mixtă
Bacica de Vest (Zapadnobačka)	18 337	5 827	7 973	4 537	31,8	43,5	24,7
Banatul de Sud (Južnabanatska)	25 629	5 536	14 885	5 208	21,6	58,1	20,3
Bacica de Sud (Južnobačka)	31 867	9 181	16 476	6 210	28,8	51,7	19,5
Banatul de Nord (Severnabanatska)	14 345	3 002	7 374	3 969	20,9	51,4	27,7
Bacica de Nord (Severnobačka)	11 361	2 836	5 641	2 884	25,0	49,7	25,4
Banatul de Centru (Srednjobanatska)	16 772	4 930	7 968	3 874	29,4	47,5	23,1
zona Sremului (Sremska)	29 313	8 679	11 815	8 819	29,6	40,3	30,1
Regiunea Voivodina (Region Vojvodine)	147 624	39 991	72 132	35 501	27,1	48,9	24,0

În Voivodina (Vojvodina) cele mai multe sunt gospodării specializate în producția vegetală sunt specializate în producția de cereale (55546 exploatații). Din totalul numărului de exploatații specializate în producția vegetală în zona Bacica de Sud (Južnobačka) se regasesc 52%.

Figura 4.

**Ponderea numărului de exploatații după tipul de producție în Regiunea Voivodina
(Region Vojvodine)**

Tabelul 4.

Utilizarea terenului agricol pe categorii

(Hectare)

Zona	Total teren agricol	Grădini	Teren arabil	Fânețe și pășuni	Recolte permanente		
					livezi	vii	altele
Bacica de Vest (Zapadnobačka)	191 356	647	179 435	9 662	1 473	103	35
Banatul de Sud (Južnbanatska)	319 595	1 052	292 069	22 273	2 291	1 783	126
Bacica de Sud (Južnobačka)	286 793	953	274 012	7 953	2 636	1 076	164
Banatul de Nord (Severnobanatska)	178 301	373	154 501	21 821	1 330	254	22
Bacica de Nord (Severnobačka)	140 269	338	133 571	2 925	2 893	490	53
Banatul de Centru (Srednjobanatska)	263 386	681	218 873	42 595	1 090	126	23
zona Sremului (Sremska)	229 195	1 703	213 715	7 409	5 153	1 172	44
Regiunea Voivodina (Region Vojvodine)	1 608 896	5 747	1 466 176	114 638	16 865	5 003	468

Figura 5.

Utilizarea terenului agricol pe categorii, Regiunea Voivodina (Region Vojvodine)

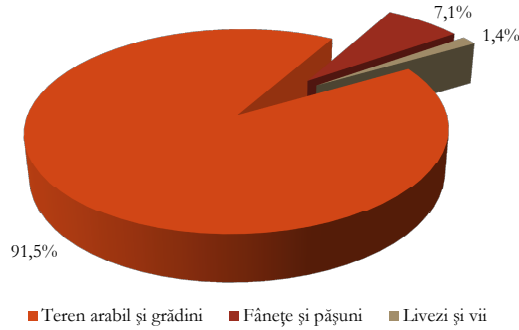
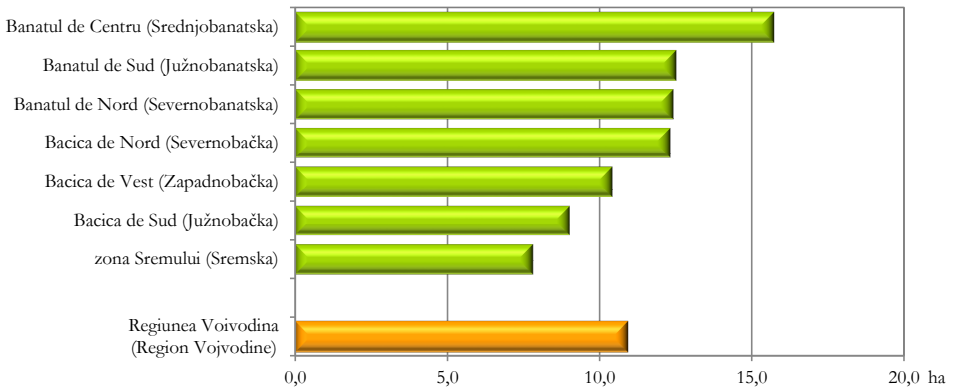

Figura 6.

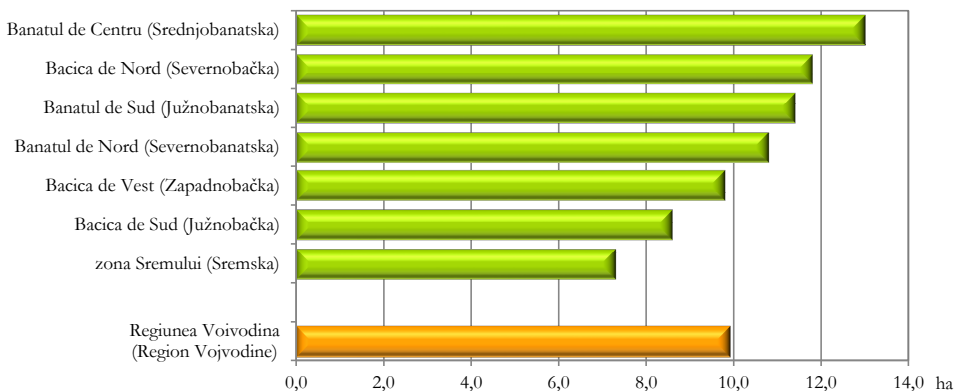
Mărimea medie a terenului agricol pe o exploatare, pe zone

Cea mai mare suprafață medie a terenului în folosință este în zona Banatului de Centru (Srednjobanatska) (15,7 ha), iar cea mai mică este în zona Sremului (Sremska) și reprezintă 7,8 ha pe exploatare.

Figura 7.

Marimea medie a terenului arabil și a grădinilor pe exploatare, pe zone

Cea mai mare suprafață medie arabilă și de grădini utilizează exploatațiile din zona Banatului de Centru (Srednjobanatska) 13 ha pe exploatație, iar cea mai mică suprafață medie arabilă și de grădini pe exploatație este în zona Sremului (Sremska) (7,3 ha).

Tabelul 5.

Numărul exploatațiilor agricole după mărimea terenului agricol în folosință

Zona	Total	Fără teren	1 ha și sub 1 ha	1,1-2,0 ha	2,1-5,0 ha	5,1-10,0 ha	10,1-50,0 ha	peste 50 ha
Bacica de Vest (Zapadnobačka)	18 337	980	6 635	2 921	3 330	1 835	1 965	671
Banatul de Sud (Južnbanatska)	25 629	812	8 023	3 341	4 608	3 425	4 190	1 230
Bacica de Sud (Južnobačka)	31 867	814	10 959	4 565	5 893	3 635	4 019	982
Banatul de Nord (Severnbanatska)	14 345	427	3 486	2 244	3 331	2 211	2 101	545
Bacica de Nord (Severnobačka)	11 361	649	3 057	1 766	2 326	1 398	1 613	552
Banatul de Centru (Srednjobanatska)	16 772	592	5 310	2 141	2 864	2 262	2 700	903
zona Sremului (Sremska)	29 313	780	10 044	4 191	5 917	4 193	3 528	660
Regiunea Voivodina (Region Vojvodine)	147 624	6 054	47 514	21 169	28 269	18 959	20 116	5 543

Cel mai mare număr de exploatații din Voivodina (Vojvodina) (32%) folosesc o suprafață de teren agricol de până la 1 ha; în zona Bacica de Sud (Južnobačka) 34% din totalul exploatațiilor folosind suprafețe mai mici de un hectar. 4,1% dintre gospodării nu dețin teren în exploatare, gospodării cu suprafațe de teren de la 1 la 2 ha sunt 14,3% din total, de la 2 la 5 ha sunt 19,1%, de la 5 la 10 ha 12,8%, iar de la 10 la 50 ha 13,6%. Doar 3,8 % din numărul total de exploatații folosesc peste 50 ha teren agricol.

Tabelul 6.

Teren agricol în folosință pe grupe de mărime a utilizării terenului agricol

(Hectare)

Zona	Total	1 ha și sub 1 ha	1,1-2,0 ha	2,1-5,0 ha	5,1-10,0 ha	10,1-50,0 ha	peste 50 ha
Bacica de Vest (Zapadnobačka)	191 356	2 510	4 142	10 723	12 757	42 511	118 713
Banatul de Sud (Južnbanatska)	319 595	3 095	4 813	15 181	24 493	90 595	181 418
Bacica de Sud (Južnobačka)	286 793	3 846	6 553	19 114	25 825	86 625	144 831
Banatul de Nord (Severnbanatska)	178 301	1 686	3 260	10 935	15 651	42 997	103 772
Bacica de Nord (Severnobačka)	140 269	1 353	2 557	7 599	9 949	34 682	84 130
Banatul de Centru (Srednjobanatska)	263 386	1 781	3 080	9 505	16 277	58 821	173 923
zona Sremului (Sremska)	229 195	3 696	6 058	19 631	29 815	70 571	99 424
Regiunea Voivodina (Region Vojvodine)	1 608 896	17 968	30 462	92 689	134 766	426 802	906 209

Trebuie precizat însă că cel mai mult teren agricol este utilizat de exploatațiile care au peste 50 ha suprafață, aceasta reprezentând în total 56,3% din totalul terenului agricol utilizat în Voivodina (Vojvodina). Gospodăriile care utilizează până la 1 ha teren, au o pondere în totalul terenului agricol de 1,1% în Voivodina (Vojvodina).

Tabelul 7.

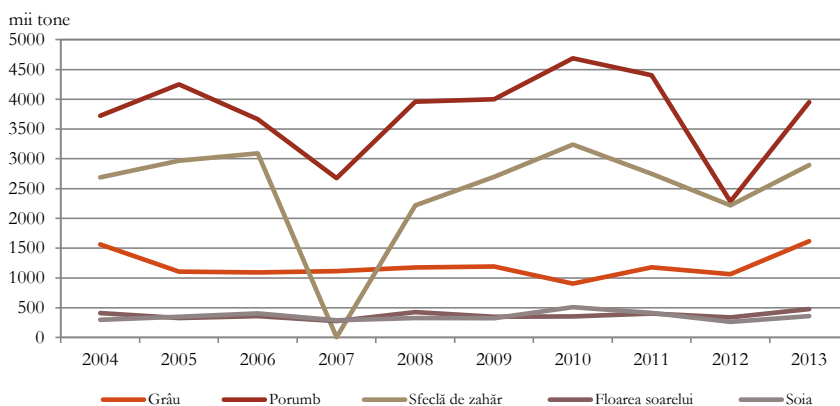
Suprafețe principalelor culturi de pe teritoriul Voivodina (Vojvodina)

(Hectare)

Zona	Grâu	Porumb	Sfeclă de zahăr	Floarea soarelui	Soia
Bacica de Vest (Zapadnobačka)	38 032	70 987	17 976	13 962	25 133
Banatul de Sud (Južnobańska)	55 479	140 186	6 105	58 371	18 188
Bacica de Sud (Južnobačka)	44 996	97 293	15 875	8 961	82 870
Banatul de Nord (Severnobańska)	38 743	62 342	4 702	24 213	3 373
Bacica de Nord (Severnobačka)	33 613	62 774	4 324	14 298	3 073
Banatul de Centru (Srednjobańska)	64 501	89 912	4 443	39 612	4 755
zona Sremului (Sremska)	54 928	86 810	12 235	8 756	28 851
Regiunea Voivodina (Region Vojvodine)	330 293	610 304	65 660	168 173	166 242

Figura 8.

**Evoluția producției principalelor culturi agricole vegetale (2004-2013),
Regiunea Voivodina (Region Vojvodine)**

Tabelul 8.

Numărul de bovine, porcine, ovine și păsări

(mii)

Zona	Bovine	Porcine	Ovine	Păsări
Bacica de Vest (Zapadnobačka)	29 812	155 919	24 981	702
Banatul de Sud (Južnobańska)	27 021	133 741	48 030	2 676
Bacica de Sud (Južnobačka)	47 537	332 512	52 632	3 005
Banatul de Nord (Severnobańska)	38 326	163 956	41 642	404
Bacica de Nord (Severnobačka)	33 962	198 441	21 113	1 163
Banatul de Centru (Srednjobańska)	38 936	85 974	41 481	2 807
zona Sremului (Sremska)	36 840	327 953	41 895	1 216
Regiunea Voivodina (Region Vojvodine)	252 434	1 398 496	271 774	11 973

Cea mai reprezentativă categorie de animale în Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) sunt suinele. Cel mai mare număr de porcine se crește în zona Sremului (Sremska) 23,4%, iar 18,8% sunt în zona Bacica de Sud (Južnobačka) zonă care deține în același timp și cel mai mare număr de bovine din Regiunea Voivodina (Region Vojvodine).

Figura 9.

**Evoluția numărului de capete de bovine și porcine (2004-2013),
Regiunea Voivodina (Region Vojvodine)**

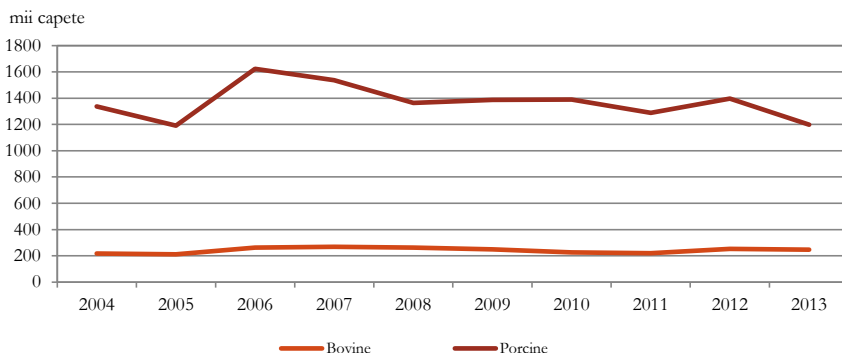

Figura 10.

Evoluția de păsări (2004-2013), Regiunea Voivodina (Region Vojvodine)

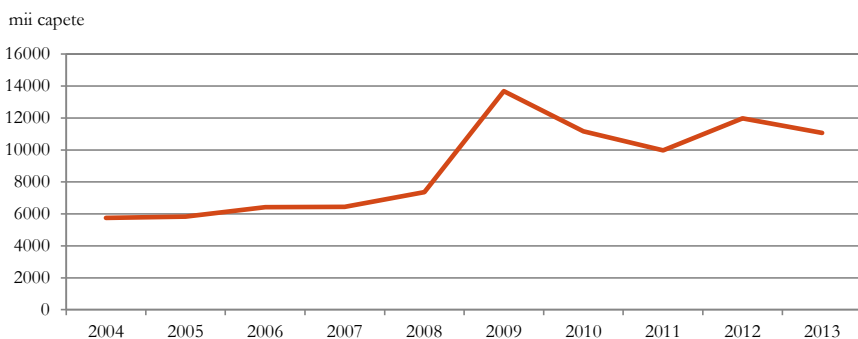
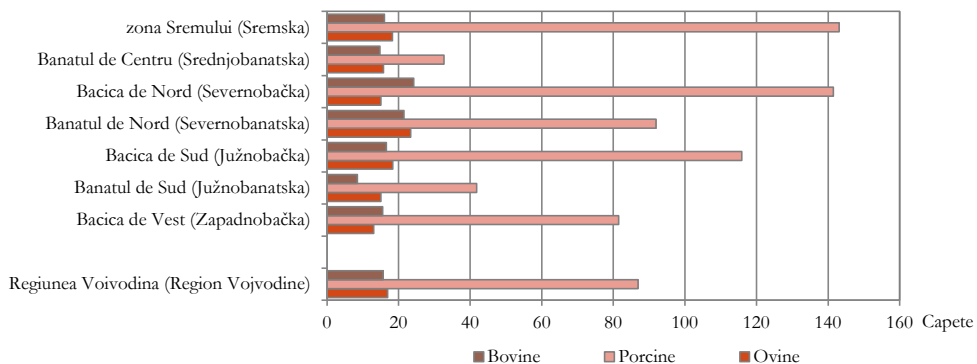

Figura 11.

Numărul de bovine, porcine și ovine la 100 ha teren agricol utilizat (în folosință)

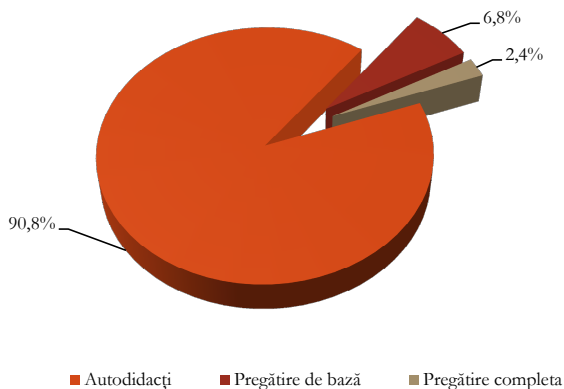
Tabelul 9.

Exploatațiile și unități anuale de muncă după vârsta managerului

Zona	Exploatații agricole, număr					Unități anuale de muncă (AWU), număr				
	Până la 35	35-44	45-54	55-64	65 și peste	Până la 35	35-44	45-54	55-64	65 și peste
Bacica de Vest (Zapadnobačka)	1 318	2 541	4 323	5 539	4 616	1 475	3 049	4 497	4 749	2 654
Banatul de Sud (Južnobańska)	1 766	3 495	5 914	7 805	6 649	2 411	3 536	5 483	6 993	4 541
Bacica de Sud (Južnobačka)	2 454	4 616	7 635	9 263	7 899	2 619	4 859	8 321	9 201	4 239
Banatul de Nord (Severnobańska)	1 210	2 101	3 629	3 920	3 485	1 286	2 459	3 997	3 401	2 095
Bacica de Nord (Severnobačka)	963	1 746	2 641	3 170	2 841	1 483	2 371	3 351	3 023	1 854
Banatul de Centru (Srednjobańska)	1 409	2 498	4 214	4 849	3 802	1 522	3 234	4 681	4 038	2 316
zona Sremului (Sremska)	1 865	3 911	7 736	8 789	7 012	2 276	4 578	8 168	8 423	4 782
Regiunea Voivodina (Region Vojvodine)	10 985	20 908	36 092	43 335	36 304	13 074	24 084	38 498	39 827	22 481

Din numărul total de manageri 147624 cât reprezintă și numărul de exploatații din Regiunea Voivodina (Region Vojvodine), cei mai mulți au vârsta cuprinsă între 55 și 64 ani (29,4%). Participarea managerilor tineri până la 35 ani în numărul total al managerilor din regiune este de 7,4%.

Figura 12.

Nivelul de pregătire al managerilor în exploatațiile agricole, Regiunea Voivodina (Region Vojvodine)

Tabelul 10.

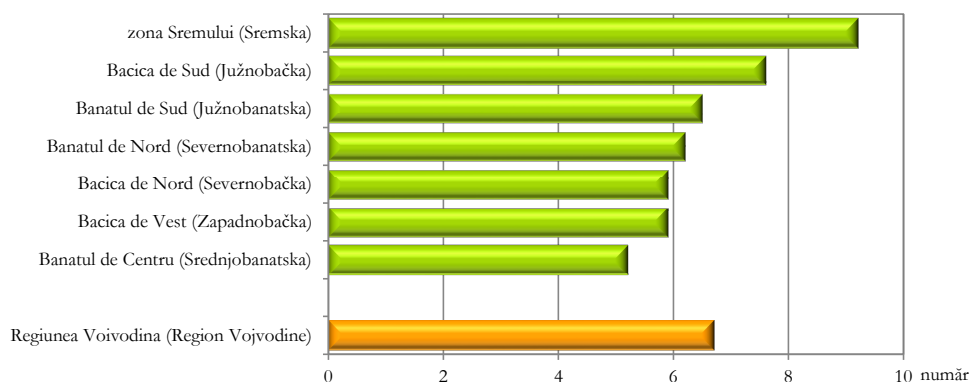
Mecanizarea în Regiunea Voivodina (Region Vojvodine)

(Bucăți)

Zona	Tractoare cu o osie, număr		Tractoare cu două osii, număr		Combine, număr	
	proprii	folosite	proprii	folosite	proprii	folosite
Bacica de Vest (Zapadnobačka)	1 267	1 161	11 251	10 855	1 140	1 085
Banatul de Sud (Južnabanatska)	2 028	1 817	20 644	19 984	1 922	1 865
Bacica de Sud (Južnobačka)	1 747	1 596	21 912	21 339	2 186	2 123
Banatul de Nord (Severnabanatska)	1 412	1 270	10 993	10 765	1 190	1 122
Bacica de Nord (Severnobačka)	861	786	8 291	8 078	1 120	1 073
Banatul de Centru (Srednjobanatska)	1 677	1 498	13 605	13 225	1 611	1 524
zona Sremului (Sremska)	1 615	1 497	21 049	20 726	1 484	1 420
Regiunea Voivodina (Region Vojvodine)	10 607	9 625	107 745	104 972	10 653	10 212

Din numărul total al tractoarelor (cu două osii) în proprietate în Regiunea Voivodina (Region Vojvodine) de 107745, 97,4% au fost utilizate în anul agricol 2011/2012. Situație este asemănătoare și în cazul combinelor, unde din numărul total de 10653 au fost utilizate 95,9%.

Figura 13.

Numărul tractoarelor (cu două osii) la 100 ha teren agricol în folosință

UVOD

Evropska unija, za potrebe formiranja i sprovođenja zajedničke agrarne politike, potrebne informacije obezbeđuje preko popisa poljoprivrednih struktura. Sistem se sastoji od međusobno zavisnih istraživanja: desetogodišnjih sveobuhvatnih osnovnih popisa, kao i od popisa reprezentativnih poljoprivrednih struktura, koji se obavlja u periodu između popisa, svake 2-4 godine.

Popis poljoprivrede 2010. godine je sproveden u Mađarskoj i Rumuniji u skladu sa propisima Evropske unije. Naša publikacija prikazuje poljoprivredu na osnovu podataka iz Popisa poljoprivrede 2010. godine za regiju Južna Nizija (Dél-Alföld) u Mađarskoj i Zapadnu (Vest) regiju u Rumuniji. Uprkos tome što su popisni obrasci u oba regiona bili uglavnom isti, kao i najvažniji pokazatelji, kod sagledavanja i upoređivanja podataka, javile su se teškoće zbog različito izgrađene privrede. Isto tako je upoređivanje bilo otežano zbog specifičnosti u grupisanju poljoprivrednih proizvoda u Rumuniji, koje se razlikuje od načina grupisanja u Mađarskoj. Zbog ove razlike, kod prezentacije popisnih rezultata rumunske regije, nismo uvek mogli primeniti naš uobičajen način grupisanja poljoprivrednih proizvoda.

U toku analize upoređivali smo podatke iz 2010. godine, sa podacima iz 2000. godine za mađarsku regiju, a podatke rumunske regije sa podacima iz popisa 2002. godine. U publikaciji su objavljeni samo podaci koji su dostupni za obe regije.

Smanjena profitabilnost – isplativost poljoprivredne proizvodnje u obe regije, uzrokuje da sve više ljudi prestaje da se bavi poljoprivrednom proizvodnjom. Uprkos ovim smanjenju broja lica koja se bave poljoprivredom, poljoprivreda regije Južna Nizija (Dél-Alföld) je opstala. Značaj okućnice zbog nezaposlenosti i smanjenja radnih mesta, je porastao i može u budućnosti značajno doprineti zadržavanju stanovništva u naseljima. I u Zapadnoj (Vest) regiji se značajan deo stanovništva bavi poljoprivredom, ali je težište na industriji i uslugama. U mađarskoj regiji je učinak poljoprivrede ujednačeniji, dok u rumunskoj regiji postoje razlike u poljoprivrednoj proizvodnji među županijama, zbog različitog reljefa.

U publikaciji pored upoređivanja poljoprivrede ova dva regiona, sagledavamo i rezultate biljne i stočne proizvodnje u županijama, bez rangiranja delatnosti u ovim oblastima.

Popis poljoprivrede u Republici Srbiji sproveden je 2012. godine. Primenjeni instrumenti, obuhvat, pojmovi i definicije su u skladu sa metodologijom Eurostata i regulativom EU (Regulation (EC) No 1166/2008 of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008) o istraživanjima o strukturi gazdinstava i istraživanju o proizvodnom poljoprivrednom metodu.

Prikazani podaci o strukturi poljoprivrednih gazdinstava za region Vojvodine prikupljeni su Popisom poljoprivrede 2012, dok su podaci o proizvodnji važnijih ratarskih kultura i broju stoke iz redovnih godišnjih statističkih istraživanja Republičkog zavoda za statistiku.

S obzirom na to da je predhodni popis poljoprivrede u Republici Srbiji sproveden 1960. godine, ne mogu se izvršiti poređenja podataka o strukturi gazdinstava kroz vreme.

POLJOPRIVREDA U REGIJI JUŽNA NIZIJA (DÉL-ALFÖLD) U MAĐARSKOJ I U ZAPADNOM (VEST) REGIONU RUMUNIJE

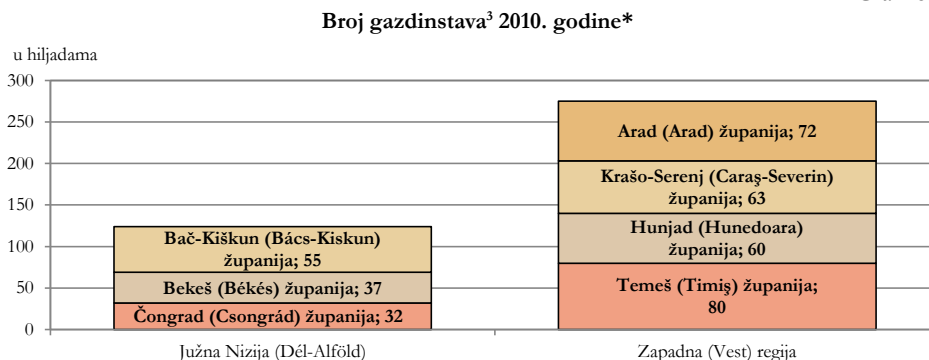
I. USLOVI ZA POLJOPRIVREDNU PROIZVODNJU

Poljoprivredni potencijali Regiona Južne Nizije (Dél-Alföld) su natprosečni i u međunarodnom poređenju; kvalitetno zemljište i povoljni klimatski uslovi omogućavaju proizvodnju skoro svih biljnih kultura koje uspeavaju u umerenom klimatskom pojasu. Poljoprivredna proizvodnja u svim županijama ima približno isti značaj; na peskovitom tlu u županiji Bač-Kiškun (Bács-Kiskun) je prisutno voćarstvo i vinogradarstvo, a u županiji Bekeš (Békés) i Čongrad (Csongrád) je značajna proizvodnja žitarica. U Zapadnoj (Vest) regiji, zbog reljefa, ne postoje svugde pogodni uslovi za poljoprivrednu proizvodnju; zbog toga postoji značajna razlika među županijama u okviru ove privredne grane. Obe regije imaju značajnu ulogu u poljoprivrednoj proizvodnji svojih zemalja, što pokazuje i ostvarena bruto dodata vrednost u ovoj privrednoj grani. Prema podacima iz 2010. godine, poljoprivreda mađarske regije je učestvovala sa 22,7% u bruto dodatoj vrednosti ostvarenoj u poljoprivredi, a sa 9,3% u ukupnoj bruto dodatoj vrednosti u Mađarskoj. Od ukupne poljoprivredne proizvodnje u Rumuniji, 12,1% je proizvedeno u Zapadnoj (Vest) regiji, a to je 7,6% od ukupne bruto dodate vrednosti regije.

1. Broj gazdinstava

Na osnovu podataka iz Popisa poljoprivrede 2010. godine u Mađarskoj, dve desetine, tj. 124 hiljade gazdinstava je funkcionisalo na teritoriji Južne Nizije (Dél-Alföld), od toga 18% su pravna lica, a 22% porodična poljoprivredna gazdinstva. U odnosu na Popis iz 2000. godine, u mađarskoj regiji se povećao broj pravnih lica za 33%, a broj porodičnih gazdinstava nije dostigao ni 60% od registrovanih početkom decenija. Od 1627 pravnih lica u regiji, 47% je imalo sedište u županiji Bač-Kiškun (Bács-Kiskun), 31% u županiji Bekeš (Békés), a 22% županiji Čongrad (Csongrád). Ako posmatramo porodična gazdinstava, najviše, 44%, je takođe u županiji Bač-Kiškun (Bács-Kiskun), 30% u županiji Bekeš (Békés), a 26% županiji Čongrad (Csongrád). U poređenju sa stanjem od pre 10 godina, broj pravnih lica se najviše povećao – čak i preko državnog proseka – u županiji Bač-Kiškun (Bács-Kiskun) za 59%, a broj porodičnih gazdinstava se upravo u ovoj županiji najviše smanjio i to za 43%.

Grafikon 1.

* zajedno sa gazdinstvima koja se bave isključivo pružanjem usluga u poljoprivrednoj proizvodnji

³ gazdinstva = pravna lica + porodična gazdinstva

Popisom u Rumuniji, u Zapadnoj (Vest) regiji je 2010. godine popisano 7,1% gazdinstava od ukupnog broja gazdinstava u Rumuniji, što je skoro 274 hiljade gazdinstava, od toga gazdinstva pravnih lica čine 14%, a porodična gazdinstva 7%. U županijama rumunske regije postojalo je 4164 pravnih lica i približno 270 hiljada porodičnih gazdinstava, a u odnosu na 2002. godinu, broj pravnih lica se povećao za 50%, dok se broj porodičnih gazdinstava smanjio za četvrtinu. 37% pravnih lica ove regije je u županiji Temeš (Timiș), 28% u Aradu (Arad), 18% u Krašo-Serenj (Caraș-Severin), a 17% u županiji Hunjad (Hunedoara). Najveći procenat porodičnih gazdinstava, 29% se nalazi u županiji Temeš (Timiș). Za sve četiri županije karakteristično je povećanje broja pravnih lica i umereniji pad broja porodičnih gazdinstava u odnosu na županije u Mađarskoj. U odnosu na 2002. godinu, broj pravnih lica se najviše povećao u županiji Temeš (Timiș), za 74%, a broj porodičnih gazdinstava se najmanje smanjio u županiji Krašo-Serenj (Caraș-Severin) za 11%.

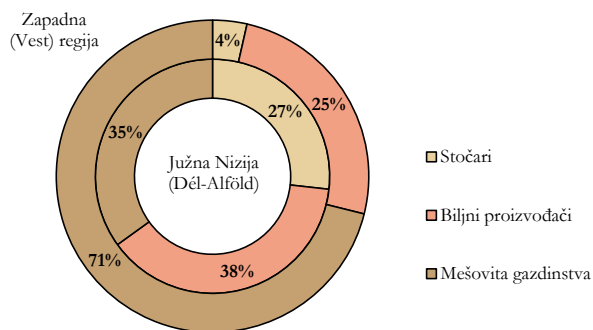
U obe regije više od 98% gazdinstava je funkcionisalo kao porodično gazdinstvo.

1.1. Struktura poljoprivrednih gazdinstava prema načinu proizvodnje

U privredi ovih regija pad broja gazdinstava se odrazio i na promenu tipa proizvodnje; značajno se povećao broj gazdinstava sa biljnom proizvodnjom, neznatno se povećao broj uzgajivača stoke, a smanjio se broj gazdinstava sa mešovitom poljoprivrednom proizvodnjom. Prema popisu iz 2010. godine u Južnoj Niziji (Dél-Alföld) je bilo 47 hiljada biljnih proizvođača, oko 33 hiljade uzgajivača stoke, 43 hiljade mešoviti proizvođača i samo 162 gazdinstava koji se bave samo pružanjem usluga u poljoprivredi. Pad isplativosti proizvodnje u poslednjim decenijama različito je uticao na gazdinstva prema tipu proizvodnje, smanjio se broj onih čija je efikasnost bila ispod proseka. Zbog stočarstva, kao najmanje isplative kategorije, značajno se smanjio broj stočara i mešoviti gazdinstava, za 40%, odnosno 51%, a broj biljnih proizvođača se smanjio umereno, za 28% u odnosu na 2000. godinu. U odnosu na 2000. godinu u 2010. godini je ostala samo četvrtina gazdinstava koja se bave isključivo davanjem usluga u poljoprivrednoj proizvodnji. Broj porodičnih gazdinstava se značajno smanjio kod svih tipova proizvodnje, najviše, preko 50% kod mešoviti gazdinstava, ali je i broj uzgajivača stoke opao za 40% 2010. godine. Kod pravnih lica, u odnosu na 2000. godinu smanjio se broj uzgajivača stoke, za 25% i za 5,2% broj biljnih proizvođača, a više nego duplo su se povećali mešoviti proizvođači.

Grafikon 2.

Raspored poljoprivrednih gazdinstava prema načinu proizvodnje, 2010

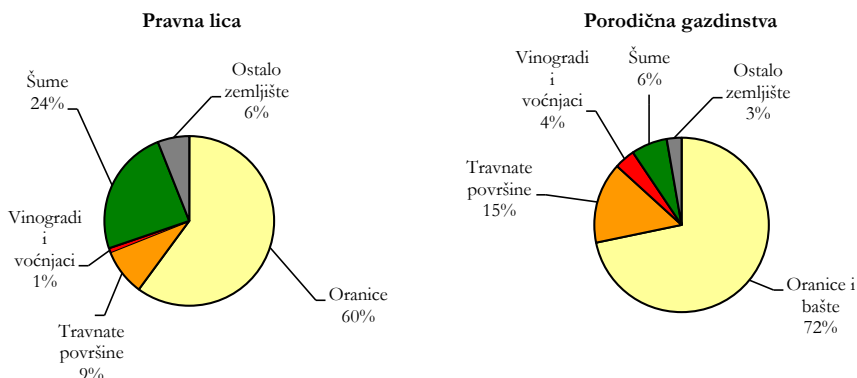

ršine), 15% su šume, a nekorišćeno i ostalo zemljište 4,5%. Kod pravnih lica je udeo šuma veći u odnosu na poljoprivredno zemljište, dok je kod porodičnih gazdinstava obrnuto.

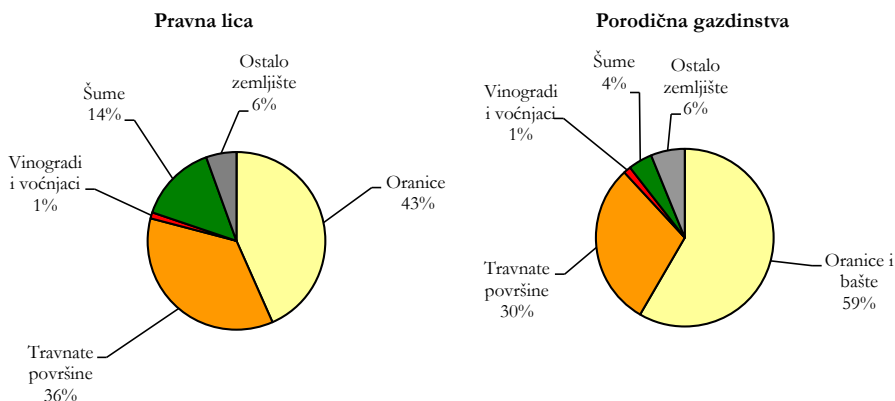
Grafikon 4.

Korišćeno zemljište prema kategoriji zemljišta, 2010

Regija Južne Nizije (Dél-Alföld)

Zapadna (Vest) regija

Prema podacima iz Popisa 2010. godine, u Zapadnoj (Vest) regiji je od 2.1 miliona hektara, korišćenog zemljišta, 58% su koristila pravna lica, a 42% porodična poljoprivredna gazdinstva. U okviru ovoga, 84% je poljoprivredno zemljište, 10% su šume, a 5,8% čine ostale površine. Kao i u regiji Južne Nizije (Dél-Alföld) i ovde je kod pravnih lica veći udeo šuma, nego kod porodičnih gazdinstava.

2.1 Koncentrisanost poljoprivrednog zemljišta

Poljoprivredno zemljište su, 2010. godine, u Južnoj Niziji (Dél-Alföld) koristila 1256 pravna lica i 109 hiljada porodičnih gazdinstava. U odnosu na stanje od pre 10 godina broj pravnih lica se povećao za 50%, dok je broj porodičnih gazdinstava opao na 55%. Od ukupno korišćenog poljoprivrednog zemljišta 1.1 milion hektara, 40% (428 hiljada hektara) su koristila pravna lica, a 60% (651 hiljada hektara) porodična gazdinstva.

Iako se broj gazdinstava koja su koristila poljoprivredno zemljište značajno smanjilo (za 44%), poljoprivredne površine su se neznatno smanjile za 0,3%, tj. za oko 3 hiljade hektara. Kao posledica toga, u mađarskoj regiji se prosečno poljoprivredno zemljište po gazdinstvu povećalo sa 5,5 hektara 2000. godine, na 9,8 hektara 2010. godine. Prosečna površina zemljišta po porodičnom poljoprivrednom gazdinstvu je bila 6 hektara, što je za 2,8 hektara više nego 2000. godine, a prosečna površina kod gazdinstava pravnih lica je 340,4 hektara, što je za 202,9 hektara manje, nego 2000. godine.

Tabela 1.

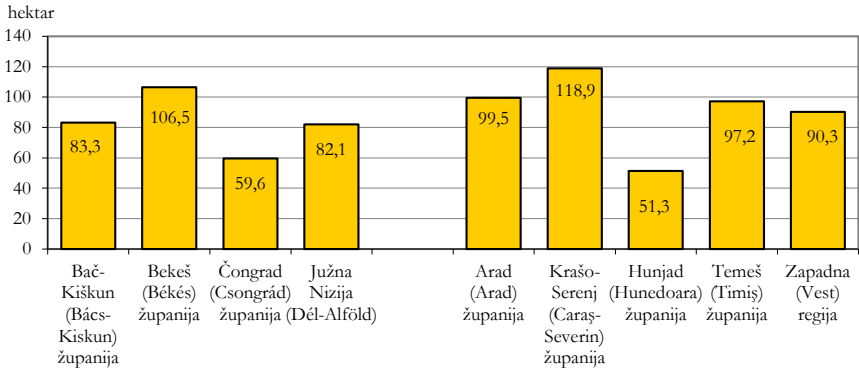
Broj gazdinstava koja koriste poljoprivredno zemljište i prosečne poljoprivredne površine, 2010

Teritorija	Gazdinstva pravnih lica	Porodična gazdinstva	Gazdinstva ukupno	Gazdinstva pravnih lica	Porodična gazdinstva	Gazdinstva ukupno
	broj			prosečna površina zemljišta, ha		
Bač-Kiškun (Bács-Kiskun) županija	560	48 889	49 449	278,8	5,8	8,9
Bekes (Békés) županija	401	31 370	31 771	411,4	7,1	12,2
Čongrad (Csongrád) županija	295	28 476	28 771	360,8	5,1	8,8
Južna Nizija (Dél-Alföld)	1 256	108 735	109 991	340,4	6,0	9,8
Arad (Arad) županija	1 162	69 436	70 598	224,0	2,8	6,4
Krašo-Serenj (Caraş-Severin) županija	694	57 773	58 467	301,8	3,0	6,5
Hunjad (Hunedoara) županija	714	57 649	58 363	124,5	2,6	4,1
Temeš (Timiș) županija	1 518	75 197	76 715	262,5	3,5	8,6
Zapadna (Vest) regija	4 088	260 055	264 143	234,1	3,0	6,6

U Zapadnoj (Vest) regiji je 4088 pravnih lica i nešto više od 260 hiljada porodičnih gazdinstava koristilo poljoprivredno zemljište, s tim da su pravna lica koristila 957,1 hiljadu hektara, a porodična gazdinstva 774,3 hiljade hektara. U poređenju sa 2002. broj pravnih lica je porastao za 59%, broj porodičnih gazdinstava se smanjio za 24%, dok se korišćeno poljoprivredno zemljište smanjilo za 0,7% kod pravnih, a za 14% kod porodičnih gazdinstava. Kao posledica toga, u rumunskoj regiji se prosečna poljoprivredna površina po gazdinstvu povećala sa 5,4 hektara 2002. na 6,6 ha 2010. godine; pravna lica su 2010. prosečno obrađivala 234,1 hektar, što je smanjenje u odnosu na 2002. godinu za 140,2 ha; porodična gazdinstva su obrađivala 3,0 hektara, što je povećanje za 0,3 hektara u odnosu na 2002. godinu. Prosečna poljoprivredna površina pravnih lica je bila najveća u županiji Krašo-Serenj (301,8 hektara), a najmanja u županiji Hunjad (Hunedoara) 124,5 hektara; prosečna površina porodičnih gazdinstava se kretala između 3,5 hektara u županiji Temeš (Timiș) i 2,6 hektara u županiji Hunjad (Hunedoara).

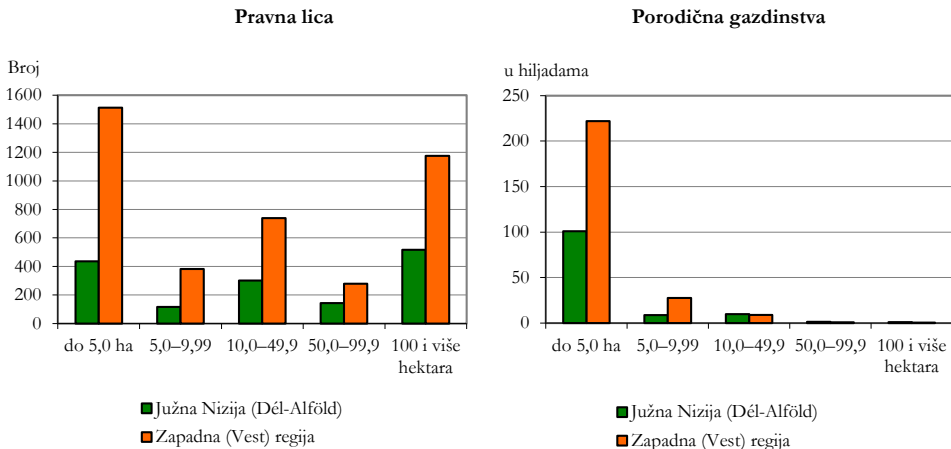
U Južnoj Niziji (Dél-Alföld) je 2010. godine na 100 stanovnika dolazilo 82,1 hektara korišćenog poljoprivrednog zemljišta. Ako posmatramo ovaj pokazatelj u županijama regije, odskake županija Bekes (Békés) sa 106,5 hektara. Ovaj pokazatelj u Zapadnoj (Vest) regiji je 90,3 hektara, a među županijama, najviši je u županiji Krašo-Serenj (Caraş-Severin) 118,9 hektara.

Korišćeno poljoprivredno zemljište na 100 stanovnika, 2010

Postoji značajna razlika u koncentraciji korišćenog poljoprivrednog zemljišta kod gazdinstava pravnih lica i u porodičnim gazdinstvima. U mađarskoj regiji je 44% gazdinstava pravnih lica koristilo bar 50 ha ili više; a ova pravna lica su obrađivala 94% od ukupnog poljoprivrednog zemljišta pravnih lica. U Zapadnoj (Vest) regiji je malo više od trećine pravnih lica koristilo više od 49 ha, što je 98% ukupnog poljoprivrednog zemljišta pravnih lica.

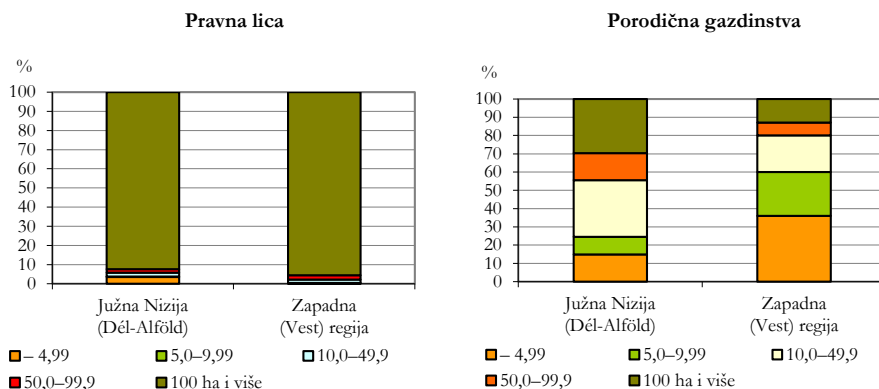
Broj gazdinstava prema veličini poljoprivrednog zemljišta, 2010

U regiji Južne Nizije (Dél-Alföld), 61% porodičnih gazdinstava je obrađivalo manje od 1 ha, što je jedva 5% ukupne površine koju obrađuju porodična gazdinstva. Od ukupne površine poljoprivrednog zemljišta porodičnih gazdinstava, 83% porodičnih gazdinstava je obrađivalo samo 15% površine, a prosečna površina nije bila veća od 4,9 ha. Gazdinstva koja su raspolagala sa najmanje 50 ha su obrađivala 44% od ukupnog poljoprivrednog zemljišta porodičnih gazdinstava; što čini 2,0% porodičnih gazdinstava.

Grafikon 7.

Gazdinstava prema veličini korišćenog poljoprivrednog zemljišta, 2010

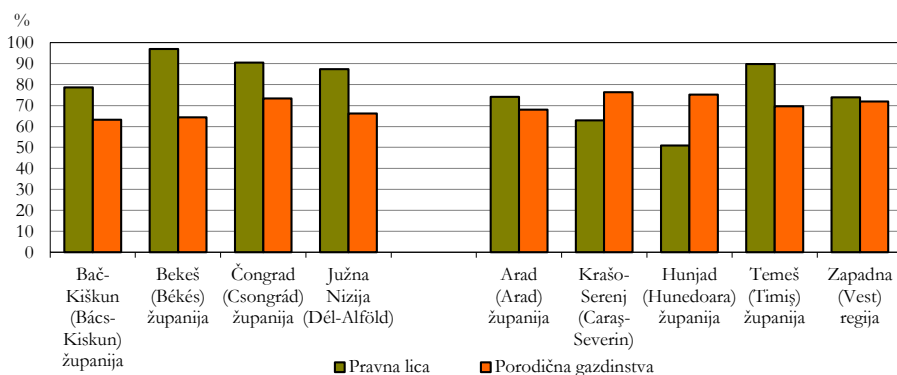
U Zapadnoj (Vest) regiji od ukupne površine poljoprivrednog zemljišta porodičnih gazdinstava, 36% su obrađivala ona gazdinstava, koja su raspolagala sa manje od 5 ha zemljišta; što čini 85% porodičnih gazdinstava. 0,5% porodičnih gazdinstava su raspolagala sa najmanje 50 ha, a obrađivala su 20% od ukupnog poljoprivrednog zemljišta porodičnih gazdinstava.

2.2. Poljoprivredno zemljište prema kategoriji zemljišta

Najviše gazdinstava, ujedno i na najvećoj površini, su koristila oranice. U regiji Južne Nizije (Dél-Alföld) 2010. godine od gazdinstava koja su koristila poljoprivredno zemljište, 87% pravnih lica, a 66% porodičnih gazdinstava su koristila oranice. Prosečna površina korišćenih oranica po gazdinstvu je 2010. godine bila 336,1 ha kod pravnih lica i 7,1 ha kod porodičnih gazdinstava.

Grafikon 8.

Gazdinstva koja koriste oranice, 2010

I gazdinstva Zapadne (Vest) regije su najviše koristila oranice, 74% gazdinstava pravnih lica, a 72% porodičnih gazdinstava. Prosečna veličina oranica u 2010 godini je kod pravnih lica iznosila 171,4 ha, a kod porodičnih gazdinstava 2,6 ha.

Od županija u regiji Južne Nizije (Dél-Alföld), površina korišćenih oranica najveća je u županiji Bekeš (Békés), što čini 91% ukupne poljoprivredne površine županije. U Zapadnoj (Vest) regiji u županiji Temeš (Timiș) su gazdinstva koristila najveću površinu oranica, što je obuhvatalo 77% ukupne poljoprivredne površine ove županije. Zbog reljefa, najmanja površina oranica je u županijama Krašo-Serenj (Caraș-Severin) i Hunjad (Hunedoara).

Tabela 2.

Velicina poljoprivredne površine i kategorije zemljišta, 2010

Teritorija	Poljoprivredna površina, u hiljadama ha	Od toga			
		oranice	bašte	vinogradi i voćnjaci	travnate površine
		odnos površina,%			
Bač-Kiškun (Bács-Kiskun) županija	439	71,9	0,3	6,1	21,7
Bekeš (Békés) županija	388	90,8	0,3	0,3	8,6
Čongrad (Csongrád) županija	252	84,5	0,3	1,8	13,3
Južna Nizija (Dél-Alföld)	1 079	81,7	0,3	3,0	15,0
Arad (Arad) županija	453	70,3	1,3	1,2	27,2
Krašo-Serenj (Caraș-Severin) županija	381	31,1	0,6	2,3	66,0
Hunjad (Hunedoara) županija	237	25,1	1,2	0,5	73,3
Temeš (Timiș) županija	661	77,0	1,1	1,5	20,4
Zapadna (Vest) regija	1 731	58,1	1,0	1,4	39,5

U Južnoj Niziji (Dél-Alföld) vinograde je obrađivalo 7,5% gazdinstava pravnih lica i 11% porodičnih gazdinstava, a voćnjake je obrađivalo 11% gazdinstava pravnih lica i 9,9% porodičnih gazdinstava. Udeo gazdinstava koja obrađuju vinograde i voćnjake je bio iznad proseka u županiji Bač-Kiškun (Bács-Kiskun). U Južnoj Niziji (Dél-Alföld) prosečna površina zasada je kod gazdinstava pravnih lica 25,6 ha za vinograde i 17,5 ha za voćnjake, a kod porodičnih 1,4 ha, odnosno 1,0 ha.

Tabela 3.

Vinogradi i voćnjaci, 2010

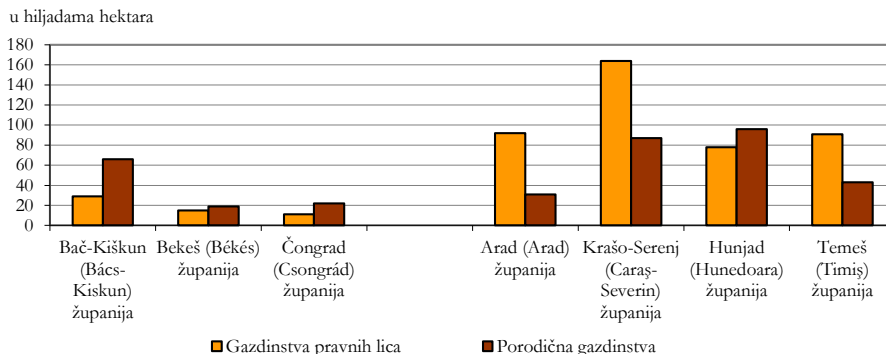
Teritorija	Gazdinstva pravnih lica	Porodična gazdinstva
	površina, u%	
Bač-Kiškun (Bács-Kiskun) županija	84,5	81,9
Bekeš (Békés) županija	4,3	3,5
Čongrad (Csongrád) županija	11,2	14,6
Južna Nizija (Dél-Alföld)	100,0	100,0
Arad (Arad) županija	21,7	18,6
Krašo-Serenj (Caraș-Severin) županija	38,6	59,3
Hunjad (Hunedoara) županija	18,2	8,0
Temeš (Timiș) županija	21,5	14,1
Zapadna (Vest) regija	100,0	100,0

U Zapadnoj (Vest) regiji, 7% pravnih lica i 8% porodičnih gazdinstava je raspolagalo sa vinogradima i voćnjacima. U Krašo-Serenj (Caraș-Severin) županiji se najviše gazdinstava bavilo vinogradarstvom i voćarstvom (pravnih lica 9,4%, a porodičnih gazdinstava, 23%). Prosečna velicina stalnih zasada u županiji Temeš (Timiș) je 74,4 ha kod gazdinstava pravnih lica a 0,7 ha kod porodičnih gazdinstava.

U mađarskoj regiji je travnate površine koristilo 17% gazdinstava, od toga 34% pravnih lica, a samo 16% porodičnih gazdinstava. Najvećom površinom travnatih površina u Južnoj Niziji (Dél-Alföld) raspolagala su gazdinstva u županiji Bač-Kiškun. Najveći broj pravnih lica i porodičnih gazdinstava koja su koristila travnate površine je bio u županiji Čongrad (Csongrád). U Zapadnoj (Vest) regiji je 47% pravnih lica i 42% porodičnih gazdinstava koristilo travnate površine, a većim procentom korišćenih travnatih površina su raspolagala gazdinstva u županijama Krašo-Severenj (Caraş-Severin) i Hunjad (Hunedoara).

Grafikon 9.

Površina korišćenih travnatih površina, 2010

U Južnoj Niziji (Dél-Alföld) prosečna površina travnatih površina po gazdinstvu u 2010. godini je bila 8,9 ha; pravna lica su u proseku koristila 128,7 ha, a porodična gazdinstva 6,0 ha. U Zapadnoj (Vest) regiji prosečna površina travnatih površina pravnih lica je bila 222,9 ha što je za 50% više, nego u mađarskoj regiji, a prosečna površina travnatih površina porodičnih gazdinstava je bila 2,4 ha, što je samo 40% od proseka u mađarskoj regiji.

3. Demografske karakteristike gazdinstava

U Južnoj Niziji (Dél-Alföld) je i pored tendencije pada broja stanovnika u poslednjih 10 godina, u 2010. godini bio i dalje značajan broj stanovnika koji se bave poljoprivredom, kao i onih koji žive od poljoprivrede. Starosna i obrazovna struktura članova porodičnih gazdinstava pokazuje da mlađe generacije ne preuzimaju vođenje gazdinstava od roditelja, a isto tako pokazuje da se uporedo sa starenjem i padom isplativosti, stanovništvo prestaje baviti poljoprivredom. Starosna struktura nosioca gazdinstva u Južnoj Niziji (Dél-Alföld) pokazuje da nosioci pretežno pripadaju starijim starosnim grupama: od 122000 nosilaca gazdinstava, 22% je između 25-44 godine, skoro polovina između 45-64 godine, a 30% su 65 godina i stariji. Udeo mlađih od 25 godina u poljoprivredi je u 2010. godini bio manji od 1%. Prema polu, uočava se veći udeo muškaraca – 73%. Malo nosilaca gazdinstava je posedovalo stručno poljoprivredno obrazovanje, 84% je upravljalo gazdinstvom na osnovu stečenog iskustva. U 2010. godini je samo 10% imalo srednje ili visoko stručno obrazovanje; više od ovog procenta je bilo u županiji Bekeš (Békés) 12,5%. U starosnoj strukturi, najviše je bilo penzionera 46%, koji se poljoprivredom bave kao dodatnom delatnošću, radi ostvarenje dodatnih prihoda.

Tabela 4.

Nosioци gazdinstava prema polu i obrazovanju, 2010

(%)

Teritorija	Obrazovanje u oblasti poljoprivrede			Udeo muškarača
	iskustvo stečeno praksom	osnovno obrazovanje	srednje i visoko obrazovanje	
Bač-Kiškun (Bács-Kiskun) županija	84,6	6,2	9,2	71,9
Bekeš (Békés) županija	80,3	7,2	12,5	75,3
Čongrad (Csongrád) županija	85,4	5,2	9,4	73,1
Južna Nizija (Dél-Alföld)	83,5	6,3	10,2	73,2
Arad (Arad) županija	95,2	4,0	0,8	64,4
Krašo-Serenj (Caraş-Severin) županija	98,2	1,5	0,3	64,8
Hunjad (Hunedoara) županija	98,3	1,4	0,3	62,7
Temeš (Timiș) županija	97,0	2,4	0,6	65,3
Zapadna (Vest) regija	97,1	2,4	0,5	64,4

Struktura nosioca gazdinstava prema nivou obrazovanja je još nepovoljnija u Zapadnoj (Vest) regiji, nego u Južnoj Niziji (Dél-Alföld). U rumunskoj regiji, 97% nosioca gazdinstava nema stručno obrazovanje, već se oslanjaju na iskustvo stečeno praksom. Veći udeo nosilaca gazdinstava sa srednjom i višom stručnom spremom nalazimo u županijama Arad (Arad) i Temeš (Timiș). Prema polu, uočavamo takođe veći udeo muškaraca, ali za razliku od mađarske regije, ovde je više žena prihvatilo ulogu nosioca.

II. POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA

1. Biljna proizvodnja

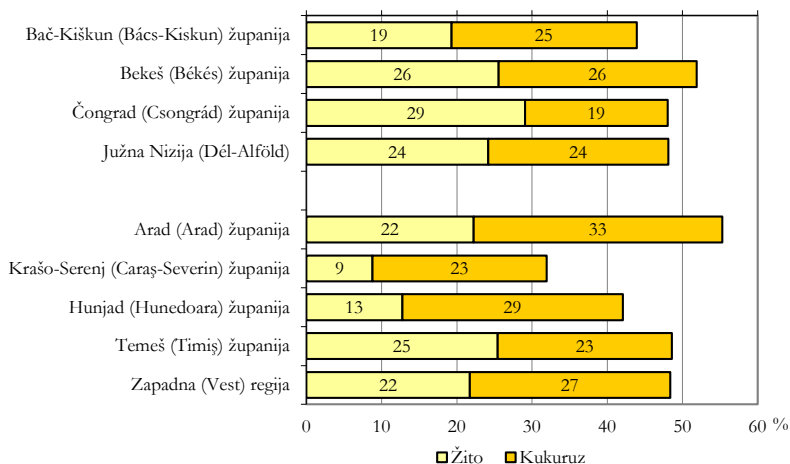
Prema podacima iz Popisa 2010. godine, u županijama Južne Nizije (Dél-Alföld), ratarskom proizvodnjom se bavilo 73 hiljade gazdinstava, koja su obrađivala 881 hiljadu hektara, što je 82% poljoprivredne površine regije. Pravna lica su obrađivala 42% oranica, a porodična gazdinstva 58%.

U ratarskoj proizvodnji je u 2010. tradicionalno preovladala proizvodnja žitarica. Žitarice je uzgajalo 78% gazdinstava pravnih lica i 70% porodičnih gazdinstava. Najviše su uzgajali žito i kukuruz, što je 78% ukupne površine pod žitaricama, a istovremeno i skoro polovina ukupne površine oranica. Površina pod žitom je 2010. bila 231 hiljada hektara, a pod kukuruzom 211 hiljada hektara. Najvećom površinom pod žitom i kukuruzom su raspolagala gazdinstva u županiji Bekeš (Békés).

U Zapadnoj (Vest) regiji se u 2010. godini ratarskom proizvodnjom bavilo 190 hiljada gazdinstava na 1005 hiljada hektara; pravna lica na 518 hiljada hektara, a porodična gazdinstva na 487 hiljada hektara. I u rumunskoj regiji su žito i kukuruz najrasprostranjenije žitarice, u 2010. je skoro polovina ukupne površine oranica bila pod ove dve kulture. Najveće površine pod žitom i kukuruzom bile su u županiji Temeš (Timiș), površine pod žitom su bile iznad proseka u županiji Temeš (Timiș), a kukuruza u županiji Arad (Arad). U mađarskoj regiji su 53% setvene površine žita i 65% setvene površine kukuruza obrađivala porodična gazdinstva; u rumunskoj regiji su 37%, odnosno 55% setvenih površina žita odnosno kukuruza obrađivala porodična gazdinstva.

Grafikon 10.

Udeo setvene površine žita i kukuruza u ukupnoj površini oranica, 2010

Pored žita, važnije žitarice su još i ječam, raž i ovas. Ječam se u mađarskoj regiji uzgajao na površini od 64 hiljade hektara, a u rumunskoj regiji na 31 hiljadu hektara u 2010. godini. Najveće setvene površine ječma su bile u županijama Bač-Kiškun, Bekeš (Békés) i Temeš (Timiș). Od drugih pomenutih žitarica u Južnoj Niziji (Dél-Alföld) je na većoj površini bila zasejana raž, a u županijama Zapadne (Vest) regije ovas.

Posle žitarica, u Južnoj Niziji (Dél-Alföld), drugu najveću površinu su zauzimala industrijska bilja; među kojima su najznačajnija proizvodnja suncokreta i uljane repice. Gazdinstva su proizvodila suncokret na 101 hiljadi hektara, a uljanu repicu na 35 hiljada hektara. Industrijsko bilje su, 2010. godine, približno na istoj površini uzgajali i pravna lica i porodična gazdinstva; 41% setvene površine pod industrijskim biljem je pripadalo gazdinstvima županije Bekeš (Békés). Među županijama regije, ističu se površine pod suncokretom županije Bekeš (Békés), a pod uljanom repicom županije Bač-Kiškun.

U Zapadnoj (Vest) regiji polovinu setvenih površina industrijskog bilja su obrađivala gazdinstva u županiji Temeš (Timiș). U regiji je suncokret bio zasejan na 59, a uljana repica na 25 hiljada hektara. U županiji Temeš (Timiș) je bilo 59% površina pod suncokretom i 64% površine pod uljanom repicom od ukupno zasejanih površina sa ovim kulturama u regiji.

Proizvodnja šećerne repe u obe regije je u iščezavanju, 2010. godine setvene površine ove kulture nisu dostigle ni 2.5 hiljade hektara po regiji.

Proizvodnja krmnog bilja, u velikoj meri je uslovljena sa formiranjem stočnog fonda. Površina pod krmnim biljem je u 2010. u Južnoj Niziji (Dél-Alföld) zauzimala 7,9% oranica, a u rumunskoj regiji 6,4%. Među županijama Južne Nizije (Dél-Alföld) površina pod krmnim biljem je najveća u županiji Bač-Kiškun, gde je inače i najveći stočni fond; tu se nalazi 11% ukupne površine pod krmnim biljem u državi, što je i najveća površina među županijama. Gazdinstva Južne Nizije (Dél-Alföld) su zasejala kukuruzom za silažu 13 hiljada hektara, što je 18% od ukupne površine u državi, od županija, Bač-Kiškun (Bács-Kiskun) je raspolagala sa najvećom površinom pod krmnim biljem. Površina pod lucerkom pokazuje fluktuaciju, sa tendencijom pada, u 2010. u Južnoj Niziji (Dél-Alföld) je zasejano 46 hiljada hektara lucerke. U Mađarskoj se, 13% od ukupne površine pod lucerkom, nalazi u županiji Bač-Kiškun, a 16% u ostale dve županije ove regije.

U Zapadnoj (Vest) regiji odvijala se proizvodnja zelenog krmnog bilja na 64 hiljada hektara, od toga su 74% obrađivala porodična gazdinstva. Najveća površina pod zelenim krmnim biljem bila je u županijama Krašo-Serenj (Caraș-Severin) (preko 9,3% oranica) i Hunjad (Hunedoara) (14% oranica). Istovremeno su značajne površine pod zelenim krmnim biljem u županijama Arad (Arad) i Temeš (Timiș), koje obuhvataju 38%, odnosno 32% ukupnih površina pod krmnim biljem u regiji. Kukuruz za silažu je bio posejan na 2400 hektara u regiji, a većina je pripadala pravnim licima.

U 2010 u Južnoj Niziji (Dél-Alföld) gazdinstva su proizvodila povrće na oranicama na 24 hiljade hektara, što je 44% ukupne nacionalne površine, a to je 5,3% manje nego pre 10 godina. Porodična gazdinstva su koristila 54% površine pod povrćem. Proizvodnja povrća na otvorenom i zatvorenom prostoru je bila posebno značajna u Južnoj Niziji (Dél-Alföld). U ovoj regiji se tradicionalno proizvode važnije vrste povrća na površinama većim od nacionalnog proseka i u značajnim količinama. U Južnoj Niziji (Dél-Alföld), 2010. godine, su proizvodili dinje na 68% površine od ukupne površine pod dinjom na nivou države, a ovu površinu su skoro isključivo obrađivala porodična gazdinstva. 60% površine pod crnim lukom, paradajzom i boranijom takođe se nalaze u Južnoj Niziji (Dél-Alföld), najveće površine pod paradajzom su u županiji Bekeš (Békés), pod boranijom u županiji Bač-Kiškun, a pod crnim lukom u županiji Čongrad (Csongrád). Gazdinstva Južne Nizije (Dél-Alföld) su obrađivala više od polovine ukupne površine pod šargarepom, i skoro polovinu ukupne površine pod lubenicama. Najveći udeo u proizvodnji šargarepe je bio u županiji Čongrad (Csongrád), a lubenica u županiji Bekeš (Békés).

U Zapadnoj (Vest) regiji su u 2010. godini povrće proizvodili na 4073 ha, što je bilo karakteristično za porodična gazdinstva. Među županijama rumunske regije, najvećom površinom pod povrćem je raspolagala županija Temeš (Timiș), od ukupne površine regije pod povrćem, polovinu su obrađivali u ovoj županiji. Značajne površine su zauzimale lubenice i dinje.

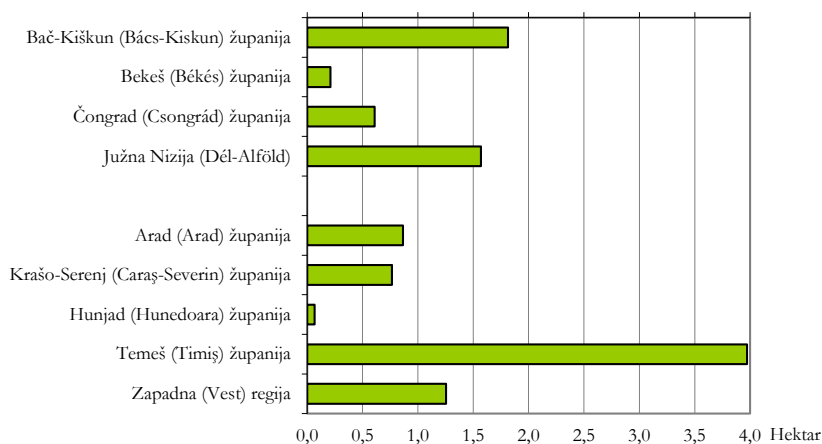
Ako posmatramo voćnjake u Južnoj Niziji (Dél-Alföld) imamo sledeću strukturu: jabuke i breskve zauzimaju po 22%, višnje19%, šljive16%, kajsije7,1%. Udeo ostalih vrsta voća pojedinačno u ukupnoj površini je manja od 5%. Od županija u županijama Bač-Kiškun (Bács-Kiskun) najveći procenat površine je pod jabukama (27%) – što značajno zaostaje od državnog proseka (39%) – zatim pod višnjama (24%) i pod šljivama (19%). U županiji Čongrad (Csongrád) 56% površine voćnjaka su breskve, a pored toga samo još površine pod jabukama prelaze 10%. U Bekeš (Békés) županiji četvrtina površine voćnjaka je pod šljivom, a udeo oraha je 18%, višanja 16% i jabuka 14%. U županijama Južne Nizije (Dél-Alföld) veći deo površine pod bobicaštim voćem je pod zovom: čak preko 90%, u županiji Čongrad (Csongrád) i Bač-Kiškun, a u županiji Bekeš (Békés) 80%. 82% voćnjaka i površina pod bobicaštim voćem su obrađivala porodična gazdinstva.

U Zapadnoj (Vest) regiji 2010. godine je, od 18 hiljada hektara što je ukupna površina pod voćnjacima, najveću površinu zauzimala šljiva (47%) i jabuka (40%). Proizvodnja jabuka se odvijala na približno istim površinama u županijama Arad (Arad), Krašo-Serenj (Caraş-Severin) i Temeš (Timiș). Najveće površine pod šljivama su bile u županiji Krašo-Serenj (Caraş-Severin), gde se nalazi 60% površine pod šljivama u regiji. Udeo ostalih vrsta voća u ukupnoj površini je manja od 3%. Pravna lica su obrađivala 44% površine voćnjaka, a porodična gazdinstva 56%. Proizvodnja bobičastog voća se odvijala na 113 ha u regiji i pretežno su se pravna lica bavila ovom proizvodnjom.

U regiji Južna Nizija (Dél-Alföld), 12 hiljada gazdinstava su proizvodili grožđe, a površina zasada je bila 19 hiljada ha. U županijama Južne Nizije (Dél-Alföld), 84% gazdinstava koja su se bavila vinogradarstvom je uzgajalo vinske sorte grožđa, 22% stono i 5,9% ostalo grožđe. Površine pod vinskim sortama zauzimale su 96%, a pod stonim i ostalim sortama 4,1%. Porodična gazdinstva su uzgajala 87% vinograda. U odnosu na 2000. godinu smanjila se površina pod vinogradima, zbog podrške krčenja vinograda, što je dovelo do nestanka vinograda kod porodičnih gazdinstava, dok se kod gazdinstava pravnih lica površina pod vinogradima udvostručila. Površina vinograda kod gazdinstava u županiji Bač-Kiškun (Bács-Kiskun) se ističe i na nivou države, jer se ovde nalazi 29% ukupne površine vinograda u Mađarskoj.

Grafikon 11.

Prosečna površina vinograda, 2010

U Zapadnoj (Vest) regiji skoro 3500 gazdinstava – većinom porodična gazdinstva – su proizvodili grožđe, a površina zasada je bila 4400 ha. Gazdinstva ove regije su proizvodila uglavnom vinske sorte grožđa, stone sorte u ukupnoj proizvodnji učestvuju samo sa 8%. Vinogradarstvom su se najviše bavila gazdinstva u županijama Arad (Arad) i Krašo-Serenj (Caraş-Severin), gde se nalazi 44% odnosno 33% vinograda regije. Prosečna veličina vinograda je bila 1,3 ha u 2010. godini; u županiji Temeš (Timiș) ta površina je bila tri puta veća.

2. Stočarstvo

Negativne tendencije u poljoprivredi najviše su došle do izražaja u stočarstvu, što je dovelo do smanjenja stočnog fonda. U Popisu 2010. godine u Južnoj Niziji (Dél-Alföld) je popisano oko 90 hiljada stočara, od toga 453 pravna lica i 89.5 hiljada porodičnih gazdinstava. U poslednjih 10 godina, konstantno se smanjuje isplativost uzgoja stoke, a prisutni su i problemi u prodaji stoke, što je uzrokovalo nagli pad stočnog fonda i broja stočara. Broj gazdinstava koje se bavi stočarstvom je jedva nešto viši od polovine broja od pre 10 godina; za 7,2% se smanjio broj pravnih lica, a broj porodičnih gazdinstava se prepолоvio.

U Zapadnoj (Vest) regiji 542 pravna lica i 67.7 hiljada porodičnih gazdinstava su uzgajali goveda (u odnosu 16 i 84% na 150 hiljada goveda što je ukupan broj goveda), a to je isti odnos kao u mađarskoj regiji. Pravna lica su u proseku imala 43 goveda, a porodična gazdinstva 2. U odnosu na 2002. godinu u regiji se smanjio broj goveda za 33%, samo je u županiji Arad (Arad), koja raspolaže sa najvećim brojem goveda – 27% ukupnog broja u regiji – smanjenje bilo manje od proseka u regiji. Udeo broja krava u ukupnom broju goveda je 88%.

U Južnoj Niziji (Dél-Alföld) je zbog nepopularnosti uzgoja svinja došlo do smanjenja broja svinja, pa je u 2010. godini popisano 844 hiljada svinja, što je za 600 hiljada manje nego 2000. godine. U gazdinstvima Južne Nizije (Dél-Alföld) je uzgajano 2010. godine 26% ukupne proizvodnje svinje u državi. Od ukupnog broja svinja u regiji, 39% su uzgajala gazdinstva u županiji Bač-Kiškun, 37% u županiji Bekeš (Békés) i 24% u županiji Čongrad (Csongrád). U 2010. godini, najveće smanjenje broja svinja zabeleženo je na porodičnim gazdinstvima, u županiji Bač-Kiškun (Bács-Kiskun) gde se broj svinja smanjio za 61%, u županiji Bekeš (Békés) za 63%, a u županiji Čongrad (Csongrád) za 59%. Još izraženiji pad broja krmača nagoveštava dalji pad broja svinja. U 2010. godini udeo krmača u ukupnom broju svinja iznosio je 7,7%.

U gazdinstvima Zapadne (Vest) regije je 2010 popisano 740 hiljada svinja, što je u 79% u odnosu na 2002.godinu. U vlasništvu pravnih lica je bilo 82% svinja. Najviše svinja (637 hiljada) su uzgajala gazdinstva županije Temeš (Timiș). Na nivou regije, 87 hiljada krmača čini 12% ukupnog broja svinja.

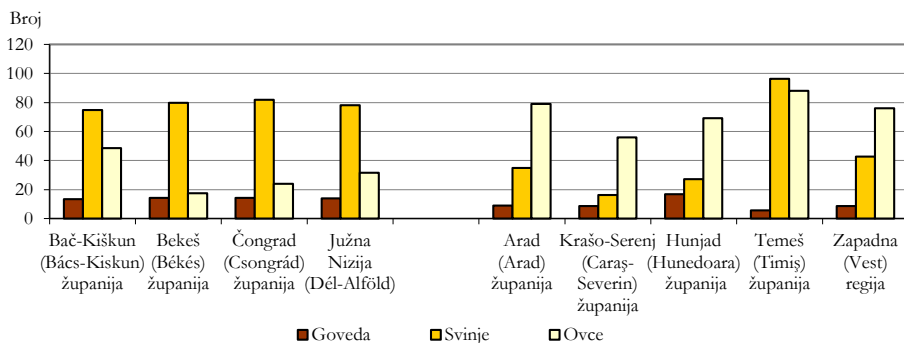
U Južnoj Niziji (Dél-Alföld) 2010. gazdinstva su uzgajala 341 hiljadu ovaca, od toga su 93% uzgajala porodična gazdinstva. U poređenju sa 2000. godinom, došlo je do povećanja broja ovaca od 1,2%. Najviše ovaca je bilo kod gazdinstava županije Bač-Kiškun, 18% od ukupnog broja ovaca u državi.

U Zapadnoj (Vest) regiji 2010. godine su uzgajali 1317 hiljada ovaca, što je za jednu trećinu više nego 2002. godine; najviše se broj ovaca i to za više od 50%, povećao u županijama Temeš (Timiș) (gde se uzgaja 44% ukunog broja ovaca u regiji) i Arad (Arad) (gde se uzgaja 27% ukunog broja ovaca u regiji).

U 2010. godini su gazdinstva u Južnoj Niziji (Dél-Alföld) uzgajala 7190 hiljada kokošaka, što je 20% ukupnog broja kokošaka u državi. U Zapadnoj (Vest) regiji je popisano 3211 hiljada kokošaka, najviše u županiji Temeš (Timiș).

Grafikon 14.

Broj goveda, svinja i ovaca na 100 ha poljoprivredne površine, 2010

Postoje značajne razlike u pokazatelju o broju stoke na 100 ha poljoprivrednog zemljišta među regijama, županijama i vrstama stoke. U Južnoj Niziji (Dél-Alföld) broj goveda i svinja po poljoprivrednoj površini veći je za 50% nego u Zapadnoj (Vest) regiji, a broj ovaca nije dostigao ni polovinu broja ovaca u rumunskoj regiji.

REGION VOJVODINE

Vojvodina je jedan od pet regiona u Republici Srbiji, koji zauzima 21.614 km² severnog dela zemlje i čini 26% od ukupne površine Srbije. U regionu Vojvodine prema Popisu stanovništva 2011, živi 1.931.809 stanovnika, što je 24% od ukupne populacije Republike Srbije.

Region Vojvodine se sastoji od sedam oblasti (NUTS3) i to su:

- Zapadnobačka,
- Južnobačanska,
- Južnobačka
- Severnobačanska,
- Severnobačka
- Srednjobanatska i
- Sremska oblast.

Grafikon 1.

Region Vojvodine

U regionu Vojvodine ima ukupno 147.624 poljoprivrednih gazdinstava od kojih je 146.269 porodična poljoprivredna gazdinstva (99,1%). Najveći broj gazdinstava specializovan je za biljnu proizvodnju (72.132).

Poljoprivredom se bavi 296.111 stanovnika što čini 17,9% od ukupno radno sposobnog stanovništva u regionu Vojvodine. Od ukupnog broja lica koja se bave poljoprivredom, 38, 3% su žene.

Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta u regionu Vojvodine je 1.681.209 ha od čega se koristi više od 95%.

Prosečna veličina korišćenog poljoprivrednog zemljišta po gazdinstvu u regionu Vojvodine iznosi 10,9 ha, dok je prosečna veličina oranica i bašta 9,9 ha po gazdinstvu. U region Vojvodine dominiraju površine pod oranicama i baštama, čak 91,1% od ukupno korišćenog poljoprivrednog zemljišta.

Od važnijih ratarskih useva gaje se: pšenica, kukuruz, šećerna repa, suncokret i soja. Ako se posmatra proizvodnja ovih kultura u periodu od deset godina može se zaključiti da je kod svih kultura došlo do povećanja proizvodnje u odnosu na 2004. godinu i to: kod pšenice za 3,4%, kukuruza za 6%, šećerne repe za 7,7%, suncokreta za 16,1% i soje za 19,4%.

Kada je reč o poljoprivrednoj mehanizaciji, treba napomenuti da u regionu Vovodine ima 107.745 dvoosovinskih traktora od čega se najveći broj nalazi u Južnobačkoj oblasti, 21.912.

Na 100 hektara korišćenog poljoprivrednog zemljišta u regionu Vojvodine, upotrebljava se 7 dvoosovinskih traktora. Najveći broj traktora na 100 hektara korišćenog poljoprivrednog zemljišta ima u Sremskoj oblasti, što iznosi 9.

U regionu Vojvodine, koristi se 10.212 kombajna, što je 0,7 kombajna na 100 hektara oranične površine.

U Regionu Vojvodine zastupljeno je i stočarstvo. Od ukupnog broja uslovnih grla stoke, 686 386 koliko ima u regionu Vojvodine, 23% se nalazi u Južnobačkoj oblasti i iznosi 158.140 uslovnih grla stoke. Južnobačka oblast je na prvom mestu i po broju broju uslovnih grla stoke (LSU) na 100 hektara korišćenog poljoprivrednog zemljišta, sa 55 grla na 100 hektara korišćenog poljoprivrednog zemljišta.

Od stoke, najviše se gaje goveda, svinje, ovce i živina. Najbrojnija vrsta stoke koja se gaji u region Vojvodine su svinje, kojih ima 1.398.496, od čega se najveći broj nalazi u Južnobačkoj oblasti, 24% od ukupnog broja svinja u region.

Ako se posmatra proizvodnja važnijih vrsta stoke u periodu od deset godina može se zaključiti da je povećan broj grla goveda za 14%, da je broj svinja smanjen za 10,3% kao i da se broj grla živine povećan za 93% u odnosu na 2004. godinu.

Ukupan broj godišnjih jedinica rada (AWU) angažovane radne snage u poljoprivredi u Regionu Vojvodine iznosi 137.964. Najveći broj godišnjih jedinica rada, utrošeno je za poljoprivredne aktivnosti od strane nosilaca gazdinstava (44,5%), od strane članova porodice i rodjaka koji obavljaju poljoprivredne aktivnosti 34,2% , stalno zaposlelih na gazdinstvima 12,3% i od strane sezonske radne snage i lica angažovanih na osnovu ugovora, 8,9%.

Tabela 1.

Region Vojvodine – glavne karakteristike

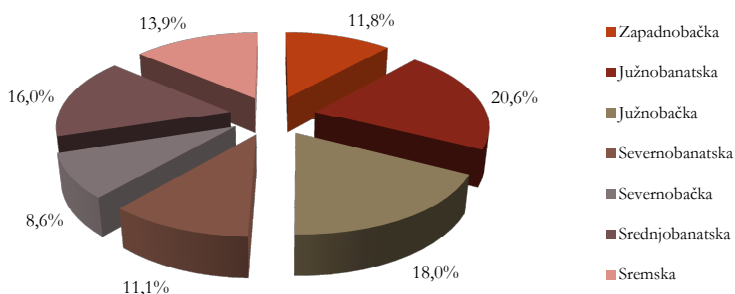
	Stanovništvo, broj	Površina, km ²	Poljoprivredno zemljište, ha	Poljoprivredna gazdinstva, broj			Godišnje jedinice rada, broj	Uslovna grla, broj
				ukupno	porodična	pravna lica		
Zapadnobačka	188 087	2 488	198 075	18 337	18 196	141	16 425	71 002
Južnabanatska	293 730	4 246	346 413	25 629	25 359	270	22 963	84 222
Južnobačka	615 371	4 026	302 322	31 867	31 547	320	29 238	158 140
Severnobanatska	147 770	2 328	186 247	14 345	14 231	114	13 239	78 873
Severnobačka	186 906	1 784	144 993	11 361	11 223	138	12 082	86 629
Srednjobanatska	187 667	3 257	269 663	16 772	16 630	142	15 791	84 416
Sremska	312 278	3 485	233 496	29 313	29 083	230	28 226	123 104
Region Vojvodine	1 931 809	21 614	1 681 209	147 624	146 269	1 355	137 964	686 386

Južnobanatska oblast zauzima najveću površinu regiona Vojvodine (20%).

U Južnobačkoj oblasti nalazi se najveći broj poljoprivrednih gazdinstava, najviše se gaji stoke i najveći je broj utrošenih AWU u poljoprivrednim aktivnostima.

Grafikon 2.

Učešće poljoprivredne površine oblasti u ukupnoj poljoprivrednoj površini regiona Vojvodine

Najveća površina poljoprivrednog zemljišta nalazi se u Južnobanatskoj oblasti i čini 20% od ukupnog poljoprivrednog zemljišta u Vojvodini, dok je Severnobačka oblast, oblast sa najmanjom površinom poljoprivrednog zemljišta.

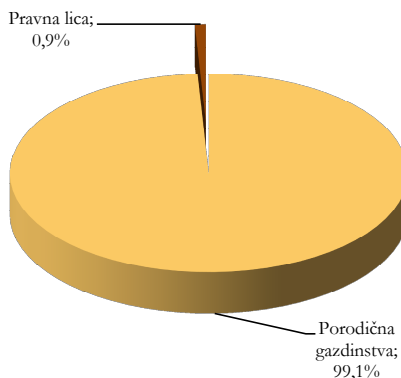
Tabela 2.

Zastupljenost glavnih pokazatelja u Regionu Vojvodine

	Učešće poljoprivrednog zemljišta u ukupnoj površini, %	Učešće angažovane radne snage u poljoprivredi u ukupnom radon sposobnom stanovništvu (preko 15 godina), %	Učešće porodičnih gazdinstava u ukupnom broju gazdinstava u oblasti, %	Učešće gazdinstava pravnih lica u ukupnom broju gazdinstava u oblasti, %
Zapadnobačka	79,6	22,3	99,2	0,8
Južnobanatska	81,6	20,6	98,9	1,1
Južnobačka	75,1	12,0	99,0	1,0
Severnobanatska	80,0	22,1	99,2	0,8
Severnobačka	81,3	14,7	98,8	1,2
Srednjobanatska	82,8	20,8	99,2	0,8
Sremska	67,0	22,3	99,2	0,8
Region Vojvodine	77,8	17,9	99,1	0,9

Grafikon 3.

Učešće broja gazdinstava prema pravnom statusu u regionu Vojvodine

Učešće gazdinstava pravnih lica u ukupnom broju gazdinstava u regionu Vojvodine iznosi svega 0,9%, i koriste 27% ukupne površine poljoprivrednog zemljišta u regionu.

Oblast sa najvećim brojem gazdinstava pravnih lica, je Južnobačka oblast sa 320 gazdinstava, dok je oblast sa najvećem učešćem gazdinstava pravnih lica u ukupnom broju gazdinstava na svojoj teritoriji Severnobačka oblast, od ukupnog broja od 11.361 gazdinstva, 138 su gazdinstava pravnih lica.

Tabela 3.

Poljoprivredna gazdinstva prema tipu proizvodnje

	Poljoprivredna gazdinstva, broj				Učešće broja gazdinstava, %		
	ukupno	specijalizovana za stočarstvo	specijalizovana za biljnu proizvodnju	mešovita proizvodnja	specijalizovana za stočarstvo	specijalizovana za biljnu proizvodnju	mešovita proizvodnja
Zapadnobačka	18 337	5 827	7 973	4 537	32	43	25
Južnobačanska	25 629	5 536	14 885	5 208	22	58	20
Južnobačka	31 867	9 181	16 476	6 210	29	52	19
Severnobačanska	14 345	3 002	7 374	3 969	21	51	28
Severnobačka	11 361	2 836	5 641	2 884	25	50	25
Srednjobanatska	16 772	4 930	7 968	3 874	29	48	23
Sremska	29 313	8 679	11 815	8 819	30	40	30
Region Vojvodine	147 624	39 991	72 132	35 501	27	49	24

U Vojvodini su najzastupljenija gazdinstva koja su specijalizovana za biljnu proizvodnju I to za proizvodnju žitarica (55.546 gazdinstava). Od ukupnog broja gazdinstava specijalizovanih za biljnu proizvodnju, u Južnobačkoj oblasti se nalazi, 52%.

Grafikon 4.

Učešće broja gazdinstava prema tipu proizvodnje u region Vojvodine

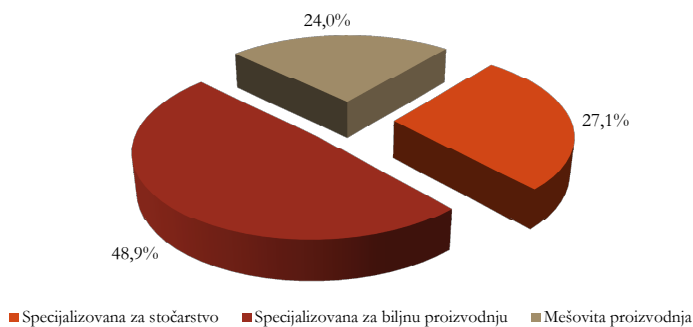

Tabela 4.

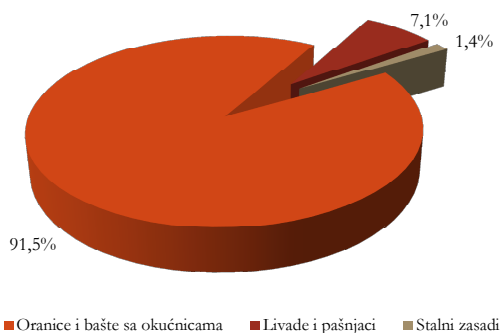
Korišćeno poljoprivredno zemljište po kategorijama

(ha)

	Korišćeno poljoprivredno zemljište	Okućnica	Oranice i bašte	Livade i pašnjaci	Stalni zasadi		
					voćnjaci	vinogradi	ostalo
Zapadnobačka	191 356	647	179 435	9 662	1 473	103	35
Južnobanatska	319 595	1 052	292 069	22 273	2 291	1 783	126
Južnobačka	286 793	953	274 012	7 953	2 636	1 076	164
Severnobanatska	178 301	373	154 501	21 821	1 330	254	22
Severnobačka	140 269	338	133 571	2 925	2 893	490	53
Srednjobanatska	263 386	681	218 873	42 595	1 090	126	23
Sremska	229 195	1 703	213 715	7 409	5 153	1 172	44
Region Vojvodine	1 608 896	5 747	1 466 176	114 638	16 865	5 003	468

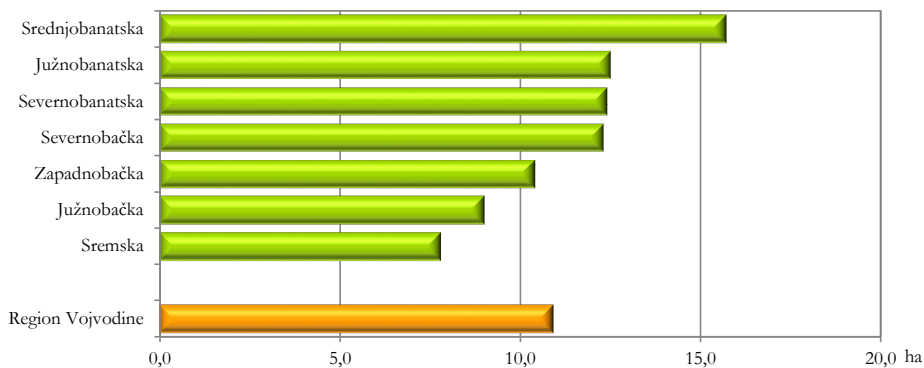
Grafikon 5.

Korišćeno poljoprivredno zemljište po kategorijama, region Vojvodine

Grafikon 6.

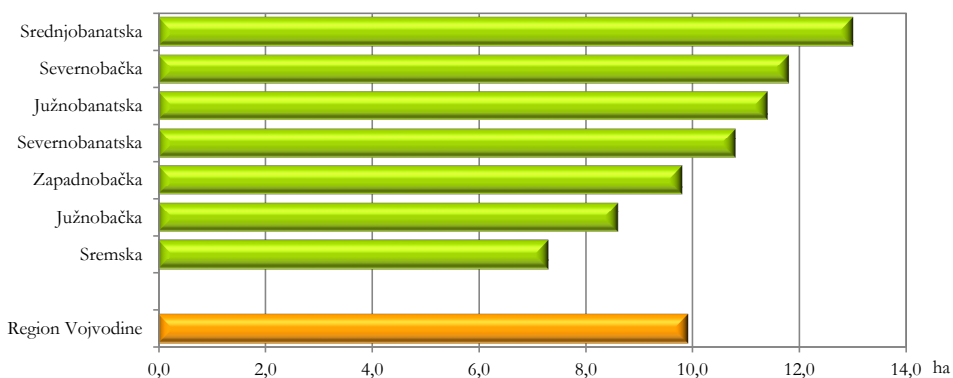
Prosečna veličina korišćenog poljoprivrednog zemljišta po gazdinstvu, po oblastima

Najveća prosečna površina korišćenog zemljišta je u Srednjobanatskoj oblasti (15,7 ha), dok je najmanja u Sremskoj oblasti i iznosi 7,8 ha po gazdinstvu.

Grafikon 7.

Prosečna veličina oraninaci bašta po gazdinstvu, po oblastima

Najveću površinu oranica i bašta koriste gazdinstva u Srednjobanatskoj oblasti 13 ha po gazdinstvu, dok je najmanja površina oranica i bašta po gazdinstvu u Sremskoj oblasti (7,3 ha).

Tabela 5.

Broj poljoprivredni gazdinstava prema veličini korišćenog poljoprivrednog zemljišta

	Ukupno	Bez zemljišta	≤ 1 ha	> 1 ≤ 2 ha	> 2 ≤ 5 ha	> 5 ≤ 10 ha	> 10 ≤ 50 ha	50 ha <
Zapadnobačka	18 337	980	6 635	2 921	3 330	1 835	1 965	671
Južnobačanska	25 629	812	8 023	3 341	4 608	3 425	4 190	1 230
Južnobačka	31 867	814	10 959	4 565	5 893	3 635	4 019	982
Severnobačanska	14 345	427	3 486	2 244	3 331	2 211	2 101	545
Severnobačka	11 361	649	3 057	1 766	2 326	1 398	1 613	552
Srednjobačanska	16 772	592	5 310	2 141	2 864	2 262	2 700	903
Sremska	29 313	780	10 044	4 191	5 917	4 193	3 528	660
Region Vojvodine	147 624	6 054	47 514	21 169	28 269	18 959	20 116	5 543

Najveći broj gazdinstava u Vojvodini koristi poljoprivredno zemljište površine do 1 ha, ukupno 32,2% i to u Južnobačkoj oblasti (34%). Gazdinstava bez zemljišta ima 4,1%, gazdinstava sa površinom zemljišta od 1 do 2 ha ima oko 14,3%, od 2 do 5ha, 19,1%, od 5 do 10ha 12,8%, od 10 do 50 ha 13,6%, dok gazdinstava koja koriste preko 50 ha zemljišta ima svega 3,8%.

Tabela 6.

Korišćeno poljoprivredno zemljište prema razredima veličine korišćenog poljoprivrednog zemljišta

(ha)

	Ukupno	≤ 1 ha	> 1 ≤ 2 ha	> 2 ≤ 5 ha	> 5 ≤ 10 ha	> 10 ≤ 50 ha	50 ha <
Zapadnobačka	191 356	2 510	4 142	10 723	12 757	42 511	118 713
Južnobačanska	319 595	3 095	4 813	15 181	24 493	90 595	181 418
Južnobačka	286 793	3 846	6 553	19 114	25 825	86 625	144 831
Severnobačanska	178 301	1 686	3 260	10 935	15 651	42 997	103 772
Severnobačka	140 269	1 353	2 557	7 599	9 949	34 682	84 130
Srednjobačanska	263 386	1 781	3 080	9 505	16 277	58 821	173 923
Sremska	229 195	3 696	6 058	19 631	29 815	70 571	99 424
Region Vojvodine	1 608 896	17 968	30 462	92 689	134 766	426 802	906 209

Treba napomenuti da najviše zemljišta koriste gazdinstva koja imaju preko 50 ha površine, što ukupno iznosi 56,3% od ukupnog korišćenog poljoprivrednog zemljišta u Vojvodini. U kategoriji gazdinstava do 1 ha zemljišta, učešće korišćenog poljoprivrednog zemljišta u ukupnom poljoprivrednom zemljištu u Vojvodini je svega 1,1%.

Tabela 7.

Površine najzastupljenijih useva na teritoriji Vojvodine

(ha)

	Pšenica	Kukuruz	Šećerna repa	Suncokret	Soja
Zapadnobačka	38 032	70 987	17 976	13 962	25 133
Južnobanatska	55 479	140 186	6 105	58 371	18 188
Južnobačka	44 996	97 293	15 875	8 961	82 870
Severnobanatska	38 743	62 342	4 702	24 213	3 373
Severnobačka	33 613	62 774	4 324	14 298	3 073
Srednjobanatska	64 501	89 912	4 443	39 612	4 755
Sremska	54 928	86 810	12 235	8 756	28 851
Region Vojvodine	330 293	610 304	65 660	168 173	166 242

Grafikon 8.

Kretanje proizvodnje važnijih ratarskih kultura (2004-2013), region Vojvodine

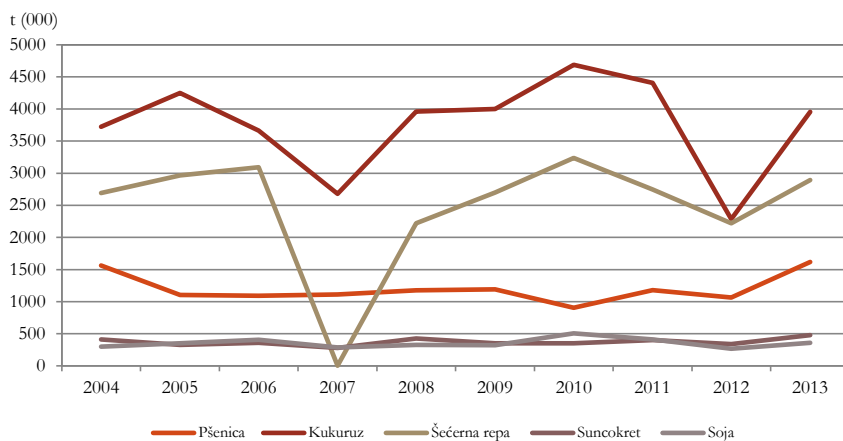

Tabela 8.

Broj goveda, svinja, ovaca i živine

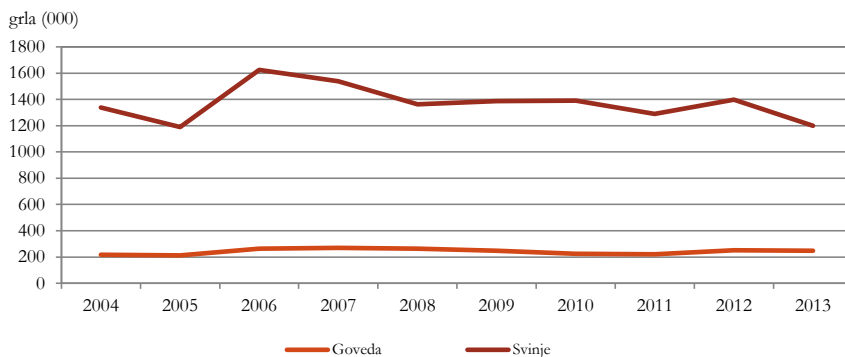
(broj, 000)

	Goveda	Svinje	Ovce	Živina
Zapadnobačka	29 812	155 919	24 981	702
Južnobanatska	27 021	133 741	48 030	2 676
Južnobačka	47 537	332 512	52 632	3 005
Severnobanatska	38 326	163 956	41 642	404
Severnobačka	33 962	198 441	21 113	1 163
Srednjobanatska	38 936	85 974	41 481	2 807
Sremska	36 840	327 953	41 895	1 216
Region Vojvodine	252 434	1 398 496	271 774	11 973

Najzastupljenija vrsta stoke u regionu Vojvodine jesu svinje. Najveći broj svinja gaji se u Sremskoj oblasti, 23,4%, dok je Južnobačka oblast sa 18,8%, oblast sa najvećim brojem goveda u regionu Vojvodine.

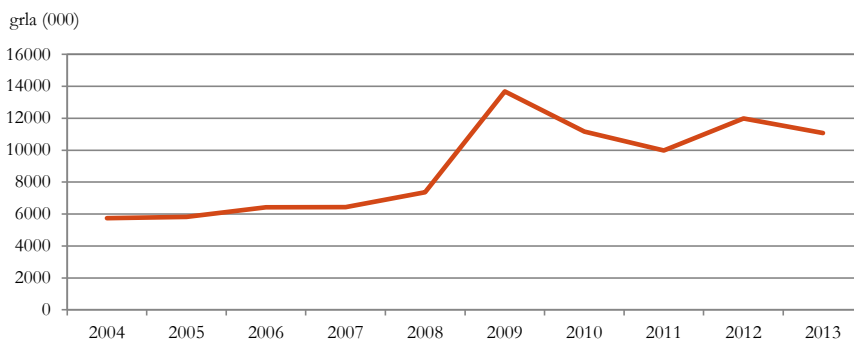
Grafikon 9.

Kretanje broja grla goveda i svinja (2004-2013), region Vojvodine

Grafikon 10.

Kretanje broja grla živine (2004-2013), region Vojvodine

Grafikon 11.

Broj goveda, svinja i ovaca na 100 hektara korišćenog poljoprivrenog zemljišta

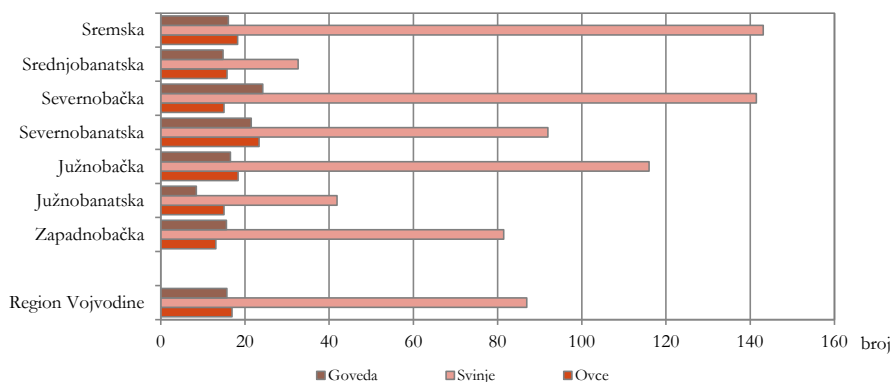

Tabela 9.

Gazdinstva prema i godišnje jedinice rada starosti menadžera

	Poljoprivredna gazdinstva, broj					Godišnje jedinice rada (AWU), broj				
	do 35	35-44	45-54	55-64	65 i više	do 35	35-44	45-54	55-64	65 i više
Zapadnobačka	1 318	2 541	4 323	5 539	4 616	1 475	3 049	4 497	4 749	2 654
Južnobanatska	1 766	3 495	5 914	7 805	6 649	2 411	3 536	5 483	6 993	4 541
Južnobačka	2 454	4 616	7 635	9 263	7 899	2 619	4 859	8 321	9 201	4 239
Severnobanatska	1 210	2 101	3 629	3 920	3 485	1 286	2 459	3 997	3 401	2 095
Severnobačka	963	1 746	2 641	3 170	2 841	1 483	2 371	3 351	3 023	1 854
Srednjobanatska	1 409	2 498	4 214	4 849	3 802	1 522	3 234	4 681	4 038	2 316
Sremska	1 865	3 911	7 736	8 789	7 012	2 276	4 578	8 168	8 423	4 782
Region Vojvodine	10 985	20 908	36 092	43 335	36 304	13 074	24 084	38 498	39 827	22 481

Od ukupnog broja menadžera od 147.624, koliko ima i gazdinstava u region Vojvodine, najviše je menadžera starih između 55 i 64 godine (29,4%). Učešće mladih menadžera do 35 godina u ukupnom broju menadžera u regionu je 7,4%.

Grafikon 12.

Obuka menadžera na gazdinstvima, region Vojvodine

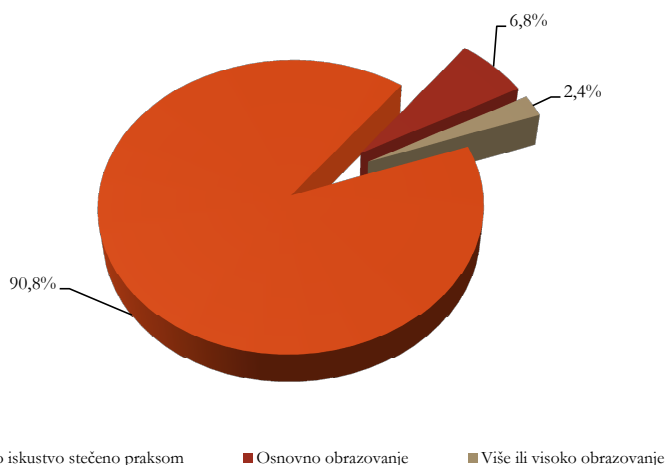

Tabela 10.

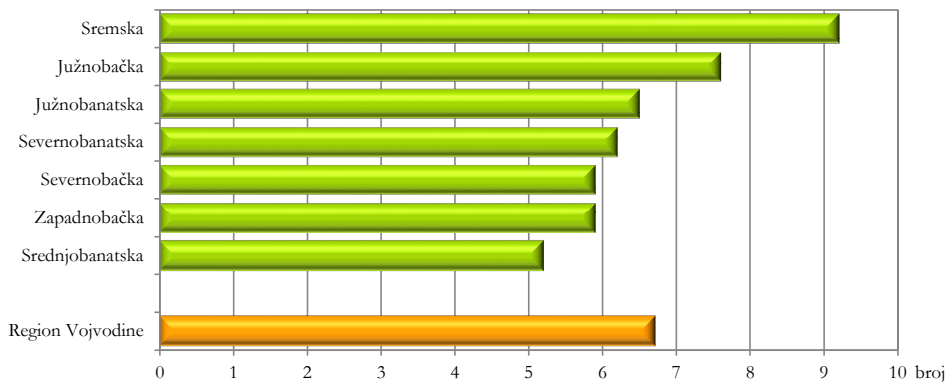
Mehanizacija u regionu Vojvodine

	Jednoosovinski traktori, broj		Dvoosovinski traktori, broj		Kombajni, broj	
	vlastiti	korišćeni	vlastiti	korišćeni	vlastiti	korišćeni
Zapadnobačka	1 267	1 161	11 251	10 855	1 140	1 085
Južnobańska	2 028	1 817	20 644	19 984	1 922	1 865
Južnobačka	1 747	1 596	21 912	21 339	2 186	2 123
Severnobanatska	1 412	1 270	10 993	10 765	1 190	1 122
Severnobačka	861	786	8 291	8 078	1 120	1 073
Srednjobanatska	1 677	1 498	13 605	13 225	1 611	1 524
Sremska	1 615	1 497	21 049	20 726	1 484	1 420
Region Vojvodine	10 607	9 625	107 745	104 972	10 653	10 212

Od ukupnog broja dvoosovinskih traktora u vlasništvu u regionu Vojvodine od 107.745, čak 97,4% je korišćeno u poljoprivrednoj 2011/2012 godini. Slična je situacija i kada su u pitanju kombajni gde je od ukupnog broja 10.653, korišćeno 95,9%.

Grafikon 13.

Broj dvoosovinskih traktora na 100 hektara korišćenog poljoprivrednog zemljišta

INTRODUCTION

The European Union ensures the information needed for the shaping and execution of the Common Agricultural Policy (CAP) through the system of agricultural structural surveys. The system consists of coherent surveys: full-scale basic censuses conducted every ten years and representative farm structure surveys in interim periods, repeated every 2 or 4 years.

The agricultural census in the year 2010 was conducted in line with the regulations of the European Union both in Hungary and Romania. Agriculture in Hungary's Southern Great Plain and Romania's West Regions are presented in the first part of our publication based on data of the agricultural census held in 2010. The questionnaires applied in the course of the censuses were similarly structured in both regions, and major criteria were more or less the same, however, when evaluating data, comparisons were hampered by disparities resulting from the different economic structure of the two countries. Comparisons were also hampered by specific groupings of agricultural products, used in agriculture in Romania, differing from the Hungarian ones. Because of the above-mentioned characteristics the groupings in use in Hungary could not be applied in all cases when presenting the results of the census in the Romanian region.

During the analysis Hungary's data for the year 2010 are compared with the year 2000 census's data, while data of the Romanian region with data of the census made in the area of Romania in 2002. Mainly only those data are included in the publication that are available in both regions.

Because of declining profitability in agriculture many people give up farming in both regions. Despite the decrease in the number of people living on agriculture, the agricultural character of Southern Great Plain has persisted. On account of unemployment hitting the region, and the significant decrease in the number of jobs agricultural activities around the house may gain in importance and may contribute to improving the population maintaining capacity of settlements. A considerable proportion of the population live on agriculture in West Region, too, but the shares of industry and services tend to be dominant in the region. The performance of agriculture is more even in the Hungarian region, while there are significant disparities between agricultural activities in the different counties in the Romanian region, which is influenced by topographical conditions in the region.

In addition to agricultural comparisons across the regions, results of crop production and animal farming in the different counties are also touched on in the publication, without ranking counties based on their activities.

The general agricultural census was carried out in Serbia, too, in 2012, during which the Statistical Office of the Republic of Serbia conducted the survey of holdings fully based on the methodological descriptions and rules of EUROSTAT (Regulation (EC) No 1166/2008 of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008).

Data on the structure of holdings in Vojvodina, published in the study, come from the 2012 general agricultural census, while time series for the values of production of major produce and for livestock from annual data collections of the Statistical Office of the Republic of Serbia.

As the latest general agricultural census was made in former Yugoslavia in 1960, the results are not comparable over time because of territorial changes since then.

AGRICULTURE IN HUNGARIAN SOUTHERN GREAT PLAIN AND ROMANIAN WEST REGIONS

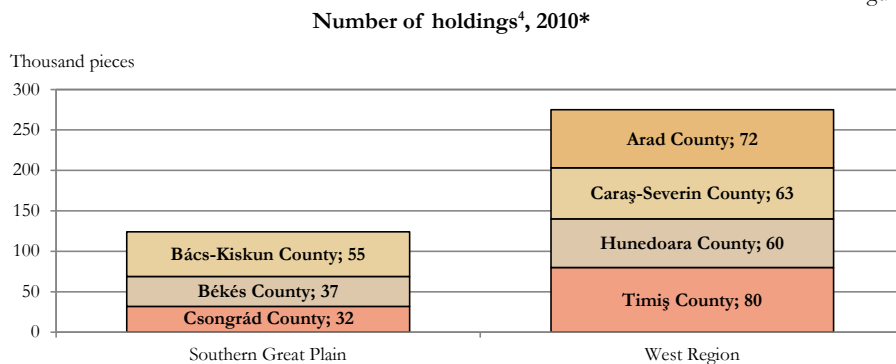
I. CONDITIONS OF AGRICULTURAL PRODUCTION

Agricultural endowments in Southern Great Plain are above the average even in international comparisons; good-quality soil and climatic endowments permit the production of almost all temperate-zone crops. Agricultural production has approximately the same significance in its counties, in addition, viticulture and fruit production on the sandy soil of Bács-Kiskun County and cereals production in Békés and Csongrád Counties are of national significance. Because of topographical endowments in West Region, conditions are not everywhere suitable for agriculture; therefore, the share of the section by counties shows considerable differences. Both regions have an important role in agricultural production in their countries, which is also expressed by the gross value added produced by the branch. According to data for 2010, agriculture in the Hungarian region represented 22.7% of the national gross value added produced by the branch, and 9.3% of the gross value added of its own region. 12.1% of the gross value added of agriculture in Romania was produced in West Region, which was 7.6% of the gross value added of the region.

1. Number of holdings

According to the agricultural census in the year 2010, 124 thousand holdings, some two-tenths of Hungary's agricultural economy operated in Southern Great Plain, the proportion of agricultural enterprises was 18% and that of private holdings 22% within Hungary. Compared to the census in the year 2000 the number of agricultural enterprises in the Hungarian region increased by 33%, however, that of private holdings did not reach even 60% of what was registered at the beginning of the decade. 47% of the 1,627 agricultural enterprises in the region had headquarters in Bács-Kiskun County, 31% in Békés County and some 22% in Csongrád County. 44%, the largest proportion of private holdings were also farming in Bács-Kiskun County, the share of units was 30% in Békés County and 26% in Csongrád County. Compared to ten years earlier the number of agricultural enterprises – exceeding even the national rate – grew the most, by 59% in Bács-Kiskun County, while that of private holdings fell at the highest pace, by 43% here.

Figure 1

* Including holdings only providing services.

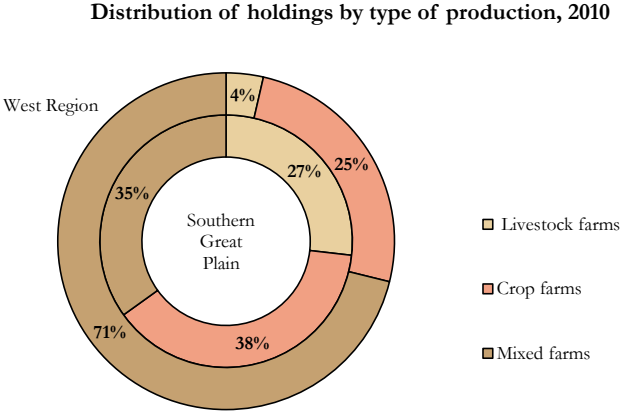
⁴ Holdings=total of agricultural enterprises and private holdings.

7.1% of agricultural units in Romania, nearly 274 thousand holdings were surveyed in West Region in 2010, agricultural enterprises represented 14%, while private holdings 7.0%. In counties of the Romanian region 4,164 agricultural enterprises and nearly 270 thousand private holdings operated, the number of the former grew more than one-and-a-half-fold, while that of the latter decreased by a quarter compared to those in the year 2002. 37% of agricultural enterprises in the region were farming in Timiș County, 28% in Arad County, 18% in Caraș-Severin County and 17% in Hunedoara County. Out of private holdings, too, the largest share, 29% was represented by holdings in Timiș County. In all the four counties there are significant expansions in the number of agricultural enterprises and more moderate decreases in that of private holdings than in Hungarian counties'. The number of agricultural enterprises went up the most, by 74% in Timiș County, and that of private holdings fell the least, by 11% in Caraș-Severin County compared to those in the year 2002. Over 98% of holdings operated as private holdings in both regions.

1.1. Composition of holdings by type of production

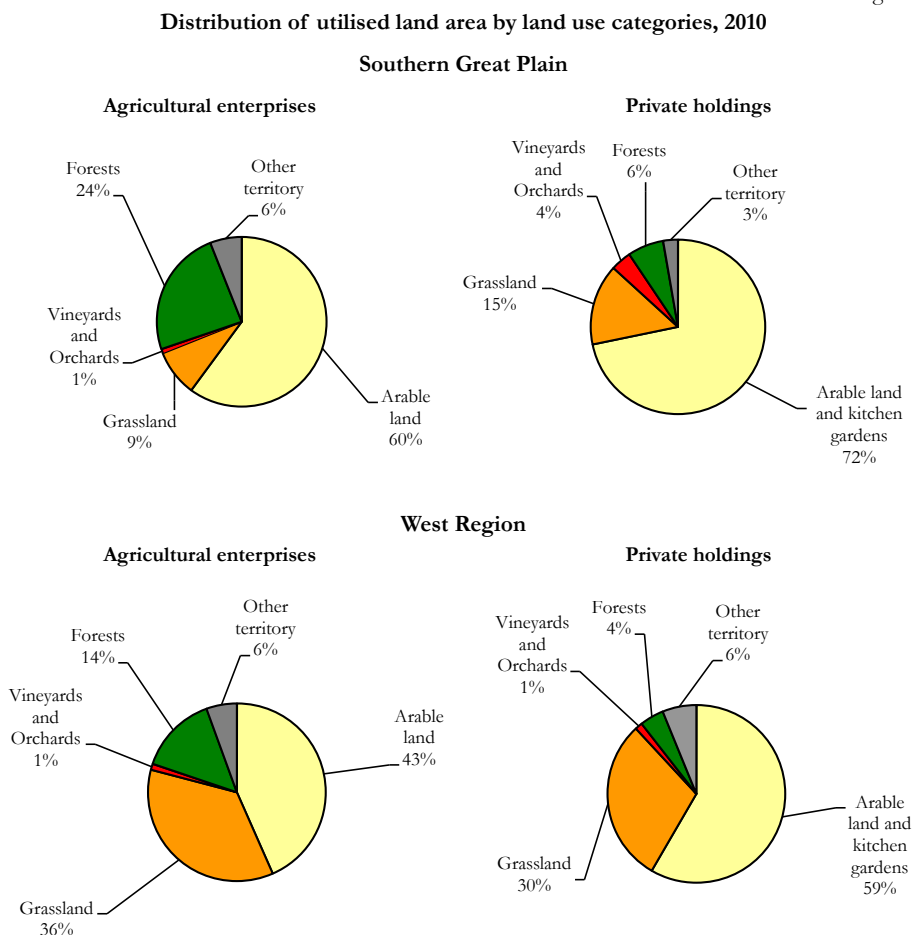
In holdings of the regions the decrease in the number of holdings implied the modification of the structure by type of production; the proportion of crop-producing holdings grew considerably, and that of livestock-keeping holdings slightly, however, the number of holdings engaged in mixed farming decreased. In Southern Great Plain there were 47 thousand crop-producing and some 33 thousand livestock-keeping holdings at the time of the year 2010 census, 43 thousand holdings pursuing mixed farming and 162 farms only providing agricultural services. Fall in the profitability of production did not affect holdings belonging to the different types of farming in the same way in the last few decades, therefore, mainly those declined in number whose profitability deteriorated more markedly than the average. Because of livestock farming, which can be classified to the least profitable category, the numbers of livestock-keeping farms and holdings pursuing mixed farming lessened relatively more markedly, by 40% and 51% respectively, while that of crop-producing ones was down at a more moderate pace than these, by 28% in comparison with the year 2000. In 2010 there were only a quarter as many units providing solely agricultural services as in the year 2000. The number of **private holdings** was cut markedly in all types of production, and that of mixed farms the most, by over 50%, though there were 40% less livestock-keeping farms, too, in 2010. Out of **agricultural enterprises** 25% less were engaged in livestock keeping and 5.2% less in crop production than in 2000, however, more than twice as many in mixed farming.

Figure 2

vineyards and grassland), some 15% was forests, and unutilised agricultural area and other area belonging to holdings represented 4.5% together. Within the land area of agricultural enterprises the proportion of agricultural area is lower, while that of forests is higher than the respective proportions for private holdings.

Figure 4

2.1 million hectares of land area were utilised in holdings in West Region in 2010, 58% of which by agricultural enterprises and 42% by private holdings. Within this, agricultural area accounted for 84%, forests 10% and other area 5.8%. Similarly to agriculture in Southern Great Plain, agricultural enterprises here, too, had larger areas of forests and smaller agricultural areas than private holdings.

2.1. Concentration of agricultural area

1,256 agricultural enterprises and nearly 109 thousand private holdings **utilised agricultural area** in Southern Great Plain in 2010, the number of agricultural enterprises increasing one and a half times higher compared to ten years earlier, while that of private holdings falling to 55%. 40% (428 thousand hectares) of the utilised agricultural area of 1.1 million hectares was cultivated by agricultural enterprises and 60% (651 thousand hectares) by private holdings.

While the number of holdings utilising agricultural area decreased at a substantial rate (by 44%), agricultural area became merely 0.3%, some 3 thousand hectares less. As a consequence of this the average agricultural land area of holdings in the region in Hungary grew from 5.5 hectares in the year 2000 to 9.8 hectares by 2010. The average for private holdings was 6.0 hectares, that for agricultural enterprises 340.4 hectares, the former being 2.8 hectares more, the latter 202.9 hectares less than in the year 2000.

Table 1

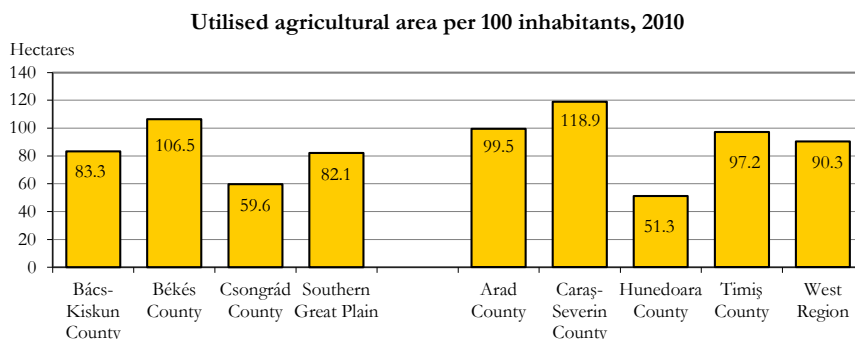
Number and average agricultural area of holdings utilising agricultural area, 2010

Area	Number of			Average land area of		
	agricultural enterprises	private holdings	all holdings	agricultural enterprises	private holdings	all holdings
				hectares		
Bács-Kiskun County	560	48 889	49 449	278.8	5.8	8.9
Békés County	401	31 370	31 771	411.4	7.1	12.2
Csongrád County	295	28 476	28 771	360.8	5.1	8.8
Southern Great Plain	1 256	108 735	109 991	340.4	6.0	9.8
Arad County	1 162	69 436	70 598	224.0	2.8	6.4
Caraş-Severin County	694	57 773	58 467	301.8	3.0	6.5
Hunedoara County	714	57 649	58 363	124.5	2.6	4.1
Timiş County	1 518	75 197	76 715	262.5	3.5	8.6
West Region	4 088	260 055	264 143	234.1	3.0	6.6

4,088 agricultural enterprises and somewhat more than 260 thousand private holdings cultivated agricultural area in West Region, the former farming on 957.1 thousand hectares and the latter on 774.3 thousand hectares. The number of agricultural enterprises utilising agricultural area was up by 59% compared to the year 2002, that of private holdings utilising agricultural area diminished by 24%, while utilised land area became 0.7% and 14% less respectively. As a consequence of this the average agricultural area of holdings in the region in Romania increased from 5.4 hectares in the year 2002 to 6.6 hectares by 2010, agricultural enterprises cultivating 234.1 hectares and private holdings 3.0 hectares on average, the former declining by 140.2 hectares and the latter growing by 0.3 hectare. The average agricultural area of agricultural enterprises was the largest in Caraş-Severin County (301.8 hectares) and the smallest in Hunedoara County (124.5 hectares), while the averages of private holdings ranged between 3.5 hectares in Timiş County and 2.6 hectares in Hunedoara County.

Utilised agricultural area per 100 inhabitants was 82.1 hectares in Southern Great Plain in 2010. Out of counties in the region the value of the indicator was outstanding in Békés County (106.5 hectares). The indicator as a proportion of population came to 90.3 hectares in West Region, and Caraş-Severin County's value of 118.9 hectares was the highest among counties.

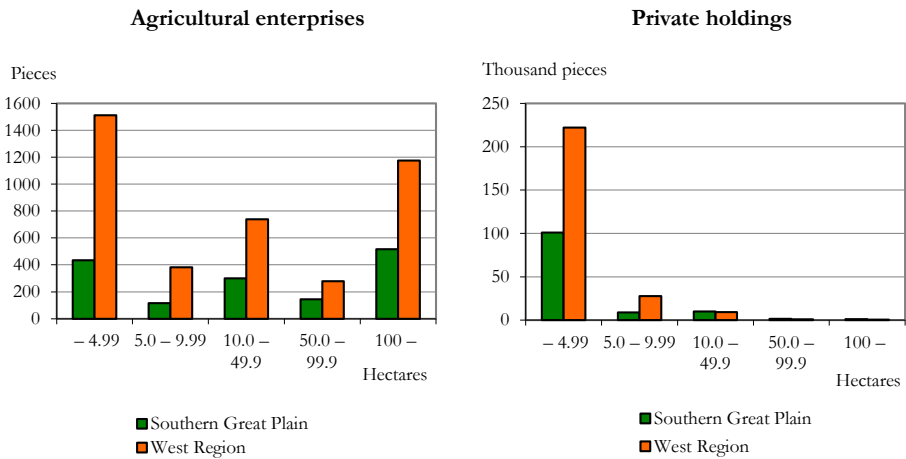
Figure 5

The concentration of utilised agricultural land area shows an essential difference between agricultural enterprises and private holdings. 44% of agricultural enterprises in the region in Hungary utilised a land area of at least 50 hectares, this group cultivating 94% of the total agricultural area of agricultural enterprises. In West Region slightly more than one-third of agricultural enterprises were farming on an area larger than 49 hectares, and 98% of the total area of agricultural enterprises belonged here.

Figure 6

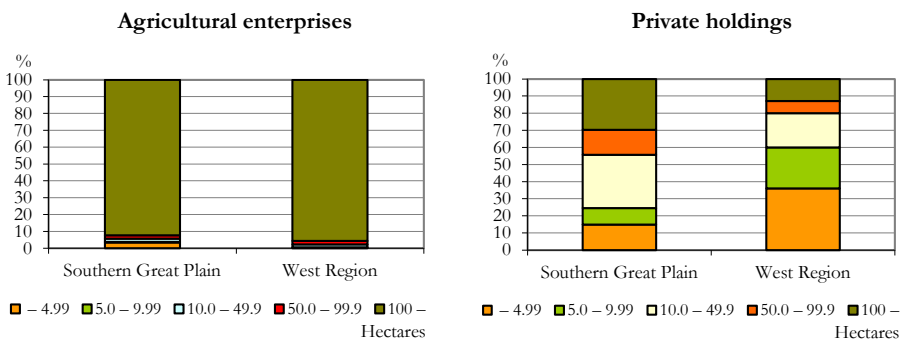
Number of holdings by size categories of agricultural area, 2010

In Southern Great Plain 61% of private holdings were farming on an area smaller than one hectare, hardly 5% of total land area. 83% of farmers were farming on no more than 15% of the agricultural area of private holdings, where their land area was at most 4.9 hectares each. Merely 2.0% of private farmers were farming on an area of 50 hectares or more, however, they cultivated some 44% of the land of private holdings.

Figure 7

Distribution of utilised agricultural area of holdings by size categories of area, 2010

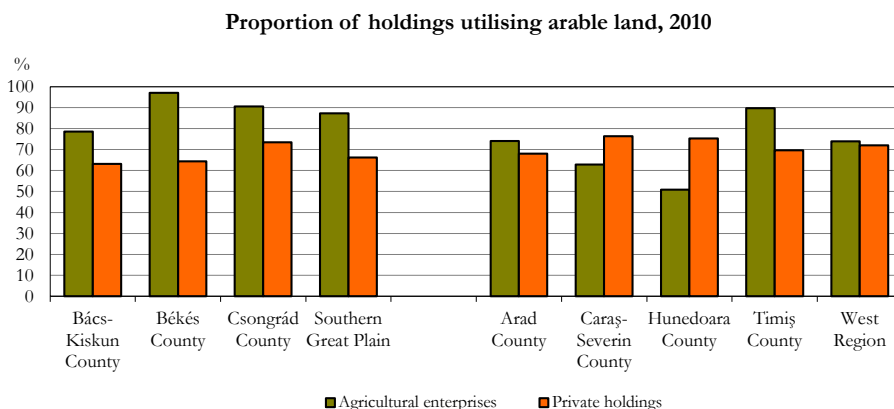

In West Region, 36% of the agricultural area of private holdings was cultivated by holdings that had land area of below 5 hectares, 85% of private holdings belonging here. Private holdings cultivating no less than 50 hectares made up 0.5% of the total, while their land area represented 20% within the total agricultural area in the category.

2.2. Composition of agricultural area by land use categories

Most of the holdings – and on the largest area at the same time – utilised agricultural area in the land use category of arable land. 87% and 66% of agricultural enterprises and private holdings, respectively, utilising agricultural area cultivated arable land in Southern Great Plain in 2010. The average of arable land area per holdings cultivating arable land was 336.1 hectares in the case of agricultural enterprises and 7.1 hectares for private holdings in 2010.

Figure 8

In West Region, too, the highest number of holdings – 74% of agricultural enterprises and 72% of private holdings – utilised arable land. The average size of arable land was 171.4 hectares in the case of agricultural enterprises and 2.6 hectares for private holdings in West Region in 2010.

The area of utilised arable land was the largest in Békés County among counties in Southern Great Plain, covering nearly 91% of agricultural area in the county. In West Region, holdings in Timiş County were farming on the largest arable land area, 77% of agricultural area in the county. The size and proportion of arable land area were the lowest in Caraş-Severin and Hunedoara counties, consistent with geographical endowments of the counties.

Table 2

Size and distribution of agricultural area by major land use categories, 2010

Area	Agricultural area, thousand hectares	Of which:			
		arable land	kitchen gardens	vineyards and orchards	grassland
		areas, %			
Bács-Kiskun County	439	71.9	0.3	6.1	21.7
Békés County	388	90.8	0.3	0.3	8.6
Csongrád County	252	84.5	0.3	1.8	13.3
Southern Great Plain	1 079	81.7	0.3	3.0	15.0
Arad County	453	70.3	1.3	1.2	27.2
Caraş-Severin County	381	31.1	0.6	2.3	66.0
Hunedoara County	237	25.1	1.2	0.5	73.3
Timiş County	661	77.0	1.1	1.5	20.4
West Region	1 731	58.1	1.0	1.4	39.5

7.5% and 11% of agricultural enterprises and private holdings, respectively, utilising agricultural area cultivated vineyards, and 11% and 9.9% of them, respectively, utilising agricultural area cultivated fruit plantations in Southern Great Plain. The shares of both agricultural enterprises and private

holdings engaged in vine-growing or fruit-production were outstanding and at the same time exceeded the national average, in Bács-Kiskun County among counties in the region. The average size of plantations was 25.6 hectares (vineyards) and 17.5 hectares (orchards) in the case of agricultural enterprises and 1.4 hectares and 1.0 hectares, respectively, for private holdings in Southern Great Plain.

Table 3

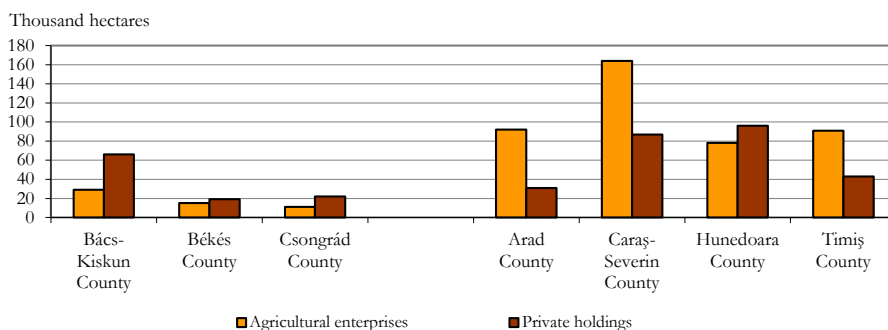
Data on vine and fruit plantations, 2010		
Area	Distribution (%) of area of	
	agricultural enterprises	private holdings
Bács-Kiskun County	84.5	81.9
Békés County	4.3	3.5
Csongrád County	11.2	14.6
Southern Great Plain	100.0	100.0
Arad County	21.7	18.6
Caraş-Severin County	38.6	59.3
Hunedoara County	18.2	8.0
Timiş County	21.5	14.1
West Region	100.0	100.0

7.0% of agricultural enterprises and 8.0% of private holdings had fruit or vine plantations in West Region. Out of agricultural enterprises and private holdings utilising agricultural area in counties in the region, it was holdings in Caraş-Severin County that were the most engaged in vine-growing or fruit production, 9.4% of the former and 23% of the latter. The average size of plantations was the largest in Timiş County, where agricultural enterprises cultivated 74.4 hectares and private holdings 0.7 hectare on average.

17% of holdings utilised grassland in the region in Hungary: 34% of agricultural enterprises and no more than 16% of private holdings. Holdings in Bács-Kiskun County had the largest areas of grassland in Southern Great Plain. The proportions of agricultural enterprises and private holdings utilising grassland were both the highest in Csongrád County. In West Region 47% and 42% of agricultural enterprises and private holdings respectively utilising agricultural area utilised grassland, and higher proportions than these were accounted for by holdings in Caraş-Severin and Hunedoara counties.

Figure 9

Total grassland area of holdings utilising grassland area, 2010

The average grassland area of holdings in Southern Great Plain was 8.9 hectares in 2010, agricultural enterprises utilising 128.7 hectares and private holdings 6.0 hectares on average. The average grassland area of agricultural enterprises in West Region was 222.9 hectares, which was more than one and a half times as high as the value recorded for the region in Hungary, while the average of 2.4 hectares for private holdings was 40% of that.

3. Demographic characteristics of holders

The number of persons engaged in agricultural activities and living on income from those continued to account for a significant proportion in Southern Great Plain – despite the decrease observed in the past decade – in 2010. The composition of holders of private holdings by age and professional qualifications refers to younger generations not taking over agricultural activities from their parents, but also indicates that – partly because of the above-mentioned and partly due to the deterioration of profitability in the branch – an increasing number of people stop farming with progress in age. The age structure of holders in Southern Great Plain shows the overweight of older age groups: some 22% of the 122 thousand holders belonged to 25–44 year-olds, nearly the half to 45–64 year-olds, and the proportion of people aged 65 years and older was 30%. Those aged below 25 years are less represented in agriculture, their share did not even reach one per cent in 2010. The composition by sex shows a higher proportion of men (73%). Few of the holders had agricultural qualifications, 84% of them managed their holdings with practical experience gained during the years. 10% of holders had at least secondary or tertiary professional qualifications in 2010, and a higher proportion than this, 12.5% was represented by holders in Békés County. Due to age composition pensioners represented a high proportion, 46%, the majority of them farming merely to complement income.

Table 4

Distribution of holders by agricultural qualifications and sex, 2010

(Percent)

Area	Agricultural qualifications: having			Proportion of men
	at most practical experience	primary qualifications	secondary or tertiary qualifications	
Bács-Kiskun County	84.6	6.2	9.2	71.9
Békés County	80.3	7.2	12.5	75.3
Csongrád County	85.4	5.2	9.4	73.1
Southern Great Plain	83.5	6.3	10.2	73.2
Arad County	95.2	4.0	0.8	64.4
Caraş-Severin County	98.2	1.5	0.3	64.8
Hunedoara County	98.3	1.4	0.3	62.7
Timiș County	97.0	2.4	0.6	65.3
West Region	97.1	2.4	0.5	64.4

The composition of private holders by agricultural qualifications is even less favourable in West Region than in Southern Great Plain. 97% of holders in the Romanian region did not have any professional qualifications, at most the experience gained helped their farming activities. Higher-than-average proportions of holders with professional qualifications were in Arad County and Timiș County. The composition of holders by sex shows the overweight of men, however, women undertook more frequently here to manage holdings compared with the region in Hungary.

II. AGRICULTURAL PRODUCTION

1. Crop production

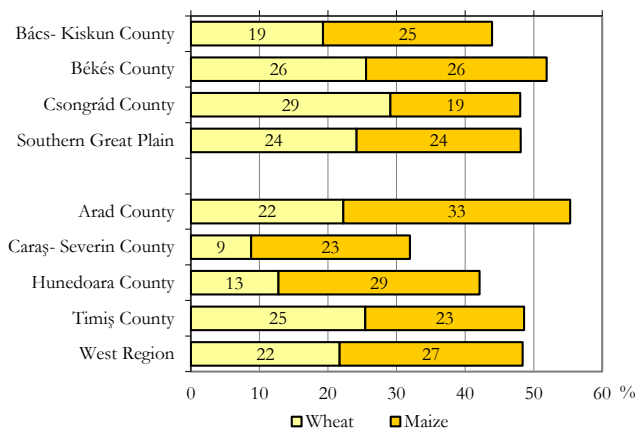
According to data of the census in the year 2010, holdings in counties in Southern Great Plain were engaged in crop production in some 73 thousand holdings, on 881 thousand hectares, accounting for 82% of agricultural area. 42% of the sown area of arable land was utilised by agricultural enterprises and 58% by private holdings.

Conventionally the overweight of cereals was observed in crop production on arable land in 2010 too. 78% of agricultural enterprises and 70% of private holdings engaged in crop production on arable land produced cereals. They mostly sowed wheat and maize, their aggregate area accounted for 78% of the sown area of this group of plants, but covered some half of arable land area as well. The area of wheat was 213 thousand hectares and that of maize 211 thousand hectares in 2010. Holdings in Békés County had the largest areas of wheat and maize among counties.

190 thousand holdings performed crop production on arable land on 1,005 thousand hectares in West Region in 2010, agricultural enterprises on 518 thousand hectares and private holdings on 487 thousand hectares. Wheat and maize were the cereals produced on the two largest areas in the Romanian region too, covering nearly the half of arable land areas in 2010. The largest areas of wheat and maize were sown in Timiș County, the proportion of sown areas of wheat was above the regional average in Timiș County, while that of maize in Arad County. 53% of the sown area of wheat and 65% of that of maize was cultivated by private holdings in the region in Hungary, compared with private holdings' shares of 37% and 55% respectively in the sown areas of the two plants in the region in Romania.

Figure 10

Sown area of wheat and maize as a proportion of arable land area, 2010

In addition to wheat, barley, rye and oats are important ear cereals. The productive area of barley was 64 thousand hectares in the region in Hungary and 31 thousand hectares in the region in Romania in 2010. The sown areas of barley were the largest in Bács-Kiskun, Békés and Timiș counties. Out of the other two cereals rye was sown on relatively large areas in counties in Southern Great Plain and oats in counties in West Region.

The second largest area was covered by industrial crops after cereals in Southern Great Plain, out of which the production of sunflower and rape as well as turnip rape is dominant. Holdings produced sunflower on 101 thousand hectares and rape and turnip rape on 35 thousand hectares. Agricultural enterprises and private holdings sowed industrial crops on nearly the same sizes of

area in 2010, 41% of the sown area belonged to holdings in Békés County. The sown area of sunflower was outstanding in Békés County and the area of rape and turnip rape in Bács-Kiskun County out of counties in the region.

Some half of the sown area of industrial crops in West Region was cultivated by holdings in Timiș County. Sunflower was sown on 59 thousand hectares and rape and turnip rape on 25 thousand hectares in the region. 59% of the area of sunflower and 64% of the area of rape and turnip rape in the region were in Timiș County.

Sugar beet production is on the way to disappear in both regions, the productive area of the crop not reaching even 2.5 thousand hectares per region in 2010.

The production of rough and succulent fodder crops is highly determined by livestock. The area of fodder crops covered 7.9% of arable land area in counties in Southern Great Plain in 2010, while the corresponding proportion was 6.4% in the region in Romania. Among counties in Southern Great Plain the area sown with fodder was outstanding in Bács-Kiskun County – having otherwise the largest livestock –, 11% of the national area can be found here, which is the largest out of counties. Holdings in Southern Great Plain sowed silage maize on 13 thousand hectares, 18% of the national area, Bács-Kiskun County having the largest area among counties. The productive area of lucerne hay shows a more and more decreasing trend, though with fluctuations. Lucerne was sown on 46 thousand hectares in Southern Great Plain in 2010. 13% of the national area of lucerne can be found in Bács-Kiskun County, and a further 16% in the other two counties in the region.

Fodder crops harvested green were produced on 64 thousand hectares in West Region, 78% of which were cultivated by private holdings. The proportion of sown areas of green fodder was the highest in Caraș-Severin and Hunedoara counties, where it exceeded 9.3% and reached 14% respectively of arable land area. At the same time the size of sown area of green fodder was significant in Arad County and Timiș County, covering 38% and 32% respectively of regional sown areas of fodder crops. Silage maize was sown on some 2,400 hectares in the region, the bulk of which belonged to agricultural enterprises.

Vegetable growing on arable land was carried out by holdings on 24 thousand hectares – 44% of the national area – in Southern Great Plain in 2010, on a 5,3% smaller area than ten years earlier. 54% of the area of vegetables was utilised by private holdings. Vegetable production on arable land and forced vegetable production are of outstanding significance in Southern Great Plain. Out of major vegetables substantial volumes are conventionally produced in this region, at the same time on a larger area than the national average. 68% of the national area of melon was cultivated in Southern Great Plain in 2010, which was utilised almost solely by private holdings in all the three counties. Nearly 60% of the areas of onions, tomatoes and green beans can also be found in Southern Great Plain, and the sown area of tomatoes is the largest in Békés County, that of green beans in Bács-Kiskun County and that of onions in Csongrád County, even on a national scale. More than the half of the productive area of carrots and nearly the half of that of watermelon were cultivated by holdings in Southern Great Plain, and the highest proportion of the former was used by holders in Csongrád County, while the largest share of the latter by holders in Békés County.

Vegetables were grown on 4,073 hectares in counties in West Region in 2010, which was mainly typical of private holdings. Timiș County had the largest area among counties in the region in Romania, some half of the area of vegetables in the region was cultivated in this county. The areas of watermelon and melon covered considerable areas out of vegetables.

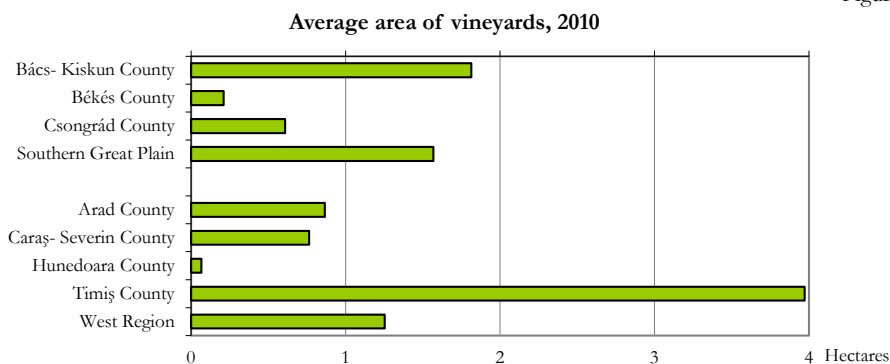
22% each of the area of tree orchards was apples and peaches, 19% sour cherries, 16% plums and 7.1% apricots, and the shares of the remaining types of fruits were below 5% each in Southern Great Plain. In Bács-Kiskun County among its counties it was the proportion of apple plantations that was the highest (27%) – while its extent was significantly lower than the national figure (39%) –, the second largest proportion was represented by sour cherry orchards (24%) and the third one by plum orchards with 19%. 56% of orchards were peach plantations in Csongrád County, in addition, only the proportion of apple plantations exceeded ten per cent. Nearly a quarter of tree

orchards was accounted for by plums in Békés County, while the shares of walnut, sour cherry and apple orchards were 18%, 16% and 14% respectively. The predominant part of berry orchards in counties in Southern Great Plain was represented by elderberry: its share approximating and exceeding 90% in Csongrád County and Bács-Kiskun County respectively, and exceeding 80% in Békés County. 82% of orchard plantations were used by private holdings.

Within the area of – the some 18 thousand hectares of – tree orchards in West Region in 2010 the largest proportions were accounted for by the areas of plums (47%) and apples (40%). The production of apples was measured on nearly identical sizes of areas in Arad, Caraş-Severin and Timiş counties. The size of plum orchards was outstanding in Caraş-Severin County, 60% of the area of plum orchards in the region can be found here. The proportions were below 3% each in general. 44% of tree orchards were cultivated by agricultural enterprises and 56% by private holdings. Berries were produced on 113 hectares in the region, by agricultural enterprises on larger areas.

84% of the 12 thousand holdings engaged in vine-growing planted wine grapes, while 22% table and 5.9% other grapes in counties in Southern Great Plain. The area of wine grapes covered 96%, while that of table and other grapes 4.1% of the area of 19 thousand hectares of vineyards. 87% of vineyards were maintained by private holdings. The size of area of vineyards as a whole decreased – because of subsidies to grub up vineyards – compared to the year 2000, which was caused clearly by the grubbing up of vineyards of private holdings, since the area cultivated by agricultural enterprises nearly doubled. The area of vineyards of vine-growing holdings in Bács-Kiskun County is outstanding in a national comparison, too, 29% of the area of vineyards in Hungary can be found here.

Figure 11

Nearly 3,500 holdings – typically private holdings – grew vine in West Region, the area of vineyards came to about 4,400 hectares. The bulk of holdings in the region produced wine grapes, too, the proportion of the area of table grapes was no more than 8%. It was mainly holdings in Arad and Caraş-Severin counties that were engaged in vine-growing, 44% and 33% respectively of vineyards in the region could be found here. The average size of vineyards of holdings was 1.3 hectares in 2010, while the average for holdings in Timiş County was some three times as high as this.

2. Livestock farming

Negative trends in agriculture were mostly observed in livestock keeping, as a consequence of which livestock declined substantially. The agricultural census in the year 2010 counted 90 thousand livestock-keeping holdings in Southern Great Plain: 453 agricultural enterprises and 89.5 thousand private holdings. In the last decade the continuous deterioration of profitability in livestock keeping and sales problems resulted in marked falls in livestock as well as in the number of livestock-keeping holdings. The number of these holdings was hardly more than the half of what it was ten years earlier, within which the number of agricultural enterprises became 7.2% less, while that of private holdings dropped to half.

542 agricultural enterprises and some 67.7 thousand private holdings kept cattle in West Region, 16% and 84% respectively of the stock of 150 thousand, the same as in the region in Hungary. Agricultural enterprises held 43, while private holdings kept 2 cattle on average. The stock became 33% lower in the region compared to that measured in the year 2002, it decreased at a lower rate than the regional average only in Arad County, having the largest stock – stabling 27% of the cattle stock in the region. The cow stock was 88% of the cattle stock.

Because of a decline in willingness to keep pigs the 844 thousand pigs counted in Southern Great Plain in 2010 was about 600 thousand heads less than in the year 2000. 26% of the national stock of pigs was kept in holdings in Southern Great Plain in 2010. 39% of pigs were kept by holdings in Bács-Kiskun County, 37% by those in Békés County and 24% by holdings in Csongrád County. Out of holdings private ones reduced the most their stock, they held 61% less pigs in Bács-Kiskun County, 63% less in Békés County and 59% less in Csongrád County in 2010. The even more marked fall in the number of breeding sows forecasts a further decrease of the pig stock. The proportion of breeding sows was no more than 7.7% of the pig stock in 2010.

740 thousand pigs were counted in holdings in West Region during the census in the year 2010, 79% of the figure for the year 2002. 82% of pigs were owned by agricultural enterprises. The largest stock (637 thousand heads) was reared by holdings in Timiș County. The 87 thousand breeding sows were 12% of the pig stock at regional level.

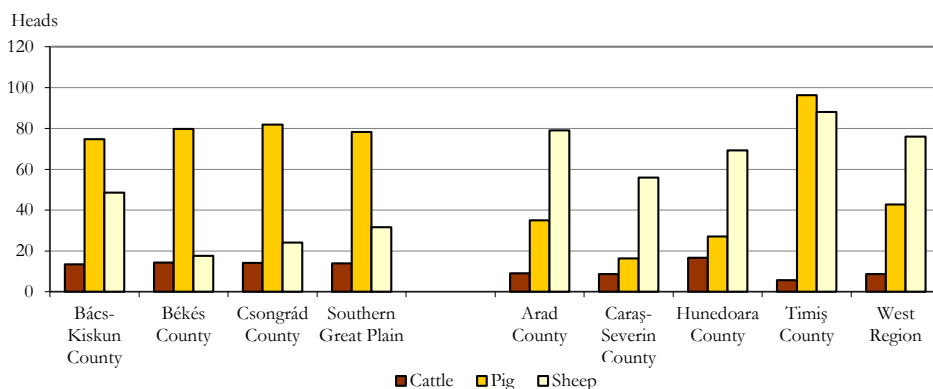
341 thousand sheep were kept by holdings in Southern Great Plain in 2010, 93% of which by private holdings. The stock of sheep increased by 1.2% compared to the year 2000. The highest number of sheep were kept by holdings in Bács-Kiskun County, their share of the national figure was 18% in 2010.

1,317 thousand sheep were held in West Region in 2010, their number grew by a third compared to the year 2002, out of counties in the region the increases were more than one-and-a-half-fold in Timiș County, keeping 44% of the stock, and in Arad County, keeping 27% of that.

According to the census in the year 2010, holdings in counties in Southern Great Plain kept 7,190 thousand chickens, 20% of the national stock. 3,211 thousand chickens were counted in West Region, the most of them in Timiș County.

Figure 14

Cattle, pig and sheep stocks per 100 hectares of agricultural area, 2010

The size of livestock per 100 hectares of agricultural area shows significant disparities by regions, counties and animal species. Cattle and pig stocks per agricultural area were more than one and a half times as large in Southern Great Plain as those stabled in West Region, while the sheep stock there did not reach even the half of what was held in the region in Romania.

AGRICULTURE IN REGION VOJVODINE

Vojvodina is one of the five regions in Serbia, which lies on some 21,614 km² in the northern part of the country and covers 26% of that. The population of the region was 1,931,809 persons according to the 2011 population census, which meant 24% of the total population.

Region Vojvodine is made up of seven (NUTS3) districts:

- Zapadnobačka
- Južnobanatska
- Južnobačka
- Severnobanatska
- Severnobačka
- Srednjobanatska
- Sremska

Figure 1

147,624 holdings were covered by the census in Vojvodina in 2012, out of which 146,269 were family holdings (99.1%). The majority (72 thousand) of them were engaged in crop production.

296,111 persons were engaged in agricultural production in the region, which meant 17.9% of the population aged over 15 years in Vojvodina. 38.3% of people working in agriculture were women and 61.7% were men.

The size of the total agricultural area was 1,681,209 hectares in the region, and there was production on 96% of this.

The average size of the agricultural area of holdings was 10.9 hectares, of which arable land areas and kitchen gardens equalled 9.9 hectares on average. The predominant proportion of agricultural land areas was arable land areas and gardens in the region, which accounted for 91% of utilised agricultural land area.

Out of major crop plants mostly wheat, maize, sugar beet, sunflower and soya were produced. By comparing the yields of these crop plants between 2004 and 2013 one can state that the volume of production increased in the case of all of these: by 3.5% for wheat, by 6.1% for maize, by 7.7% for sugar beet, by 16.1% for sunflower and by 19.4% for soya.

Within the stock of agricultural machines the number of biaxial tractors was 107,745 in total, the most of which – 21,912 – can be found in Južnobačka district. There were 7 biaxial tractors in use per 100 hectares of utilised agricultural area in the region. The number of biaxial tractors in use was the highest in Sremska district, where their number per 100 hectares was 9.

The number of operated combine-harvesters was 10,212 in Region Vojvodine, i.e. there was 1 combine-harvester per 100 hectares of arable land there.

Livestock calculated in 500-kg livestock units (LSU value) equalled 686,386 units in Vojvodina. Livestock corresponding to the most, 158,140 livestock units, was recorded in Južnobačka district, which meant 23%. Livestock per utilised agricultural area was the highest in Južnobačka district too, equal to 55 / 100 hectares.

Broken down by species of farmed animals, mostly cattle, pigs, sheep and poultry are reared. Pigs are bred in the highest numbers, of which there were 1,398,496 in Vojvodina at the time of the census. 24% of the pig stock in Vojvodina can be found in Južnobačka out of districts in the region.

When examining the increase of major farmed animal species over ten years it can be seen that the cattle stock was 14% higher and the poultry stock was 93% more, while the pig stock was 10.3% lower in 2013 than in 2004.

The number of people working in agriculture, calculated in annual work units (AWU), equalled 137,964 persons in Vojvodina. The highest proportion of this was represented by private holders and heads of agricultural enterprises performing the agricultural activities covered by the census (44.5%). Family members and relatives pursuing activities in private holdings accounted for 34.2%, permanent employees 12.3%, while seasonal employees 8.9% of total annual work units.

Table 1

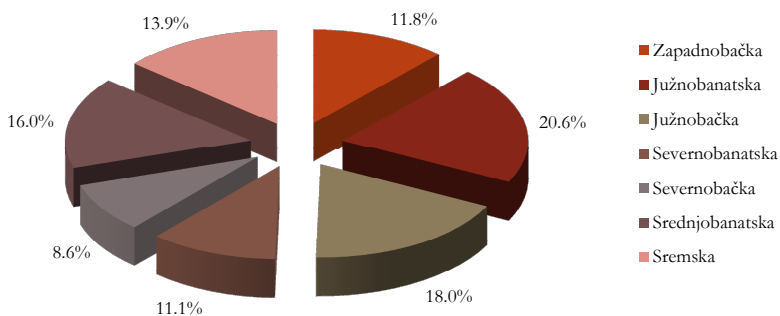
Major characteristics of Region Vojvodine

District	Population number, persons	Area, km ²	Agricultural area, ha	Number of holdings			Annual work units (AWU), persons	Livestock, livestock units (LSU)
				total	private holdings	agricultural enterprises		
Zapadnobačka	188 087	2 488	198 075	18 337	18 196	141	16 425	71 002
Južnobanatska	293 730	4 246	346 413	25 629	25 359	270	22 963	84 222
Južnobačka	615 371	4 026	302 322	31 867	31 547	320	29 238	158 140
Severnobanatska	147 770	2 328	186 247	14 345	14 231	114	13 239	78 873
Severnobačka	186 906	1 784	144 993	11 361	11 223	138	12 082	86 629
Srednjobanatska	187 667	3 257	269 663	16 772	16 630	142	15 791	84 416
Sremska	312 278	3 485	233 496	29 313	29 083	230	28 226	123 104
Region Vojvodine	1 931 809	21 614	1 681 209	147 624	146 269	1 355	137 964	686 386

The district with the largest area in Vojvodina is Južnobanatska, which covers 20% of the area of the region. At the same time the most holdings and the largest livestock (expressed in livestock units) could be found in Južnobačka, and the stock of agricultural labour force (expressed in annual work units) was the highest here, too.

Figure 2

Distribution of agricultural area in Vojvodina by districts

The largest agricultural area is in Južnobanatska, while the smallest one is in Severnobačka.

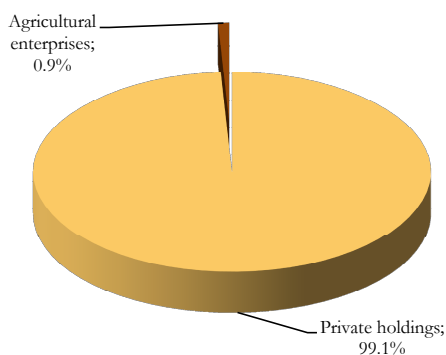
Table 2

Major agricultural characteristics of Region Vojvodine

District	Share of agricultural areas of total area, %	Employees in agriculture as % of population aged over 15 years	Distribution of holdings	
			private holdings, %	agricultural enterprises, %
Zapadnobačka	79.6	22.3	99.2	0.8
Južnobanatska	81.6	20.6	98.9	1.1
Južnobačka	75.1	12.0	99.0	1.0
Severnobanatska	80.0	22.1	99.2	0.8
Severnobačka	81.3	14.7	98.8	1.2
Srednjobanatska	82.8	20.8	99.2	0.8
Sremska	67.0	22.3	99.2	0.8
Region Vojvodine	77.8	17.9	99.1	0.9

Figure 3

Distribution of holdings by legal forms in Vojvodina

Less than 1% of holdings in the region were agricultural enterprises, which cultivated 27% of the total agricultural land area in Vojvodina.

The most – 320 – agricultural enterprises were in Južnobačka, while their proportion was the highest in Severnobačka: 1.2% of the 11,361 holdings surveyed in the district.

Table 3

Holdings by type of production

District	Number of holdings				Proportion of holdings, %		
	total	livestock-keeping	crop-producing	mixed-farming	livestock-keeping	crop-producing	mixed-farming
Zapadnobačka	18 337	5 827	7 973	4 537	31.8	43.5	24.7
Južnobačanska	25 629	5 536	14 885	5 208	21.6	58.1	20.3
Južnobačka	31 867	9 181	16 476	6 210	28.8	51.7	19.5
Severnobanatska	14 345	3 002	7 374	3 969	20.9	51.4	27.7
Severnobačka	11 361	2 836	5 641	2 884	25.0	49.7	25.4
Srednjobanatska	16 772	4 930	7 968	3 874	29.4	47.5	23.1
Sremska	29 313	8 679	11 815	8 819	29.6	40.3	30.1
Region Vojvodine	147 624	39 991	72 132	35 501	27.1	48.9	24.0

The bulk of holdings in Vojvodina were engaged in crop production, and especially in the production of cereals (55,546 holdings). 52% of these holdings were in Južnobačka.

Figure 4

Distribution of number of holdings by type of production in Vojvodina

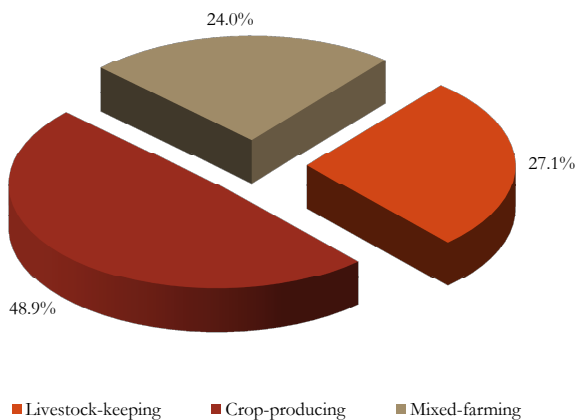

Table 4

Utilised agricultural area by land use categories

(Hectares)

District	Utilised agricultural area	Kitchen gardens	Arable land	Grassland	Plantations		
					orchards	vineyards	other
Zapadnobačka	191 356	647	179 435	9 662	1 473	103	35
Južnobačanska	319 595	1 052	292 069	22 273	2 291	1 783	126
Južnobačka	286 793	953	274 012	7 953	2 636	1 076	164
Severnobanatska	178 301	373	154 501	21 821	1 330	254	22
Severnobačka	140 269	338	133 571	2 925	2 893	490	53
Srednjobanatska	263 386	681	218 873	42 595	1 090	126	23
Sremska	229 195	1 703	213 715	7 409	5 153	1 172	44
Region Vojvodine	1 608 896	5 747	1 466 176	114 638	16 865	5 003	468

Figure 5

Distribution of utilised agricultural area by land use categories in Vojvodina

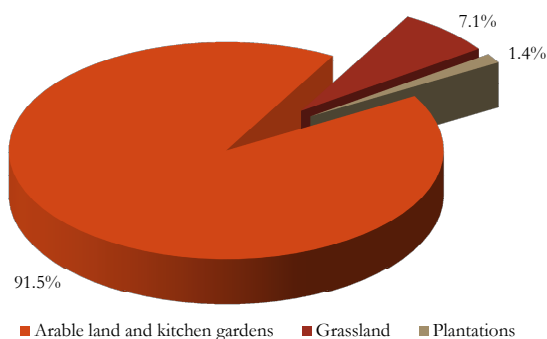
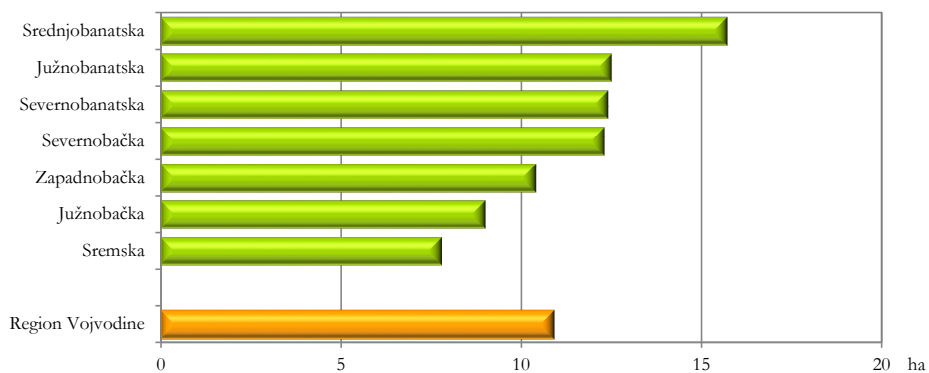

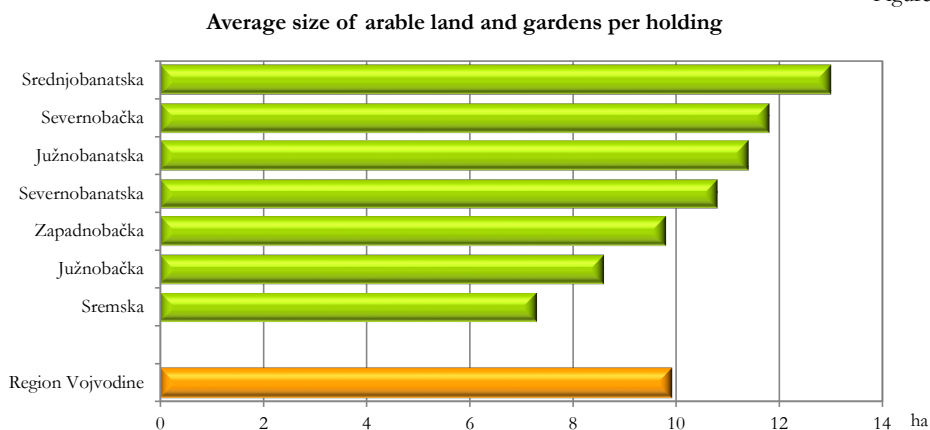
Figure 6

Average size of agricultural area utilised by holdings

The average size of holdings was the largest (15.7 hectares) in Srednjobanatska and the lowest in Sremska, where it was 7.8 hectares.

Figure 7

The average size of arable land and gardens per holding was the largest in Srednjobanatska (13 hectares) and the lowest in Sremska (7.3 ha).

Table 5

Number of holdings by size of utilised agricultural land area

District	Total	Not utilising agricultural land area	Size of utilised agricultural area					
			1.0 ha and below	1.1–2.0 ha	2.1–5.0 ha	5.1–10.0 ha	10.1–50.0 ha	over 50 ha
Zapadnobačka	18 337	980	6 635	2 921	3 330	1 835	1 965	671
Južnjobanatska	25 629	812	8 023	3 341	4 608	3 425	4 190	1 230
Južnobačka	31 867	814	10 959	4 565	5 893	3 635	4 019	982
Severnjobanatska	14 345	427	3 486	2 244	3 331	2 211	2 101	545
Severnobačka	11 361	649	3 057	1 766	2 326	1 398	1 613	552
Srednjobanatska	16 772	592	5 310	2 141	2 864	2 262	2 700	903
Sremska	29 313	780	10 044	4 191	5 917	4 193	3 528	660
Region Vojvodine	147 624	6 054	47 514	21 169	28 269	18 959	20 116	5 543

Nearly a third (32.2%) of holdings in Vojvodina were farming on agricultural land areas of 1 hectare or less, which proportion exceeded 34% in Južnobačka. The share of holdings not utilising land was 4.1% and that of holdings utilising land of over 50 hectares was 3.8%.

Table 6

Utilised agricultural area by size categories, hectares

District	Total	Size of utilised agricultural area					
		1.0 ha and below	1.1–2.0 ha	2.1–5.0 ha	5.1–10.0 ha	10.1–50.0 ha	over 50 ha
Zapadnobačka	191 356	2 510	4 142	10 723	12 757	42 511	118 713
Južnobanatska	319 595	3 095	4 813	15 181	24 493	90 595	181 418
Južnobačka	286 793	3 846	6 553	19 114	25 825	86 625	144 831
Severnobanatska	178 301	1 686	3 260	10 935	15 651	42 997	103 772
Severnobačka	140 269	1 353	2 557	7 599	9 949	34 682	84 130
Srednjobanatska	263 386	1 781	3 080	9 505	16 277	58 821	173 923
Sremska	229 195	3 696	6 058	19 631	29 815	70 571	99 424
Region Vojvodine	1 608 896	17 968	30 462	92 689	134 766	426 802	906 209

Holdings utilising an agricultural area of over 50 hectares cultivated 56.3% of the total agricultural area in Region Vojvodine, while those utilising an agricultural area of 1 hectare or less cultivated only 1.1% of that.

Table 7

Productive area of major crops on arable land

(Hectares)

District	Wheat	Maize	Sugar beet	Sunflower	Soya
Zapadnobačka	38 032	70 987	17 976	13 962	25 133
Južnobanatska	55 479	140 186	6 105	58 371	18 188
Južnobačka	44 996	97 293	15 875	8 961	82 870
Severnobanatska	38 743	62 342	4 702	24 213	3 373
Severnobačka	33 613	62 774	4 324	14 298	3 073
Srednjobanatska	64 501	89 912	4 443	39 612	4 755
Sremska	54 928	86 810	12 235	8 756	28 851
Region Vojvodine	330 293	610 304	65 660	168 173	166 242

Figure 8

Production of major crops on arable land in Vojvodina

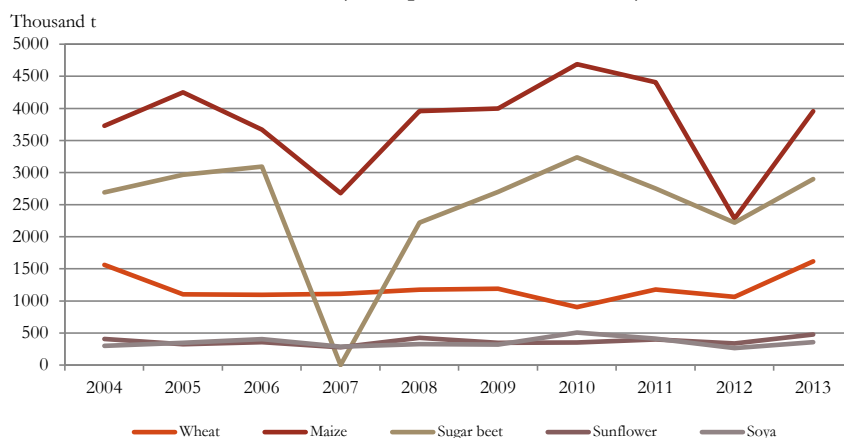

Table 8

Livestock by major farmed animal species

(Thousand heads)

District	Cattle	Pigs	Sheep	Poultry
Zapadnobačka	29 812	155 919	24 981	702
Južnobańska	27 021	133 741	48 030	2 676
Južnobačka	47 537	332 512	52 632	3 005
Severnobanatska	38 326	163 956	41 642	404
Severnobačka	33 962	198 441	21 113	1 163
Srednjobanatska	38 936	85 974	41 481	2 807
Sremska	36 840	327 953	41 895	1 216
Region Vojvodine	252 434	1 398 496	271 774	11 973

It is pigs that were held in the largest numbers in Vojvodina, the most of them in Sremska. This latter accounted for 23.4% of the pig stock in the region. The most cattle were in Južnobačka, 18.8% of the cattle stock in the region could be found here.

Figure 9

Cattle and pigs stock in Vojvodina

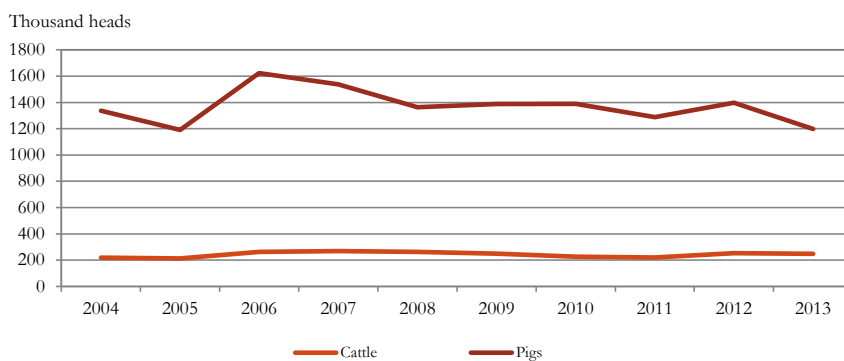

Figure 10

Poultry stock in Vojvodina

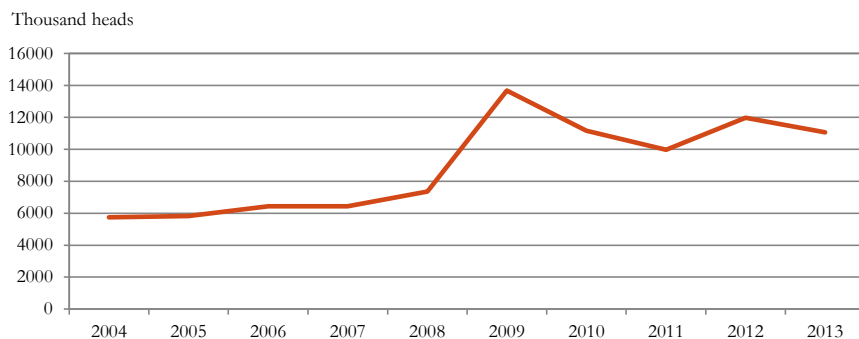

Figure 11

Livestock per 100 hectares of agricultural area by major farmed animal species in Vojvodina

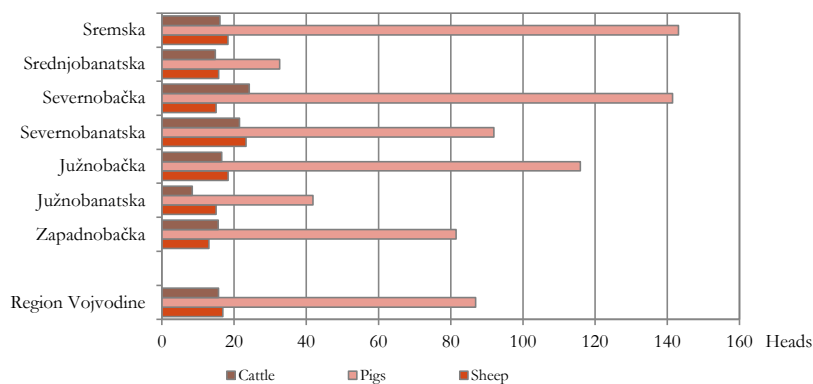

Table 9

Number of holdings and annual work units by age of manager of holding

District	Number of holdings, with a manager					Annual work unit (AWU), persons				
	aged below 35 years	35–44	45–54	55–64	aged 65 years and over	aged below 35 years	35–44	45–54	55–64	aged 65 years and over
		years old					years old			
Zapadnobačka	1 318	2 541	4 323	5 539	4 616	1 475	3 049	4 497	4 749	2 654
Južnobanatska	1 766	3 495	5 914	7 805	6 649	2 411	3 536	5 483	6 993	4 541
Južnobačka	2 454	4 616	7 635	9 263	7 899	2 619	4 859	8 321	9 201	4 239
Severnobanatska	1 210	2 101	3 629	3 920	3 485	1 286	2 459	3 997	3 401	2 095
Severnobačka	963	1 746	2 641	3 170	2 841	1 483	2 371	3 351	3 023	1 854
Srednjobanatska	1 409	2 498	4 214	4 849	3 802	1 522	3 234	4 681	4 038	2 316
Sremska	1 865	3 911	7 736	8 789	7 012	2 276	4 578	8 168	8 423	4 782
Region Vojvodine	10 985	20 908	36 092	43 335	36 304	13 074	24 084	38 498	39 827	22 481

The most of the 147,624 managers of holdings were aged between 55 and 64 years (29.4%). At the same time the proportion of young managers of holdings, aged below 35 years, was 7.4%.

Figure 12

Distribution of number of managers by highest agricultural qualifications in Vojvodina

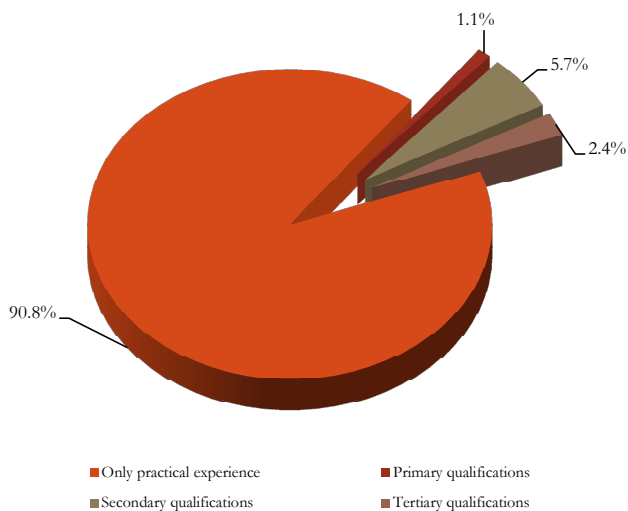

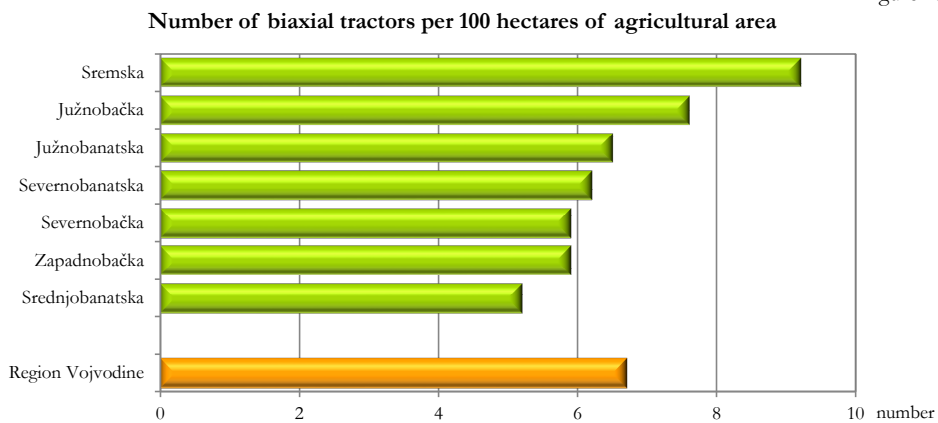
Table 10

Agricultural machines stock by forms of ownership in Vojvodina

District	Uniaxial tractors		Biaxial tractors		Combine-harvesters	
	number	Of which: in use in 2011/2012	number	Of which: in use in 2011/2012	number	Of which: in use in 2011/2012
Zapadnobačka	1 267	1 161	11 251	10 855	1 140	1 085
Južnobanatska	2 028	1 817	20 644	19 984	1 922	1 865
Južnobačka	1 747	1 596	21 912	21 339	2 186	2 123
Severnobanatska	1 412	1 270	10 993	10 765	1 190	1 122
Severnobačka	861	786	8 291	8 078	1 120	1 073
Srednjobanatska	1 677	1 498	13 605	13 225	1 611	1 524
Sremska	1 615	1 497	21 049	20 726	1 484	1 420
Region Vojvodine	10 607	9 625	107 745	104 972	10 653	10 212

97% of the some 108 thousand biaxial tractors in holdings were in operation in 2011/2012. The case is similar for combine-harvesters, 96% of the 10,653 combine-harvesters were in use.

Figure 13

MÓDSZERTAN

Megjegyzések

A százalékos és viszonyszámok kiszámítása kerekítés nélküli adatok alapján történt.
A részadatok összegei – kerekítés miatt – eltérhetnek az összesen adatoktól.

Jelmagyarázat

0 = A mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad.
– = A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.

FOGALOMTÁR

Bruttó hazai termék (GDP): termelési oldalról egyenlő az ágazatok vagy szektorok által előállított, alapáron értékelt bruttó hozzáadott értékek (azaz a bruttó kibocsátás és a folyó termelőfelhasználás különbségeinek) és az ágazatokra vagy szektorokra fel nem osztható termékadók és -támogatások egyenlegének összegével. E meghatározás jelen formájában 1995. évtől kezdődően érvényes.

Bruttó hozzáadott érték, alapáron:

- + kibocsátás (alapáron)
- folyó termelőfelhasználás (piaci beszerzési áron)

Kibocsátás: az adott gazdasági egység által más, a termelő és szolgáltató gazdasági egységen kívüli egységek számára előállított, valamint a saját végső fogyasztásra kerülő termékek és szolgáltatások összessége. A kibocsátást a nemzeti számlák alapáron értékelik.

Folyó termelőfelhasználás: a termelési folyamat során az elszámolási időszakban más termelőegységtől vásárolt termékek és szolgáltatások értéke, amelyeket új termékek és szolgáltatások előállításához használnak fel. Az állóeszközök értékcsökkenése azonban nem része a folyó termelőfelhasználásnak. A folyó termelőfelhasználás értékelése piaci beszerzési áron történik.

Alapár: az az ár, amennyit a termelő egységnyi termék vagy szolgáltatás értékesítésekor realizál. Azaz az értékesítési árból le kell vonni a termelő által befizetett termékadókat, és hozzá kell adni az értékesítéshez kapcsolódó terméktámogatásokat.

Piaci beszerzési ár: az az ár, amelyet egységnyi termék vagy szolgáltatás igénybevételéért a felhasználó ténylegesen fizet. (Tehát nem tartalmazza a termelő célú felhasználáshoz vásárolt termékek és szolgáltatások után visszaigényelhető áfát, valamint a terméktámogatások értékét.)

Gazdaság: mezőgazdasági tevékenységet folytató, technikailag és gazdaságilag különálló egység, amelynek saját, önálló irányítása van.

Gazdasági szervezet: A gazdasági szervezet jogi és nem jogi személyiségű vállalkozás, az egyéni vállalkozók és az egyéni gazdasági tevékenységet folytatók nélkül. A Szerb Köztársaságban 2012-ben végrehajtott általános mezőgazdasági összeírás során az önálló vállalkozók (2010-ben egyéni vállalkozás) a jogi személyiséggel rendelkező gazdasági szervezetek részét képezték.

Egyéni gazdaság: mezőgazdasági tevékenységet folytató háztartás és az adószámmal rendelkező egyéni vállalkozás által működtetett gazdaság, amely technikailag és gazdaságilag különálló termelőegység, és amely a megfigyelés referencia időpontjában

- használt termőterülete (szántó, kert, gyümölcsös, szőlő, rét, legelő, erdő, nádas, halastó külön-külön vagy együtt) legalább 1500 m², vagy gyümölcsös-, illetve szőlőterülete együtt legalább 500 m², vagy

- rendelkezett legalább
 - egy nagyobb élő állattal (szarvasmarha, sertés, ló, juh, kecske, bivaly), vagy
 - 50 db baromfival (tyúkféle, liba, kacska, pulyka, gyöngyös), vagy
 - 25 – 25 házinnyúlal, prémes állattal, húsgalambbal, vagy
 - 5 méhcsaláddal.

A Szerb Köztársaságban 2012-ben végrehajtott általános mezőgazdasági összeírás során gazdaságnak tekintették:

- az 50 hektár vagy annál nagyobb mezőgazdasági termőterülettel rendelkezőket, függetlenül a termelés céljától, vagy
- az 50 hektárnál kevesebb mezőgazdasági termőterülettel rendelkezőket, akik belterjes szántóföldi termelést, gyümölcs- és/vagy szőlőtermesztést, zöldség és dísznövénytermesztést (beleértve az üvegház és fólia alatti termelést), gombatermesztést, állattenyésztést folytatnak, illetve egyéb piacra termelő mezőgazdasági termelésben érdekeltek, vagy
- azokat, akik a megfigyelés referencia időpontjában rendelkeztek legalább:
 - 2 szarvasmarhával, vagy
 - 1 szarvasmarhával és 2 kisállattal (sertés, kecske, juh), vagy
 - 5 juhval vagy 5 kecskével, vagy
 - 3 sertéssel, vagy
 - 4 kisállattal (sertés, kecske, juh), vagy
 - 50 db baromfival, vagy
 - 20 méhcsaláddal.

Gazdálkodó: az a tulajdonos vagy bérlő, aki a gazdaság működéséért a gazdasági és a jogi felelősséget viseli.

A gazdaság irányítója: az a személy, aki a gazdaság rendszeres napi működéséért felelős. A gazdaság irányítója általában azonos a gazdálkodóval, de a gazdálkodó megbízhat valakit, például valamelyik családtagját, a gazdaság működtetésével.

Termelési típus:

- *Növénytermesztő gazdaság:* földhasználatra alapozott tevékenységet folytat, csak a használt földterület alapján minősül gazdaságnak.
- *Állattartó gazdaság:* csak az állatállomány nagysága alapján minősül gazdaságnak.
- *Vegyes gazdaság:* mind a földterület, mind az állatállomány nagysága alapján

Használt földterület: a gazdaság által ténylegesen használt földterület függetlenül a használat jogcímétől (tulajdon, bérlet stb.) A földhasználatba a mezőgazdasági művelés alatt nem álló területek és utak is beletartoznak.

Mezőgazdasági terület: a szántó, konyhakert, gyümölcsös, szőlő és gyepek (rét és legelő) művelési ágak együttes területe.

Összes termés: a szántóföldön termelt főtermék, a kertben, a köztes és másodvetések területéből betakarított termésmennyiségek.

Termésátlag: a szántóföldi növényeknél a szántóföldről betakarított termésmennyiség és a betakarított terület alapján számított érték.

Állatállomány: élőállatok száma az eszmei időpontra vonatkozóan. Állatfaj: az állatállomány faji jelleg, ismerv alapján történő csoportosítása. Egy állatfajba a küllemileg hasonló, azonos származású, a faj egyedei között termékeny utódokat létrehozó állatok tartoznak. Pl.: szarvasmarha, sertés, ló, juh.

Állategység: a különböző állatfajok, illetve kategóriák (kor, ivar) összehasonlítható összeállításának elvégzése érdekében alkalmazott egyenérték.

Kategóriák		Állategység egyenértéke
Szarvasmarha	1 évesnél fiatalabb	0,4
	1 és 2 év közötti életkorú	0,7
	2 éves és idősebb, hímivarú	1
	2 éves és idősebb üsző	0,8
	Tejhasznú tehén	1
	2 éves és idősebb egyéb tehén	0,8
Juh és kecske		0,1
Ló		0,8
Sertés	20 kg-nál kisebb élősúlyú malac	0,027
	50 kg vagy nagyobb súlyú tenyészkoca	0,5
	Egyéb sertés	0,3
Baromfi	Húscsirke	0,007
	Tojótyúk	0,014
	Strucc	0,35
	Egyéb baromfi	0,03
Nyúl		0,02

METOD

Note

Procentele și ratele sânt calculate cu datele de bază, fără a fi rotunjit.
Suma datelor individuale se pot diferi de la total din cauza rotunjirii.

Simboluri folosite

0 = Datele mai mici decât 0,5.

– = Evenimentul observant nu se află

PRECIZĂRI METODOLOGICE

Produsul intern brut (PIB): după metoda de producție se calculează din soldul valorii adăugată brută la prețuri de bază și a

Valoarea adăugată brută

+ producția brută (evaluate la prețul de bază) și

– consumul intermediar (evaluat la prețul curent de piață)

Producția brută: valoarea bunurilor și serviciilor produse. Este evaluat la prețuri de bază.

Consumul intermediar: reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor (excluzând consumul de capital fix) care sunt fie transformate, fie consumate în totalitate în timpul procesului de producție. Este evaluat la prețul compărătorului.

Prețul de bază reprezintă prețul primit de producător pentru o unitate de bun și serviciu, excluzând impozitele pe produse și incluzând subvențiile pe produse. Producția non-piață se evaluează în prețuri curente utilizând prețurile de piață la bunurile și serviciile analogice realizate pe piață, în caz că acestea pot fi identificate, sau după cheltuieli de producție, atunci când prețul de piață lipsește.

Prețul curent de piață include marjele comercială și de transport, impozitele pe produse și exclude subvențiile pe produse.

Exploatația agricolă: reprezintă o singură unitate atât din punct de vedere tehnic, cât și economic, cu o conducere unică și care desfășoară activități agricole.

Exploatații agricole cu personalitate juridică: cuprind toate întreprinderile și organizațiile cu personalitate juridică producătoare de produse agricole, care dețin sau au în folosință terenuri agricole și desfășoară activitate agricolă, indiferent de forma organizatorico-juridică și de proprietate a acestora. În Republica Serbia în Recesământul Agricol din 2012 întreprinzători privați fac parte din întreprinderi cu personalitate juridică.

Exploatații agricole fără personalitate juridică: constituie forma activității de antreprenariat desfășurată în baza utilizării terenului și patrimoniului aflat în proprietate privată sau în folosință fermierului ce se ocupă cu producerea producției agricole. La această categorie de gospodării sunt atribuite și persoanele care au primit sectoare în contul cotelor de teren echivalent, dar nu au înregistrat gospodăria în modul stabilit.

În Republica Serbia în Recesământul Agricol din 2012 exploatația agricolă a fost definit astfel, o gospodărie care:

- folosește 50 hectare sau mai multe de teren agricol indiferent de scopul producției (pentru vânzare ori nu) sau
- folosește mai puțin de 50 hectare de teren agricol, dar susține o producție intensivă pe teren arabil ori în plantații pomicele și viticole, produce vegetale și flori (inclusiv sere) sau ciuperci, crește animale, sau produce alte produse agricole pentru vânzare sau

- crește:
 - 2 bovine ori
 - 1 bovine și 2 animale mai mici (porcine, caprine, ovine) ori
 - 5 ovine vazy 5 caprine ori
 - 3 porcine ori
 - 4 animale mai mici (porcine, caprine, ovine) ori
 - 50 păsări
 - 20 familii de albine.

Capul exploatației agricole: proprietar sau arendaș responsabil pentru activitatea exploatației din punct de vedere economic și juridic.

Șeful exploatației agricole: este o persoană fizică care are responsabilitatea de a conduce activitatea zilnică financiară și de producție a unității de observare. Acesta este în general, dar nu în totdeauna, aceeași persoană cu capul exploatației agricole individual, care este o persoană fizică. În cazurile în care capul exploatației agricole individuale nu este și șef al acesteia, înseamnă că a fost desemnat (angajat) o altă persoană pentru administrarea unității de observare. Acesta persoană ar putea fi, de exemplu, un membru al familiei sale, dar poate fi și o altă persoană fără nici o legetură d rudenie față de capul exploatației agricole individuale.

Tipuri de producții:

- exploatațiile agricole de producție vegetală
- exploatațiile agricole de creștere a animalelor
- exploatațiile agricole mixte

Suprafața totală a exploatației agricole este formată din suprafața agricolă utilizată, la care se adaugă suprafața ocupată de heleștee, iazuri, bălți, suprafața agricolă neutilizată, suprafața împădurită și suprafața ocupată cu clădiri, curți, drumuri, cariere etc.

Suprafața agricolă utilizată: cuprinde teren arabil, grădini familiale, păsuni și fânețe naturale (permanente) și cultive permanente (planții viticole și pomicole)

Producția agricolă vegetală: reprezintă producția fizică obținută în perioada de referință (anul în care se face recoltarea), și cuprinde producția culturilor în ogor propriu, producția culturilor intercalate, producția culturilor successive, producția obținută în grădini familiale.

Producția medie: reprezintă cantitatea de produse (pe fiecare cultură) obținută pe unitatea de suprafață cultivată.

Efective de animale: reprezintă numărul total de animale, pe principalele specii în perioada de referință. Specii: gruparea efectivelor de animale după caracteristici de rasă. O specie de animale include animale pe aspect asemănător cu aceeași origine capabil să reproducă urmași fertili, de exemplu: bovine, porcine, cabaline, ovine etc.

Capete de animale: este o echivalentă pentru a compara numărul diferitelor specii de animale cu diferite sexe și vârste.

Categorii		Capete de animale
Bovine	sub 1 an	0,4
	1-2 ani	0,7
	2 anii și peste, masculi	1
	juninci de 2 anii și peste	0,8
	vaci pentru lapte	1
	2 years and over, other cow	0,8
Ovine și caprine		0,1
Cabaline		0,8
Piorcine	purci până la 20 de kilograme	0,027
	scroafe și scrofițe pentru reproducere, de 50 kg și peste	0,5
	alte porcine	0,3
Păsări	broiler	0,007
	găină pentru ouă	0,014
	struț	0,35
	alte păsări	0,03
Iepuri de casă		0,02

METOD

Napomene

Procenti i stope izračunati su pre zaokruživanja brojeva.

Zbog zaokruživanja brojeva, moguće je odstupanje zbira podataka za podnivoce od podataka za nivo.

Objašnjenje oznaka

0 = Manje od plovine jedinice.

– = Nema pojave.

Rečnik POJMOVA

Bruto domaći proizvod: po proizvodnom metodu, jednak je bruto dodatoj vrednosti (npr. razlika između bruto proizvodnje i međufazne potrošnje) svih proizvođača koji imaju prebivalište u zemlji (institucionalni sektor i industrija), izraženog u baznim cenama, kojem se dodaje razlika između poreza i subvencija na proizvode, koja se ne alocira na sektore i delatnosti. Ova definicija, u upotrebi je od 1995. godine.

Bruto dodata vrednost (u baznim cenama):

+ autput proizvodnje (u baznim cenama)

– međufazna potrošnja (u tržišnim cenama)

Bruto proizvod: sastoji se od robe i usluga koje se proizvedu u jednoj institucionalnoj jedinici i koje služe za sopstvenu potrošnju ili su namenjene potrošnji druge institucionalne jedinice. Predstavlja dodatnu vrednost izraženu u baznim cenama.

Međufazna potrošnja: sastoji se od vrednosti robe i usluga koja se utroši u procesu proizvodnje, ne uključuje amortizaciju osnovnih sredstava, tj. potrošnju fiksnog kapitala. Međufazna potrošnja, predstavlja dodatnu vrednost, izraženu u tržišnim cenama.

Bazne cene: cene korišćene za vrednovanje proizvodnje. To je vrednost koju proizvođač može da dobije od kupca za jedinicu svoje robe ili usluga kao outputa proizvodnje, od čije se vrednosti oduzimaju porezi na proizvode i dodaju subvencije na proizvode koji se javljaju u procesu njihove proizvodnje ili prodaje.

Nabavna cena: stvarna cena koju kupac plaća za proizvod, isključuje sve oblike poreza na dodatnu vrednost, ili slične poreze koji mogu biti odbijeni od cene (to znači da isključuje poreze na nabavku robe i usluga, koji su namenjeni za međufaznu potrošnju kao i subvencije na proizvode)

Poljoprivredno gazdinstvo: tehnički i ekonomski samostalna jedinica (pravno lice, porodično gazdinstvo) koje se bavi poljoprivrednom aktivnošću.

Poljoprivredno gazdinstvo – pravno lice: poslovna jedinica sa ili bez pravnog subjektiviteta, osim preduzetnika i porodičnih poljoprivrednih gazdinstava. U Popisu poljoprivrede 2012 u Republici Srbiji, preduzetnici su uključeni u poljoprivredna gazdinstva pravnih lica.

Gazdinstva u sektoru domaćinstava: porodična poljoprivredna gazdinstva koja se bave poljoprivrednom aktivnošću, ili gazdinstva preduzetnika sa poreskim identifikacionim brojem, koja zadovoljavaju određeni fizički prag. Gazdinstvo u sektoru domaćinstava:

koristi najmanje

– 1500 m² površine zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju (oranica i bašta, okućnica, voćnjaka, vinograda, livada, pašnjaka, šuma, ribnjaka, trstika, odvojeno ili zajedno)

500 m² površine pod voćnjacima i vinogradima zajedno

- ima najmanje
 - jedno grlo krupne stoke, kao što su goveda, svinje, konji, ovce i koze, bivola, ili
 - 50 grla živine, kao što su kokoši, guske, patke, ćurke, morke, ili
 - 25 grla zečeva, 25 grla krznašica, 25 grla golubova za meso, ili
 - 5 košnica pčela

U Popisu poljoprivrede 2012 u Republici Srbiji, gazdinstvo u sektoru domaćinstava:

- obrađuju – koriste 50 i više ari poljoprivrednog zemljišta na kojem obavljaju poljoprivrednu proizvodnju, bez obzira na to da li je ta proizvodnja namenjena tržištu ili ne, ili
- obrađuju – koriste manje od 50 ari poljoprivrednog zemljišta, ali obavljaju intenzivnu ratarsku, voćarsku, vinogradarsku, povrtarsku proizvodnju i proizvodnju cveća (uključujući proizvodnju pod staklenicima i plastenicima), proizvodnju pečuraka i stočarsku proizvodnju, odnosno obavljaju poljoprivrednu proizvodnju koja je namenjena tržištu, ili
- na dan kritičnog momenta istraživanja gaje najmanje:
 - dva grla goveda, ili
 - jedno grlo goveda i dva grla sitne stoke (svinja, koza, ovaca – zajedno), ili
 - pet grla ovaca ili pet grla koza, ili
 - tri grla svinja, ili
 - četiri grla sitne stoke (svinja, koza, ovaca – zajedno), ili
 - 50 komada živine, ili
 - 20 pčelinjih društava.

Nosilac poljoprivrednog gazdinstva: može biti vlasnik ili zakupac zemljišta, odgovoran za rad gazdinstva u pravnom i ekonomskom smislu

Upravnik na gazdinstvu: osoba koja je odgovorna za donošenje dnevnih finansijskih i proizvodnih odluka na gazdinstvu

Tip proizvodnje:

- *Biljna proizvodnja:* gazdinstva čija je poljoprivredna aktivnost vezana isključivo za zemljište i samo na osnovu veličine zemljišta korišćenog za poljoprivrednu aktivnost zadovoljava prag za poljoprivredno gazdinstvo.
- *Stočarska proizvodnja:* gazdinstva koja se samo na osnovu broja stoke, zadovoljavaju kriterijum za poljoprivredno gazdinstvo.
- *Mešovita gazdinstva:* gazdinstva čija je poljoprivredna aktivnost vezana i za zemljište i za stoku.

Korišćeno zemljište: površina zemljišta korišćena od strane gazdinstva, bez obzira na vlasništvo (u vlasništvu ili uzeto u zakup itd). Korišćeno zemljište uključuje puteve, kao i ostale površine zemljišta, koje nije korišćeno za poljoprivredne aktivnosti.

Poljoprivredno zemljište: ukupno zemljište po kategorijama korišćenja: oranice i bašte, okućnice, voćnjaci, vinogradi, livade i pašnjaci.

Ukupna proizvodnja: glavni usevi sa oranicam i bašta, kao i međuusevi, i podusevi. usevi sa

Prinos: za oranice i bašte, ova veličina izračunava se na osnovu količine požetog useva i površine sa koje je usev požet.

Stoka: broj grla stoke na dan kritičnog momenta istraživanja.

Vrste stoke: grupisanje stoke prema karakteristikama ili osobinama vrste. Jedna vrsta, uključuje životinje koje poseduju slične fizičke karakteristika i mogu da stvaraju plodno potomstvo, na pr. goveda, svinje, konji i ovce.

Uslovno grlo stoke: ekvivalent korišćen za agregaciju različitih vrsta stoke i različite starosti i pola u okviru vrsta. Empirijski koeficijenti konverzije, navedeni su u tabeli:

Kategorije		Uslovna grla stoke (UG)
Goveda	do 1 godine	0,4
	1–2 godine	0,7
	2 godine i više, muška grla	1
	2 godine i više, ženska grla	0,8
	muzne krave	1
	2 godine i više, ostale krave	0,8
Ovce i koze		0,1
Konji		0,8
Svinje	prasad mase ispod 20 kg	0,027
	priplodne krmače mase 50 kg i više	0,5
	ostale svinje	0,3
Živina	brojleri	0,007
	koke nosilje	0,014
	nojevi	0,35
	ostala živina	0,03
Kunići		0,02

METHODOLOGY

Notes

Percentages and rates have been calculated on the basis of unrounded figures. The sum of figures may differ from the total due to rounding.

Explanation of symbols

- 0 = Less than half of unit.
- = Non-occurrence.

GLOSSARY

Gross domestic product: on the production side it equals the sum of gross value added (i.e. the difference of the gross output and the intermediate consumption) of all resident producers (institutional sectors or industries) measured at basic prices, plus the balance of taxes and subsidies on products, which cannot be divided among the industries or sectors. This form of definition is valid from 1995.

Gross value added (at basic prices):

- + output (at basic prices)
- intermediate consumption (at market prices)

Gross output: consists of goods and services that are produced within an institutional unit to be purchased by other institutional units and of those that are produced for own final use. It is valued at basic prices.

The intermediate consumption: consists of the value of goods and services consumed as inputs in the process of production, excluding the consumption of fixed capital. These inputs are purchased from other units. Intermediate consumption is valued at market prices.

Basic price: price used for the evaluation of production. It is the amount receivable by the producer from the purchaser for a unit of a good or service produced as output minus any tax payable plus any subsidy receivable on that unit as a consequence of its production or sale.

Purchasers' price: the price actually paid by the purchaser for the product purchased excluding any deductible VAT or similar deductible tax. (It means it excludes taxes on purchased goods and services that are acquired for intermediate consumption and subsidies on products.)

Agricultural holding: a both technically and economically independent unit (enterprise, household), which is engaged in agricultural activity.

Agricultural enterprise: a business unit with or without legal personality excluding private entrepreneurs and private farmers. In Agricultural Census 2012 in Republic of Serbia unincorporated enterprises (entrepreneur) are included in holdings – legal entities.

Private holding: a household performing agricultural activity or a holding operated by an entrepreneur with tax number, reaching a certain physical threshold. The private holding:

- uses at least
 - 1500 m² of productive land area (arable land, kitchen gardens, orchards, vineyards, meadows, pastures, forests, fish-ponds, reeds separately or together) or 500 m² of orchards or vineyards together or
 - has at least
 - one head of bigger live animals, such as cattle, pigs, horses, sheep, goats, buffaloes, or
 - 50 heads of poultry, such as hens, geese, ducks, turkeys, guinea-fowls, or
 - 25 heads each of rabbits, furry animals, pigeons for slaughter, or
 - 5 beehives.

In Agricultural Census 2012 in Republic of Serbia holdings in household sector:

- cultivates – uses 50 or more ares of agricultural land for agricultural production, whether such production is intended for the market or not, or
- cultivates – uses less than 50 ares of agricultural land, however practises intensive crop farming, fruits growing, viticulture, growing of vegetables and flowers (including production under glasshouses and poly-tunnels), production of mushrooms and livestock raising, i.e. engages in other forms of agricultural production intended for the market, or
- A household which, on critical moment of survey raises no less than:
 - 2 heads of cattle, or
 - 1 head of cattle and 2 heads of small animals / pig, goat, sheep - in total, or
 - 5 heads of sheep or 5 heads of goat, or
 - 3 heads of pig, or
 - 4 heads of small animals / pig, goat, sheep - in total, or
 - 50 heads of poultry, or
 - 20 colonies of bees.

Farmer: an owner or tenant responsible for the operation of the farm in legal and economic terms.

Farm manager: one and only one person responsible for the day-to-day running of the farm.

Type of production:

- *Crop farming:* holding solely engaged in agricultural activity related to land area; only the land area exceeds the holding threshold.
- *Animal farming:* holding only the livestock exceeds the holding threshold.
- *Mixed farming:* holding engaged in agricultural activity related to land area and livestock; both the land area and the livestock exceed the holding threshold.

Utilised land area: land area actually used by the holding irrespective of the land property registry (owned or rented etc.). Land use includes roads and land areas, which are not under agricultural cultivation.

Agricultural area: total area of the land use categories of arable land, kitchen gardens, orchards, vineyards and grassland (meadows and pastures).

Total production: main products produced on arable land, and production harvested from gardens, interplants and secondary crops.

Yields: for crops on arable land, value calculated based on quantity harvested from arable land and on area harvested.

Livestock: headcount of livestock on the reference date of the survey. Animal species: grouping of livestock by characteristics, or traits of the species. An animal species includes animals of similar appearance capable of producing fertile offspring, e.g.: cattle, pigs, horses and sheep.

Livestock Unit (LSU): an equivalent used for the aggregation of various livestock species of different sexes and ages. The empirical conversion factors defined on the basis of typical keeping patterns are as follows:

Categories		LSU
Cattle	under 1 year	0.4
	1–2 years	0.7
	2 years and over, male	1
	2 years and over, female	0.8
	dairy cow	1
	2 years and over, other cow	0.8
Sheep and goats		0.1
Horses		0.8
Pigs	piglet weighing less than 20 kilogrammes	0.027
	breeding sow weighing 50 kilogrammes or more	0.5
	other pig	0.3
Poultry	broiler	0.007
	laying hen	0.014
	ostrich	0.35
	other poultry	0.03
Rabbits		0.02